

Deuteronomi

La neuva generassion dj'Israelita a l'é adess pronta a pijé 'l possess ëd la Tera dla Promëssa. Mosè a-j dà na série 'd discors finaj anté ch'a fortiss na vira ancora la Lege 'd Nosgnor e le promësse che ant un dì dl'avni Dé a l'avrà mandà n'òutr profeta ch'a l'avrà arcordaje la potensa e la mission ëd Mosè. Mosè a meuir a Mòab.

1

Prim discors ëd Mosè

¹Ste-sì a son le paròle che Mosè a l'ha adressà a tut ël pòpol d'Israel quand ch'as trovava da l'òutra banda dël Giordan ant ël desert dl'Àraba ch'a dà vers Suf, an tra Paran e Tofel, Laban, Aserot e Di-Zahab. ²A-i son óndes giornà 'd marcia da l'Òreb, për la stra dla montagna 'd Seir, fin-a a Cades-Barnea.

³Ant l'ann ch'a fà quaranta apress la surtià da l'Egit, ël prim dì dël mèis ch'a fà óndes, Mosè a l'ha parlaje a j'Israelita, e a l'ha dije tut lòn che Nosgnor a l'avìa comandaje 'd dì. ⁴A l'é stàit dòp che chiel a l'ha batù Sicon¹, rè dj'Amorita, ch'a stasia a Chesbon, e Ogh², rè 'd Basan, ch'a stasia a Astarot e a Edrei.

Órdin ëd partensa

⁵Mosè a l'ha ancaminasse e dëspieghe costa lege a orient dël Giordan, ant ël teritòri 'd Moab. A l'ha dit:

⁶An sël mont dl'Òreb, Nosgnor, nòst Dé, a l'ha parlane parèj: "A l'é già pro 'd temp ch'i seve stàit acampà ant ës mont. ⁷⁻⁸Ora gavé 'l campament e buteve an marcia anvers la tèra ch'i son ampegname a dé ai vòstri antich, Abraham, Isach e Giacòb, e ai sò dissident. A l'é la region dij mont dj'Amorita con tùit ij teritori ch'a-i stan aranda, visadì la val dl'Àraba, la Montagna, ij Pais-Bass, ël Neghev, la costa dël mar, ël pais dij Canané, ël Liban, fin-a al gran Ri, ël Fium Eufrat. I l'hai butà tut ës teritori an vòst podèj: intreje e pijene 'l possess.

Mosè a nòmina ij giùdes dël pòpol

⁹An col temp mi i l'avìa parlave e dive: "Mi i peus pa pi fèila da sol. ¹⁰Nosgnor, Dé vòst, a l'ha multiplicave e ancheuj i seve tant numeros coma le stèile dël cél. ¹¹Che Nosgnor, ël Dé dij vòstri antich, av fasa chërse mila vire tant e ch'av benedissa coma chiel a l'avìa promëttuve 'd fé. ¹²Ma com i fas-ne mi a porté da sol ël pèis ëd vòstre ruse e dij vòstre plente? ¹³Serneve, donca, da vòstre tribù, d'òm giudissios, antelgent e d'esperienza, e mi i-j farai vòstri cap'. ¹⁴Vojàutri i l'avè rëspondume che mia propòsta a l'era bon-a. ¹⁵Antlora i l'hai riunì ij prinsipaj ëd minca na tribù, d'òm giudissios e d'esperienza, e i l'hai faje ij vòstri cap: cap responsabij ëd grop ëd mila, ëd sent, ëd sinquanta e 'd des òm, e i l'hai butaie a la testa 'd minca na tribù.

1 Cfr. Numer 21:21-30.

2 Cfr. Numer 21:31-35.

¹⁶Apres, i l’hai prescrivuje ai vòstri giùdes: ‘Scoté le càuse dij vòstri frej, e dé vòstra sentensa con giustissia a le question ch’as presento an tra ‘d lor o con j’aventissi³ ch’a vivo an tra ‘d vojàutri.

¹⁷Ant le sentense, scoté tuti lòn ch’a l’han da dì, a fà nen ch’a sio pì o men-o amportant. Àbie pa tëmma ‘d gnun, pèrchè ch’a l’è Nosgnor ch’a giudica. Se na càusa a l’è tròp malfé pèr vojàutri, portémpla pura, e mi i la giudicherai. ¹⁸Antlora i l’hai dave tute le prescriission ch’i l’avie da sogetevne.

Esplorassion ed la tera dla promèssa

¹⁹Apres, coma che Nosgnor a l’avìa comandane, i soma partì dal mont ed l’Òreb e i l’oma travèrsà col desert grand e afros ch’i l’ave vèddù, e parèj i soma rivà a Cades Barnea. ²⁰Antlora i l’avìa dive: ‘I seve rivà ai mont dj’Amorita, che Nosgnor, Dé nòst, a l’ha dane. ²¹Vardé: Nosgnor, tò Dé, a l’ha butate dè 'dnans ès pais. Va a pijene ‘l possess, coma ch’a l’ha promèttute Nosgnor, èl Dé dij tò antich. Àbie pa tëmma, sbaruveve pa!’ ²²Antlora i seve tuti vnume a trovè e i l’ave dime: ‘Mandoma dè 'dnans ed nojàutri ‘d gent pèr esploré ‘l pais; an faran rapòrt an sla stra da seguité e an sle sità ‘ndova ch’i podrìo andé’. ²³L’avis a l’era smijame bon, e parèj i l’hai sernù an tra ‘d vojàutri dódes òm, un pèr tribù. ²⁴Lor a l’han ciapà la diression dij mont, a son montà menand-se a la comba d’Escol pèr spionela. ²⁵A l’han pijà con lor ed frut ed la tèra e a l’han portaje a nojàutri an informand-ne parèj: ‘A l’è ‘n pais fiamengh, motobin dru, che Nosgnor a l’è ‘n camin a dene!’.

Arvira dèl pòpol

²⁶Ma vojàutri i seve arvirave contra l’òrdin ed Nosgnor, vòst Dé, e i seve arfudave ‘d monté a col pais⁴. ²⁷e i l’avie barbotà drinta a vòstre tende an disend: ‘Nosgnor an veul pa bin. Pèr lòn a l’ha fane seurte dal pais d’Egit; a veul ch’i tombo ant le man dj’Amorita e ch’i na sio sterminà. ²⁸Dova mai ch’i podrìo andé? Nòstri frej a l’han demoralisane an disend-ne: ‘A son ed gent pì granda e gròssa che nojàutri, soe sità a son gròsse e ij sò rampar a monto fin-a al cél, i l’oma fin-a vèddù ambelelà d’òm dla rassa dij gigant anachita⁵’. ²⁹Tutun, i l’avìa dive: ‘Gnun tramblament. Avèje pa por ed lor. ³⁰Nosgnor, vòst Dé, ch’a marcia dè 'dnans a nojàutri, a combatrà a favor vòst, tut coma ch’i l’avìa vedulo fé an Egit. ³¹Tut arlongh al camin ch’i l’ave fàit ant èl desert⁶ fin-a a rivè a sto leugh-sì, Nosgnor, vòst Dé, a l’ha portave an bras tanme ‘n pare ch’a pòrta sò fieul. ³²Malgré sòn, i l’ave pa avù fiosa⁷ an Nosgnor, vòst Dé, ³³ch’a andasìa anans ed vojàutri an sla stra pèr sercheve ‘n leu andova buté camp: ed neuit an forma ‘d feu pèr mostreve ‘l camin ch’i l’avie da andé, e ant èl dì an forma d nivola.

Castigh ed la prima generassion

³⁴Nosgnor a l’ha scotà lòn ch’i disè, a l’è anrabiaste e a l’ha fàit ès giurament: ³⁵Gnun dj’òm dè sta generassion grama a vèdrà la bon-a tèra ch’i l’hai promèttù ‘d deje ai vòstri antich⁸, ³⁶meno che

3 O "ij foresté migrant".

4 Cfr. Deuteronomi 9:23; Ebréo 3:16.

5 Emim, Anachim, Refaim e Zusim, parèj tanme ij mìtich Nefilim, a son ij favolos e fiamengh (gigantésch) prim abitant legendari ed la Palestin-a.

6 Cfr. At 13:18.

7 Cfr. Ebréo 3:19.

8 1:31-35 cfr. Ebréo 3:18.

Caleb, fieul ëd Iefune. A sarà chiel ch'a la vëdrà e a chiel e ai dissident i-j darai 'l pais ch'a l'ha carcà, përchè a l'é mantnusse fedel a mi, ël Signor'.

³⁷Èdcò contra 'd mi, Nosgnor a l'é 'nrabiasse, përchè colpa vòstra, e a l'ha dime: 'Gnanca ti 't-i intreras, ³⁸ma a sarà Giosuè a intreje, ël fieul ëd Nun, ch'a sta a tò servissi: faje corage, përchè grassie a chiel Israel a l'avrà 'l posses dë sta tèra. ³⁹E vòstre masnà, ch'i l'avie dì: 'A saran na preja!', a saran lor ch'a-i intreran, lor che ancheuj a conòsso pa nì 'l bin nì 'l mal; a lor i-j darai 'l pais ch'a sarà 'l sò. ⁴⁰Ma ora vojàutri, buteve an marcia e ancamineve anvers al desert, an diression dël Mar Ross.

⁴¹Antlora vojàutri i l'avie rëspondume: "I l'oma pëccà contra 'd Nosgnor! Is butroma a combate an tut coma che Nosgnor nost Dé a l'avìa comandane". Anlora mincadun ëd vojàutri a l'é prontasse përchè ël combatiment, e i përzumèste 'd monté anvers ij mont. ⁴²Nosgnor a l'avìa dime: 'Avìsje 'd monté pa a combate, përchè mi i sarai pa da vòstra banda. I sareve butà an dërota dë 'dnans ai vòstri nemis. ⁴³I l'avìa bin divlo, ma vojàutri i l'ave pa scotame; nen mach lòn, ma i seve arvirave contra l'òrdin ëd Nosgnor, i j'ere stàit borios e i seve ancalavne 'd monté anvers le montagne. ⁴⁴Antlora j' Amorita, ch'a vivo an tra 'd coj mont, a son surtì contra 'd vojàutri, a l'han stave dapress coma ch'a fan j'avije e a l'han batuve an Seir fin-a a Corma. ⁴⁵A l'é antlora ch'i seve tornà a pioré dë 'dnans a Nosgnor, ma chiel a l'ha pa scotà vòstra vos e a l'ha fàit nen cas a vojàutri. ⁴⁶Përparèj ch'i seve restà a Cades përchè vaire dì, përchè tut ël temp ch'i l'avie da resteje".

2

¹Apress ëd lòn, i soma butasse an marcia an diression dël desert, anvers ël Mar Ross, precis coma che Nosgnor a l'avìa comandame. I l'oma girà d'antorn al Mont Seir përchè vaire⁹.

Israel a gira d'antorn ai teritòri d'Edom, Moab e Amon

²A la fin, Nosgnor a l'ha dime: ³"I l'ave girà pro d'antorn a sta montagna; vireve anvers tramontan-a. ⁴Daje coste istrussion al pòpol: I seve an camin ëd passé ij finagi dij fieuj d'Esau, vòstri frej, ch'a son a Seir¹⁰; lor a l'avran tëmme 'd vojàutri; pijeve bin varda. ⁵Feje pa la guèra, përchè d'ës pais-sì iv darai gnanca na spana 'd tèra. Ij mont ëd Séir i l'hai daje an ardità a Esau. ⁶Cateve da lor con dë dné mach le proviande ch'i l'ave da manca e l'eva da bèive. ⁷Arcord-te che 'l Signor, tò Dé, a l'ha benedite an tut lòn ch'it l'has butà la man përchè felo. A l'ha vijà dzora 'd ti mentre ch'it marciave përchè esto gran' desert. Përchè tuti costi quarant'agn, ël Signor, tò Dé, a l'é stàit sèmper con ti e a l'é mancate gnente".

⁸A l'é parèj ch'i soma passà aranda dij nòstri frej, ij dissident d'Esau, tnisend-se an sla stra dl'Àraba, ch'a ven da Elat e da Asion-Gaber. Peui i soma virasse e adrèssasse anvers ël desert ëd Moab. ⁹Anlora Nosgnor a l'ha dime: "Trata pa Moab¹¹ tanme n'avarsari, ciment-lo pa contra, fasendje guera, përchè mi't darai nen sò teritòri: a l'é ai fieuj ëd Lòt che i l'avìa daje Ar an ardità. ¹⁰Tant temp fà, Ar a l'era abità da na rassa 'd gigant, j'Emita, na gent fòrta, numerosa e gorègna tanme j'Anachita. ¹¹Cola gent-lì, l'istess che j'Anachita, a son considerà 'dcò dij Rafaita, ma ij Moabita as ciamavo Emita. ¹²Ant la region ëd Seir, a l'opòst, a-i èstasio da l'antichità j'Urita, ma ij

9 Cfr. Numer 21:4.

10 Cfr. Gènesi 36:8.

11 Cfr. Gènesi 19:37.

dissident d'Esau a l'han paraje via da col teritòri, a l'han faje dësparì e a son èstabilisse a sò pòst ëd lor. J'Israelita 'dcò a l'han fàit l'istess con ël pais che 'l Signor a l'ha daje an possess.

¹³Nosgnor a l'ha 'ncora dime: "E adess, an marcia! Travèrsé 'l torent Zered!", e nojàutri i l'oma fàit parèj. ¹⁴Fin-a a 'nlora i l'avìo passà tranteut agn dal moment ch'i j'ero seurtì da Cades-Barnea. Tuti j'òm ëd cola generassion, abij a la guèra, a l'ero mòrt, com a l'avìa giurà 'd fé Nosgnor¹². ¹⁵Nosgnor a l'avìa fàit sente sò podèj e a son tombà fin-a che a son dësparì dël tut.

¹⁶Cand che la mòrt a l'avìa fàit dësparì tuti coj j'òm da 'n mes dla gent, ¹⁷Nosgnor a l'ha dime: ¹⁸Da 'ncheuj ti 't ses darera 'd passé ij finagi 'd Moab an Ar, e t'avzineras ai fieuj d'Amon. ¹⁹Tàchje pa e faje nen la guera, pèrchè mi 't darai gnun-a proprietà ant ël pais d'Amonita¹³; an efet i l'hai dàilo an possess ai fieuj ëd Lòt.

²⁰Èdcò cost pais a l'era reputà tèra dij gigant, costi-sì a-i èstasio d'antan, e j'Amonita a-j ciamavo ij Zamzumim: ²¹èd gent granda, 'd bon nùmer, àuta dè statura tanme j'Anachita; ma Nosgnor a l'avìa faje dësparì dèdnans a j'Amonita, che a l'avìo taparaje via e a l'ero stabilisse a sò pòst. ²²Parèj Nosgnor a l'avìa fàit pèr ij fieuj d'Esau ch'a stasio an Seir, cora che a l'ha dèstrovù j'Urita dèdnans ëd lor: lor a l'ha mandaje via e a son èstabilisse a sò pòst e a-i son ancora ambeleli dël di d'ancheuj.

²³Èdcò j'Evé, che a stasio ant ij vilagi fin-a j'anviron ëd Gasa, a l'ero stàit dësblà dai Filisté, surtì da la tèra 'd Caftor, e che a l'ero andàit a abiteie a sò pòst".

²⁴Nosgnor a l'ha seguità a dime: "An marcia! Gavé 'l campament e passé la comba dl'Arnon: vardé che mi 't buto an tò podèj Sicon, l'Amorita, rè 'd Chesbon e tut sò pais: ancamin-a a fétne padron e bógie guera. ²⁵D'ancheuj i ancaminerai a buteje sparm e pau a cole gent ch'a son sota tut ël cél, pèrparèj ch'a sente toa fama, a tèrmoleran e a saran ciapà da l'afr èdnans a ti".

Conquista dël regn ëd Sicon

²⁶Anlora i l'hai mandaje d'ambassadori dal desert ëd Chedemot a Sicon, rè 'd Chesbon, con paròle 'd pas, e i l'hai faje dì: ²⁷"Lasme passé dal tò pais, mi i marcerai pèr la stra pì drita, senza vireme nì a drita nì a sinistra. ²⁸E i pagheroma con ij dné 'l mangé ch'i l'oma da manca e i cateroma 'dcò l'eva da bèive: lasme mach passé, ²⁹com a l'han lassame ij fieuj d'Esau, che a stan an Seir, e i Moabita che abito an Ar, fin tant che i l'abia passà 'l Giordan pèr intré ant ël pais che Nosgnor nòst Dé a l'é an camin ëd dene. ³⁰Ma Sicon, rè 'd Chesbon, a l'ha pa vorsù ch'i passèisso an soa tèra, pèrchè 'l Signor tò Dé a l'avìa faje ven-e contra në spìrit rèid e teston ël cheur, pèr butèjlo ant le man, com'a l'é ancora al di d'ancheuj.

³¹Nosgnor a l'ha dime: "Varda, i l'hai ancaminame a buté an tò podèj Sicon e sò pais: Comensa la conquista fasend-te padron ëd sò pais. ³²A l'é antlora che Sicon a l'é surtì contra 'd nojàutri con tuta soa gent pèr angagene guera a Iacas. ³³Nosgnor nòst Dé a l'ha butanlo an nòst podèj e noi i l'oma butalo an dèrota, chiel, sò fieuj e tuta soa armèja. ³⁴Èd col temp, i l'oma pijàit tute soe sità e votà a lè stermini tute le sità, j'òm, le fomne, le masnà: i l'oma lassà gnun dzurvivù. ³⁵I soma mach portasse via pèr noi, tanme pijàita, 'l cabial e le dèspeuje dle sità che i l'avìo conquistà. ³⁶Da Aroer ch'a l'é an brova dla valada dl'Arnon, e da la sità che a l'é an sël torent midem, fin-a a Galad, a-i é pa staie na sità che nojàutri i l'avèisso nen podù ciapé: ël Signor nòst Dé a l'ha danje tute an nòst podèj. ³⁷Ma ti

12 Cfr. Numer 14:28-35.

13 Cfr. Génesi 19:38.

't ses pa 'vzinate al pais dj'Amonita, a tuta la riviera dël torent Iaboch, a le sità dle montagne, e a tùit ij pòst che Nosgnor nòst Dé a l'avìa proibine 'd taché”.

3

Conquista dël regn d'Ogh

¹Peui i soma virasse an diression ëd Basan, Ogh, rè 'd Basan, contut, a l'é surtì al pass con tuta soa armeja për atachene da Edrei. ²Anlora Nosgnor a l'ha dit: “Gnun-e tëmme, mi 't dago ant le man chiel, tuta soa armeja e sò teritori: faje a chiel lòn che it l'has faje a Seon, rè dj' Amorita, ch'a stasìa an Esbon”. ³Parèj, Nosgnor, nòst Dé, a l'ha butà an nòstre man ëdcò Ogh, rè 'd Basan, con tuta soa armèja. I l'oma butaje an dërota e i l'oma lassaje gnun an vita. ⁴I l'oma ocupà tute soe sità e a-i é stàine gnanca un-a ch'a fùssa pa diventà nòstra: an tut l'antrega pijàita a l'era stàita 'd sessanta sità, valadì tuta la federassion d'Argob, visadì la capital d'Ògh ant ël Basan, ⁵e tute le sità ch'a l'avìo d'àu rampar e pòrte sbarà, senza conté 'l motobin grand nùmer dle borgià senza muraje. ⁶I l'oma destinaje a lè stermini tute cole sità, con j'òm, le fomne e ij cit, pròpi com i l'avìo fàit con Seon, rè d'Esbon. ⁷Nopà, i soma conservasse tut jè strop ëd bes-ce tanme nòstra pijàita, e 'dcò le dëspeuje ëd le sità conquistà”.

Spartiura dël teritori 'd Galad

⁸Dël col temp-lì i soma ampadronisse, gavandje ai doi rè amorita, dël teritòri ch'a l'é a sinistra dël Giordan, dal torent Arnon fin-a al mont Ermon, ⁹che coj ëd Sidon a ciamavo Sirion e j'Amorita Senir, ¹⁰con tute le sità dl'àutpian, tut ël Ghilead, tut ël Basan fin-a a Salca e Edrei, cap-leu dël regn d'Ogh ant ël Basan. ¹¹Ogh, rè 'd Basan, a l'era mach pì chiel ëd la rassa dij Gigant. Soa tomba, tajà an pera 'd basalt, as peul ancora vèdde a Rabbat da j'Amonita: a l'é longa pì 'd quatr méter e larga doi. ¹²An col temp-li i l'oma vnùit a esse padron dë sto pais. Mi i l'hai assegnaje ai Rubenita e ai Gadita la tèra che a part da Aroer, butà an sle rivere dël torent Arnon e metà dla contrà dla region montagnosa dël Ghilead, con soe sità; ¹³e i l'hai 'dcò daje a la mesa tribù dij Manasse la rimanensa dël Ghilead e tuta la tèra dël regn vagnà d'Ogh: la confederassion dl'Argob, con tut ël Basan, che as ciamava pais dij Refaim o dij Gigant. ¹⁴Iair, fieul ëd Manasse, a l'ha ocupà tuta la federassion dl'Argob, fin-a ai finagi 'd Ghesur e dij Magnachita, e a l'ha ciamà ij pais ëd cola banda dël Basan con sò nòm: për lòn ancora al di d'ancheuj a ven-o ciamà Vilagi 'd Iair. ¹⁵Nopà, a Machir i l'hai daje 'l Ghilead. ¹⁶Ai Rubenita e ai Gadita i l'hai daje la part dël Ghilead fin-a a la riviera 'd drita dl'Arnon, dla sconda metà 'd sò cors, e fin-a al torent Iaboch, an sle borne dij fieuj d'Amon, ¹⁷e l'ancreusa pian-a an sle rivere dël Giordan, che a marca 'l confin an tra un-a e l'àutra dël Mar ëd Galilea, fin-a al Mar dl'Araba, visadì 'l Mar Salà, ai pé dël mont Pisga ch'as drissa a levant.

¹⁸Ant l'istess temp i l'hai daje cost órdin a le tribù 'd Ruben e 'd Gad e a la metà dla tribù 'd Manasse: “Èl Signor, vòst Dé, av dà cost pais an proprietà. J'òm ëd guèra a traverseran armà 'l fium Giordan dë 'dnans ai vòstri frej israelita. ¹⁹Mach vòstre fomne, vòstre masnà e vòst cabial, che da lòn ch'i sai a l'é 'd bon nùmer, a rëstran ant le sità, che mi i l'hai dave, ²⁰përchè Nosgnor a l'abia daje na residenza sicura ai vòstri frej, com a vojàutri, e 'dcò lor a sio vnùit a esse padron dël pais che 'l Signor vòst Dé a-j dà dedlà dël Giordan, anlora tùit a torneran an sle proprietà che mi i l'hai dave¹⁴.”

14 3:18-20 cfr. Giosuè 1:12-15.

²¹Èdcò an cola situassion i l'avìa dije a Giosuè: “It l'has vèddù pròpi con ij tò euj tut lòn che Nosgnor, vòst Dé, a l'ha faje a costi doi rè: e parèj a farà 'l Signor a tuti coi regn andova che it èstaghe pèr intré da l'àutra banda dël Giordan”. ²²Gnun-e tèmme 'd lor, pèrchè Nosgnor, vòst Dé, a l'é col che a combat pèr nojàutri.

Mosè a intrarà pa an la tèra dla promèssa

²³Ancora 'd col'época, mi i l'hai suplicà Nosgnor, an disend: ²⁴“Signor Dé! Ti 't ses anacamate a fé vèdde a tò servent toa grandèssa e toa man potenta; pèrchè che dio é-lo mai an tra cel e tèra, ch'a podria mai fé d'euvre e portent tant 'me ij tò? ²⁵Fà che 'dcò mi i peussa dèstraversé 'l Giordan a vèdde 'l pais beà che a-i é ambelelà, cole vuajànte montagne e 'l Liban!” ²⁶Ma Nosgnor a l'é anrabiaste contra 'd mi, pèr colpa vòstra: e a l'ha pa esaudime. Nen mach, ma a l'ha 'dcò dime: “Pro! Va mai pì a parleme 'd sòn!. ²⁷Monta an sël cò dël mont Pisga, e d'ambelelà, vaita a ossident, a tramontan-a, a mesdì e a levant, e contempla col pais con ij tò euj; pèrchè ti 't passerà pa cost Giordan¹⁵. ²⁸Daje nopà, d'istrussion a Giosuè, faje corage e daje fòrsa: a sarà chiel a passé ansem' a sta gent che a butrà an possess dël pais ch'it vedrà”.

²⁹Donca, nojàutri i soma fèrmaste ant la comba 'd Bet-Peor.

4

Èl don ëd la lege

¹Ora, Israel, scota le lege e le prescission che mi iv mostro, e butje an pràtica, pèrchè vojàutri i peusse vive e intré an possess dël pais che Nosgnor Dé dij vòstri grand, av darà. ²Giontje nen a lòn che 'v comando e gävje gnente¹⁶; nopà 't guernerà ij comandament dël Signor vòst Dé che mi 'v prescivo. ³I l'ève vèddù con ij vòstri euj medésim lòn che 'l Signor tò Dé a l'ha fàit a Bal-Peor: a l'ha stèrminà da vòst pòpol tuti coj ch'a 'ndasìo dré al dio Bal ëd Peor¹⁷. ⁴Ma vojàutri, tuti coj ch'a son restà fedej al Signor, vòst Dé, i seve d'ancheuj tuti viv. ⁵Vardé: ël Signor, mè Dé, a l'ha comandame 'd mostreve coste lege e coste prescission pèr ch'i-j bute an pràtica ant ël pais andova ch'i steve pèr intré pèr ess-ne padron. ⁶Donca, i guernereve e i-j butreve an pràtica coste lege. S'i fareve parèj, tuit ij pòpoj av considereran ëd gent savia e sensà. Cand ch'a sentiran parlé 'd tute coste lege, a diran: “Che 'd savièssa e che d'inteligensa ch'a l'ha costa gran nassion!”. ⁷An efet, a-i é gnun' d'àutra nassion, pèr granda ch'a sia, ch'a l'abia 'd divinità tant davzin-e a chila com ël Signor, nòst Dé a l'é davzin a nojàutri tute le vire ch'i lo anvocoma. ⁸E che d'àutre nassion, pèr grande ch'a sio, a l'han ëd lege e 'd prescission tant giuste coma cole dla legislassion che ancheuj iv spòrzo?

L'arvelassion a l'Òreb

⁹Ma fà atension e vard-te bin da dèsmientié tuit ij fàit che ij tò euj a l'han vèddù: ch'a tè scapo pa dal cheur, pèr tut ël temp ëd toa vita. It-j mostreras èdcò a tò fieuj e ai tò novod. ¹⁰Arcòrd-te dël dì ch'it ses comparì dè 'dnans dël Signor tò Dé an sl'Òreb, cora che Nosgnor a l'ha dime: “Buta ansema la gent e mi i-j farai sente mie paròle, pèrchè a vado a 'mprende d'avèj timor ëd mi fin tant ch'a vivran an sla tèra, e che a-j mostro ai sò fieuj. ¹¹Antlora vojàutri i seve acostave ai pé dla montagna. Èl

15 Cfr. Numer 27:12-14; Deuteronomi 32:48-52.

16 Cfr. Arvelassion 22:18-19.

17 Cfr. Numer 25:1-9.

mont a brusava ant le vampe che a s'ausavo an mes dël cel; a-i j'era top, nivole e scurità. ¹²Nosgnor a l'ha parlave da 'n mes dël feu: vojàutri i sentìe na vos ch'a parlava, ma i vedìe gnun-a figura; i sentìe mach na vos¹⁸. ¹³Chiel a l'ha fave conòsse soa aleansa, a l'ha comandave 'd buté an pràtica ij des comandament ch'a l'avìa gravaje dzora doe tàule 'd pera¹⁹. ¹⁴E a mi, Nosgnor a l'ha comandame, an cola ocasion, ch'iv mostrèissa le lege e le prescriission ch'i l'eve da buteje an pràtica ant el pais ch'i steve pèr intré pr' ess-ne padron²⁰.

Èl privo dl'idolatrìa

¹⁵Donca, da già che i l'avìe pa vedù gnun-a figura, ant èl moment che Nosgnor a l'ha parlave da l'Òreb, pijève bin varda pèr vòstra vita, ¹⁶pèrchè i vade pa a antamneve e 'v fase nen ëd mistà scurpiè 'd qualsëssìa ìdol: figure 'd mas-cc o 'd fumela²¹, ¹⁷figure 'd bestia qualsëssìa, figura 'd n'osel che a vòla ant èl cél, ¹⁸figure 'd bestie ch'a sè struso pèr tèra, figure 'd pess ch'a vivo ant j'eve sot-tèra²²; ¹⁹pèrchè, an aussand j'euj al cél e an vèddend èl sol, la lun-a, le stèile e tut lè strop dël cel, ti 't sie pa rablà a prostèrnete dè 'dnans a tut lòn, e a rendje l'adorassion: tut lòn che 'l Signor tò Dé a l'ha daje an sòrt a le gent ch'a son sota 'l cél²³. ²⁰A vojàutri, a l'opòst, Nosgnor a l'ha pijave e a l'ha fave seurte da l'Egìt, col griseul ëd fer, pèrchè a vorìa ch'i fusse 'l sò pòpol²⁴, soa proprietà, com'i seve ancheuj.

²¹Pura, Nosgnor a l'é anrabiase contra 'd mi pèr colpa vòstra e a l'ha fàit giurament che mi i l'avrìa pa travèrsà 'l Giordan e ch'i sarìa nen intrà ant èl pais ëd boneur ch'a l'ha dave an ardità²⁵. ²²Parèj, i l'hai da meuire an costa tèra-sì; i passerai pa 'l Giordan, ma vojàutri i lo travèrserve e i pijereve possess ëd col pais dru. ²³Pijeve varda 'd dësmentié l'aleansa che 'l Signor, vòst Dé, a l'ha fàit con vojàutri. Buté pa an pé dè statue con la figura 'd lòn che 'l Signor, tò Dé, at t'ha proibite. ²⁴pèrchè 'l Signor tò Dé a l'é 'n feu ch'a divora, a l'é 'n Dé gelos²⁶.

²⁵Cand ch'i l'avreve generà 'd fieuj e 'd novod e ch'i sareve dventà vej an col pais, s'iv pèrvertireve an butand an pé na qualsëssìa sòrt d'idoj, còsa ch'a ofend Nosgnor e ch'a lo fà anrabié, ²⁶i pijo d'ancheuj cél e tèra tanme testimòni contra 'd vojàutri: voi i andreve a dësparì dël tut da sto pais andova ch'i andeve a pijene proprietà an passand èl Giordan. Vojàutri i slonghereve pa ij vòstri di, pèrchè i sareve 'd sicur anientà. ²⁷Nosgnor av sbardlerà an tra le gent, e 'd vojàutri a-i restrà mach un cit nùmer, d'an mes a le nassion andova che 'l Signor a l'avrà deportave. ²⁸Ambelelà i l'avreve 'd rende l'adorassion a 'd dio fabricà da man d'òm, statue 'd bòsch e 'd pera, ch'a pseudo nen vèdde nì sente, ch'a mangio nen e ch'a l'han gnun odor²⁷. ²⁹Antlora, d'ambelelà, it sercheras èl Signor, tò Dé

18 4:11-12 cfr. Surtìa 19:16-18; Ebréo 12:18-19.

19 Cfr. Surtìa 31:18.

20 Cfr. Surtìa 21:1.

21 Cfr. Surtìa 20:4; Levitich 26:11; Deuteronomi 5:8; 27:15.

22 4:17-18 cfr. Roman 1:23.

23 Èl Testament Vej a considera "lè strop dël cél" coma "èl Consèj ëd Nosgnor" col ch'a sta dantòrn a sò tròno e ch'a l'é pront a fé tut lòn che chiel a-j comanda (cfr. 1 Re 22:19). Nosgnor a l'ha acordà a sto grop, ch'a l'é quavòta ciamà "ij fieuj ëd Nosgnor" (Giòb 1:6; 38:7; Salm 89:6) d'avèj la giurisdission dzura le nassion (cfr. Deuteronomi 32:8 LXX). Quai savant a vèddo costa ciambreja coma coj ch'as arferiss Salm 82. Nosgnor a l'ha donca delegà sò Consej ëd governé le nassion, ma a l'ha stabilì dzura Israel un govern teocràtich. Nosgnor a lo governa dirèt pr' èl mojen dl' Aleansa mosàica. Cfr. v. 20 e Deuteronomi 32:9.

24 Cfr. Surtìa 19:5; Deuteronomi 7:6; 14:2; 26:18; Tito 2:14; 1 Pero 2:9.

25 Cfr. Numer 20:12.

26 Cfr. Ebréo 12:29.

27 4:27-28 cfr. Deuteronomi 28:36.

5

Ij Des Comandament

¹Mosè a l’ha convocà tut èl pòpol d’Israel e a l’ha dije: “Scota, Israel, le lege e le prescriission che ancheuj iv faso conòsse. Ampréndje e guérnje pèr buteje an pràtica. ²Èl Signor, nòst Dé, a l’ha stabilì con nojàutri n’aleansa an sl’Òreb. ³A l’ha fala pa mach con ij nòstri pare, ma ‘dcò con tuti nojàutri ch’i soma ‘mbelessì an vita. ⁴Nosgnor a l’ha parlave facia a facia ans sèl mont d’an mes al feu. ⁵Antlora mi i stasia an tra ‘d Nosgnor e vojàutri pèr feve conòsse ij sò comandament, dagià ch’i l’avìe pàu ‘d col feu e v n’ancalave pa a monté an sla montagna. Nosgnor a l’ha dit:

⁶Mi i son èl Signor tò Dé, ch’a l’ha fate seurte dal pais d’Egit, ch’a l’é la tèra anté ch’it j’ere në s-ciav.

⁷Ti ‘t l’avras gnun d’àutri dio fòra che mi³¹.

⁸Ti ‘t faras gnun-a mistà scurpià; it faras gnun-a smijansa ‘d lòn ch’a-i è ambelelà ‘nt èl cel, o ambelessì an sla tèra, o ant l’eva sota la tèra. ⁹It jè rendras gnun-a adorassion o culto, pèrché mi, èl Signor, tò Dé, i son un Dé gelos: i na ciamerai cont ai fieuj dle colpe dij pare fin-a a la tersa e la quarta generassion èd coj ch’a më scoto pa³². ¹⁰Ma, pèr coj ch’am son fidej³³ e ch’a osservo ij mè precèt, mia binvolensa³⁴ anvers èd lor a chiterà mai, bele s’a fussa pèr mila generassion³⁵.

¹¹It dovreras pa ‘l nòm èd èl Signor, tò Dé a dzoneus³⁶, pèrchè ‘l Signor a tnerà pa senza colpa col che a l’àbia dovrà sò nòm fòra ‘d leu³⁷.

¹²Osserva ‘l dì d’arpòs an sacràndlo coma ‘l Signor, tò Dé, a l’ha comandate³⁸. ¹³Travaja ses dì, e cudiss da bin an coj dì-lì tut èl travaj ch’it l’has da fé; ¹⁴ma ‘l dì ch’a fà set a l’é d’arpòs, sacrà al Signor tò Dé. An col dì-lì it faras gnun travaj, nì ti, nì tò fieul, nì toa fija, nì tò s-ciav, nì toa s-ciava, nì tò beu, nì tò borich, nì gnun-a ‘d toe bestie, nì ‘l forèsté ch’a l’é an ca toa, pèrchè tò s-ciav e toa s-ciava a peulo arlamesse parèj èd ti³⁹. ¹⁵Arcòrd-te ch’it j’ere s-ciav an Egit, e che ‘l Signor, tò Dé, a l’ha fane seurte con man fòrta e brass poderos. A l’é pèr lòn che ‘l Signor, tò Dé, at comanda ‘d rispeté ‘l dì d’arpòs.

31 O “dè ‘dnans èd mi”.

32 Let. "ch'am m'han an òdio". Propi coma "am veulo bin" (בְּרַחֵם, 'ahév) a veul dì, ant èl contest èd n'aleansa "serne, ubidì", l'stess "avèj an òdio" (אָבַדְתָּ, sane') a veul dì "arfudé, nen scoté, dzubidì" (Cfr. Deuteronòmi 4:37; 5:10). 5:8-9 Cfr. Levìtich 26:1; Deuteronòmi 4:15-18; 27:15.

33 Let. "ch'am m'han an òdio". Propi coma "am veulo bin" (בְּרַחֵם, 'ahév) a veul dì, ant èl contest èd n'aleansa "serne, ubidì", l'stess "avèj an òdio" (אָבַדְתָּ, sane') a veul dì "arfudé, nen scoté, dzubidì" (Cfr. Deuteronòmi 4:37; 5:10). 5:8-9 Cfr. Levìtich 26:1; Deuteronòmi 4:15-18; 27:15.

34 Lòn ch'i l'oma voltà coma "benevolensa" (חֶסֶד, khesed) a dèscriv la fidelità 'd Nosgnor anvers èd coj ch'a son fidej ai termin dl'aleansa stabilia con lor. Mincatant a l'é dovrà coma 'n sinònim èd בְּרִית (brit, "aleansa"; Deuteronòmi 7:9).

35 5:9-10 cfr. Surtìa 34::6-7; Nùmer 14:18; Deuteronòmi 7:9-10.

36 O "it giurerà pa 'l fàuss". L'idèja ambelessì a l'é nen cola 'd nen béstèmmié ant èl sens ch'i-j doma ancheuj, ma 'd dovrà 'l nòm èd Nosgnor per èd but profan, nen sant, visadì "senza significassion", "veuid" (an Ebràich שָׁוְיָ [shav']). Ant l'Israel dl'antichità a l'era 'dcò dovrà 'l nòm èd Nosgnor coma testimoni an èd vot che un a l'avìa gnun' intension èd mantnìje.

37 Cfr. Levìtich 19:12.

38 Cfr. Surtìa 16:23-30; 31:12-14.

39 5:13-14 cfr. Surtìa 23:12; 31:15; 34:21; 35:2; Levìtich 23:3.

¹⁶Onóra⁴⁰ tò pare e toa mare, coma ch'a l'ha comandate 'l Signor, tò Dé⁴¹. A l'é parèj ch'it l'avras na vita longa e 't saran beà ant èl pais ch'at dà 'l Signor, tò Dé⁴².

¹⁷Sassina nen⁴³.

¹⁸Comètt nen d'adulteri⁴⁴.

¹⁹Roba nen⁴⁵.

²⁰Rend pa na fàussa testimoniansa contra tò pròssim⁴⁶.

²¹Àbie pa d'anvìa dla fomna 'd tò pròssim. Desidera pa⁴⁷ la ca 'd n'àutr, nì sò camp, nì sò s-ciav, ni soa s-ciava, nì sò borich, nì qualsèssia cosa ch'a sia 'd chiel.

²²Costi-sì a son ij comandament che Nosgnor a l'ha promulgà con vos fòrta dèdnas a vòstra ciambrea, da l'àu ed la montagna, an mes al feu, ant la nivola e ant èl caluso, con vos potentia, e a l'ha giontaje pa d'àu. A l'ha scrivuje 'nsima a doe tàule 'd pera e a l'ha daje a mi.

Mosè, mediator an tra Nosgnor e 'l pòpol

²³Cand ch'i l'ave sentì la vos ch'a surtìa da lè scuritá mentre che la montagna a l'era tuta anfiama, ij cap-tribù e j'ansian a son èvnume a trovè ²⁴pèr dime: "Èl Signor, nòst Dé, a l'ha fave vèdde soa glòria e soa potensa, i l'oma sentì soa vos ch'an parlava da 'n mes al feu. Ancheuj i l'oma vèddù che l'òm a peul bin seguité a vive apress che Dé a l'ha parlaje. ²⁵Ora, pèrchè dovrio-ne meuire? Da già che 's gran feu a va a consumene; se nojàutri i dovèisso sente na vira 'd pì la vos èd Nosgnor, nòst Dé, a l'é sicur ch'i sarìo mòrt. ²⁶An efet, é-lo mai stae n'òm, che parèj èd nojàutri a l'àbia sentù la vos èd èl Dé ch'a viv che a parlava d'an mes al feu, e ch'a sia restà viv? ²⁷Avzin-te ti sol, Mosè, e scota tut lòn che 'l Signor nòst Dé at dirà e peui t'arferiras a nojàutri tut lòn che Nosgnor nòst Dé a l'avrà dine, e noi i lo scoteroma e i lo faroma⁴⁸".

²⁸Nosgnor a l'ha sentù vòstre paròle e a l'ha dime: "I l'hai sentù⁴⁹ coma che sta gent a l'é adrèssasse a ti: tut lòn ch'a l'han dit a l'é bin. ²⁹L'avèisso sèmpe un sentiment parèj, d'avèj tèmme e da guerné tuit ij mè comandament, tant che a fussa bin pèr lor, e pèr sò fieuj, pèr sèmpe! ³⁰Va, e dije d'artorné mincadun a soa tenda! ³¹Ma ti, resta ambelessì con mi, e mi 't dirai tuit ij comandament, jè statù, e le lege che ti 't dovrà mostreje, e che lor a dovrà buté an pràtica ant èl pais che mi 'v dago an

40 Let. considera 'd pèis" (קַבְּדָה, kabbed). La significassion si a l'é la granda importansa ch'i l'oma da dé a nòstr pare e a nòstra mare.

41 Cfr. Deuteronòm 27:16; Maté 15:14; 19:19; March 7:10; 10:19; Luca 18:20; Efesin 6:2.

42 Cfr. Efesin 5:16.

43 Conform a la tradission a sarìa "Massa nen". Èl verb ambelessì (נָצַח, ratsakh) a l'é 'n tèrmin genèrich pèr l'amassidi, ma ant èl Testament Vej sia massé an na guèra legítima che la pena capital a l'ero nen mach pèrmetuje, ma 'dcò comandà da Nosgnor (cfr. Deuteronòm 13:5, 9; 20:13,16-17). A l'é parèj che la significassion tècnica a l'é "sassina nen" (èd manera nen giusta). Cfr. Génesi 9:6; Levitich 24:17; Maté 5:21; 19:16; March 10:19; Luca 18:20; Roman 13:9; Giaco 2:11.

44 Cfr. Levitich 20:10; Maté 5:27; 19:18; March 10:19; Luca 18:20; Roman 13:9; Giaco 2:11.

45 Cfr. Levitich 19:11; Maté 19:18; March 10:19; Luca 18:20; Roman 13:9.

46 Cfr. Surtìa 23:1; Maté 19:18; March 10:19; Luca 18:20.

47 Cfr. Roman 7:7; 13:9.

48 5:22-27 Cfr. Ebréo 12:18-19.

49 Cfr. Surtìa 16:23-30; 31:12-14.

possess. ³²Vojàutri i scotreve con soen lòn che 'l Signor vòst Dé a l'ha comandave; vojàutri 'v dèstornereve nì a drita nì a gàucia. ³³I marcereve pèr tuta la stra che 'l Signor vòst Dé a l'ha prèscrivuve, pèrchè i peusse vive, e a-i sia 'd bin, e i peusse slonghé ij vòstri di ant èl pais ch'i l'avreve an proprietà.

6

Esortassion a tense ai prinsipi dl'Aleansa

¹Sti-sì a son ij comandament, ij decret e le prescriission che Nosgnor, vòst Dé, a l'ha comandame 'd mostreve pèrchè a sio ubidì ant èl pais ch'i intreve pèr pijene 'l possediment. ²Abie 'd timor reverensial pèr Nosgnor, vòst Dè, e ubidì pèr tuta vòstra vita ai sò decret e precet ch'iv dago, tant vojàutri coma ij vòstri dissident. A l'é parèj che voi i l'avreve na vita longa. ³Scoté, gent d'Israel, e vardé 'd buteje an pràtica: a l'é parèj ch'iv sareve un pòpol pien èd gòj e motobin numeros ant un pais ch'a dèspensa 'd làit e d'amel, tant mé che Nosgnor, èl Dé dij vòst antich, a l'ha promèttuve.

⁴Scoté, gent d'Israel, èl Signor a l'é nòst Dé, èl Signor a l'é l'ùnich⁵⁰. ⁵Veuje bin al Signor, vòst Dé, con tut èl cheur, con tuta l'ànima e con tute vòstre fòrse⁵¹. ¹⁶Graveve ant èl cheur le paròle dij comandament che ancheuj iv dago; ⁷Anciàvje ant la ment dij vòstri fieuj; parlje 'd costi comandament cand ch'i seve antècà, cand ch'i vade a deurme e cand ch'i v'ausse la matin.

⁸Gropjeje a le man coma 'n bindel, porteje tanme na marca an tra j'euje. ⁹Scrivje ai montant èd la pòrta 'd vòstra ca e dle pòrte dla sità⁵²".

Israel a l'ha nen da dèsmentiesse 'd sò Dé

¹⁰“Èl Signor, vòst Dé, av farà intré ant èl pais ch'a l'avìa promèttù ai vòst antich, Abraham⁵³, Isach⁵⁴, e Giacòb⁵⁵. Iv trovreve 'd sità grande e prosperose ch'i l'ave nen fabricaje, ¹¹èd ca pien-e d'ògni sòrt èd beni che vojàutri l'ave nen ambaronà, èd sisterne drinta a 'd ròche ch'i l'ave nen èscavaje, èd vigne e d'olivé ch'i l'ave nen piantaje e ch'iv porteran frut pèrchè i na mange fin a ess-ne sodisfàit.

¹²Antlora pijève varda 'd nen dèsmentieve 'd Nosgnor, ch'a l'ha fave seurte dal pais d'Egit, la tèra anté ch'i j'ere dè s-ciav. ¹³Àbie timor reverensial dèl Signor, vòst Dé, serve mach a chiel e fé 'd giurament mach pèr sò nòm⁵⁶. ¹⁴Andé nen dapress a d'àutri dio, ij dio dle nassion ch'a vè stan dantorn, ¹⁵pèrchè 'l Signor, vòst Dé, ch'a l'é an mes a vojàutri, a l'é 'n Dé gelos. Pijeve varda 'd nen ofèndlo, pèrchè ch'a podria bin feve sparì da la faccia dla tèra. ¹⁶Buté nen a la preuva⁵⁷ 'l Signor, vòst Dé, com i l'avie fàit a Massa⁵⁸. ¹⁷Fé ubidiensa fedel ai comandament dèl Signor, vòstr Dé, a le nòrme e ai decret che chiel a l'ha dave. ¹⁸Fé lòn che 'l Signor a gradiss e a-j pias. A l'é parèj ch'i sareve content e i intreve a pijé 'l possess èd èl pais dru che 'l Signor a l'ha promèttù ai vòstri antich. ¹⁹Èl Signor a scasserà ij vòstri nemis dè 'dnans a voi, precis coma che chiel a n'ha fave la promèssa.

50 Cfr. March 12:29.

51 Cfr. Maté 22:37; March 12:30; Luca 10:27.

52 6:6-9 cfr. Deuteronomi 11:16-20.

53 Cfr. Génesi 12:7.

54 Cfr. Génesi 26:3.

55 Cfr. Génesi 28:13.

56 Cfr. Maté 4:10; Luca 4:8.

57 Cfr. Maté 4:7; Luca 4:12.

58 Cfr. Surtìa 17:1-7.

²⁰Cora che ant l'avni ij vòstri fieuj av ciamran: 'Còs veulo dì coste nòrme, costi decret e coste prescriission che 'l Signor, nòst Dé, a l'ha comandane?', ²¹i-j rëspondreve: 'Nojàutri i j'ero dë s-ciav dël Faraon an Egit e con man fòrta Nosgnor a l'ha fane seurte da col pais. ²²Nojàutri medésim i l'oma vëddù ij segn miracolos e ij prodis grandios e afros che Nosgnor a l'ha mandà contra l'Egit, contra 'd Faraon e tuta soa famija. ²³E nojàutri a l'ha fane seurte da l'Egit pèr mnene ant ël pais che ora a l'ha dane e ch'a l'avìa promëttù ai nòstri antich. ²⁴Nosgnor, donca, a l'ha comandane 'd fé ubidiensa a tuti sti decret e d'avèj anvers ëd chiel ëd timor reverensial, pèrchè a l'é chiel nòst Dé. A l'é mach parèj che nojàutri i saroma content pèr sèmper e chiel an conserverà an vita, coma ch'a l'ha fàit fin-a al dì d'ancheuj. ²⁵Chiel a sarà generos con nojàutri s'i saroma diligent ant ël buté an pràtica tuti ij sò comandament an soa presensa, precis coma che chiel, ël Signor, nòstr Dé, a l'ha comandane''.

7

Israel a l'é 'l pòpol ëd Nosgnor

¹Ant ël moment che 'l Signor, tò Dé, a l'avrà fate intré ant ël pais che adess it vade a pijene 'l possess, da 'dnans a ti chiel a na scasserà da lì motobin ëd nassion: j'Eté, Ij Gherghesé, j'Amorita, ij Canané, ij Perissita, j'Evé e ij Ghebusé, set nassion⁵⁹ ch'a son pì gròsse e pì potente che ti. ²Ël Signor, tò Dé, a darà coste nassion an tò podèj e ti 't l'avras da buteje 'n derota e da anienteje dël tut. Fà pa d'aleanse con lor e àbie gnun-a pietà 'd lor⁶⁰. ³Va pa a 'mparentete con lor, daje nen toe fije a sò fieuj, nì pija soe fije pèr ij tò, ⁴pèrchè coste nassion a dëstoreriò ij tò fieuj da mi e lor a rendrìo l'adorassion a d'àutri dio. An col cas-lì l'ira 'd Nosgnor as anvischerà contra 'd voi e chiel a tarderà pa a dëstruve 'dcò vojàutri.

⁵Sossì a l'é lòn ch'it l'has da fé con ëste nassion: dësblé ij sò autar, campé giù ij sò pilion sacrà, tajé ij sò boschèt sacrà e brusé ij sò idoj⁶¹. ⁶Pèrchè ti 't ses un pòpol consacrà al Signor, tò Dé. Chiel a l'ha sernute da 'n tra tùit ij pòpoj dla tèra pèrch' i sie soa proprietà preferìa⁶².

Nosgnor a l'é fedel a soa aleansa

⁷A l'é nen pèrchè vojàutri i j'ere pì numeros dj'àutri pòpoj che 'l Signor a l'ha acordave sò favor⁶³ e a l'ha sernuve - an efet vojàutri i j'ere ij meno numeros dj'àutri pòpoj. ⁸A l'é pitòst pèr motiv ëd l'amor ch'a l'avìa pèr vojàutri e pèr soa fidelità al grand giurament che chiel a l'avìa fàit ai vòstri antich. A l'é pèr lòn che 'l Signor, con man fòrta, a l'ha fave seurte da l'Egit, la tèra andova ch'i j'ere dë s-ciav, e a l'ha riscatave dal podèj dël Faraon, ël rè d'Egit.

⁹Arconòss, donca, che 'l Signor, tò Dé, a l'é 'l Dé ver, ch'a mantniss soa aleansa e sò amor fin-a a milanta generassion anvers ëd coj ch'a-j veulo bin e ch'a guerno ij sò comandament ¹⁰e ch'a-j la fà paghé com as mérito - a-j dëstruv - a coj ch'a l'han an ghton soa pèrson-a. Nosgnor a fà pa finta

59 Cfr. At 13:19.

60 O "it jè consacrerà a lè stermini".

61 Cfr. Deuteronomi 12:3.

62 Cfr. Surtìa 19:5; Deuteronomi 4:20; 14:2; 26:18; Tito 2:14; 1 Pero 2:9.

63 O "a l'ha fàit ëd vojàutri soa delissia".

‘d gnente: col ch’a l’ha an òdio Nosgnor a sarà tratà coma ch’as mérita⁶⁴. ¹¹Donca, guerna ij comandament, le lege e prescrission che ancheuj it comando pèr ch’it jè bute an pràtica.

¹²Cora che ti’t èscotras coste prescrission e it jè faras obediensa an butandje an pràtica, èl Signor, tò Dé, a mantnirà con ti ‘l Pat e l’amor ch’a l’ha fane giurament ai tò antich. ¹³Chiel at farà conòsse sò amor, at benedirà e a multiplicherà ij tò fieuj. At darà la benedission d’avèj tanti fieu e fiye e ‘l frut èd toa tèra, tò forment, tò vin e tò euli, ij nassù ‘d toe vache e ‘d toe feje, ant èl pais ch’a l’ha giurà ai tò antich èd dete. ¹⁴It saras benedì da pì che tute j’àutre gent; gnun an mes a ti, a sarà stéril, nì a saran tùrge le bestie ‘d vòstri strop. ¹⁵Nosgnor a tnirà lontan da ti ògni sòrt èd maladìe; at farà tombé adòss gnun-a ‘nfession maléfica tanme cole ch’a-i ero an Egit e che ti già ‘t conòsse, ma a-j farà tombé ansima a coj ch’at t’han an òdio.

¹⁶Tùit ij pòpoj che ‘l Signor, tò Dé a-j buta an toe man, ti ‘t l’has da stèrmineje⁶⁵. Abie ‘d lor gnun-a compassion, nì rend l’adorassion ai sò dio, pèrchè pèr ti a dventerìo mach na langassa⁶⁶.

Israel a l’ha nen da avèj tèmme

¹⁷A peul desse che ti ‘t penseras: “Coste nassion a son pì numerose che mi. Coma podria-ne mai dèsproprieje?” ¹⁸Gnun-e tèmme ‘d lor! Arcòrdte ‘d lòn che ‘l Signor, tò Dé, a l’ha fàit al Faraon e a tuti j’Egissian; ¹⁹le gran preuve ch’it l’has vèddù con ij tò euj medésim, ij segn, ij prodìs, la man fòrta e ‘l brass poderos che ‘l Signor tò Dé a l’ha dovrà pèr fete seurte da col pais. Èl Signor, tò Dé, a traterà dl’istessa manera tùit ij pòpoj che adess at fan pàu. ²⁰Nen mach lòn, ma ‘l Signor, tò Dé, a-j manderà contra ‘dcò scòp èd calabron, pèr arduve a nen coj ch’a saran restà e chi a l’era stèrmasse pèr èscapé da ti. ²¹Tèrmola pa nen èdnans èd lor, perché ‘l Signor, tò Dé, a l’é an mes èd ti: chiel a l’é èl Dé grand e afros. ²²Èl Signor, tò Dé, pòch per vòta a taparerà via coste gent dè ‘dnans a ti. Tutun, it podras pa feje fòra tut d’un colp, dèsnò le bestie feroze dij camp a podrìo multiplichesse a tò dann. ²³An tùit ij cas, èl Signor, tò Dé, tute coste nassion a-j butrà an toe man, bolversàndje motobin fin-a ch’a sio dèl tut dèsparie. ²⁴Chiel a butrà ij sò rè an tò podej e ti ‘t faras dèscomarì ij sò nòm da sota ‘l cél. Gnun a podrà fete front, fin-a che ti ‘t l’abie dèl tut dèstruvìje. ²⁵Brusa tute le statue dij sò dio; àbie gnun’ anvìa ‘d fé anceta dl’òr e dl’argent ch’a l’han ansima, dèsnò lolì a sarìa pèr ti un trabucèt ch’it-i cascherìje andrinta, pèrchè costi ìdoj a son na ròba abominàbil pr’ èl Signor, tò Dé. ²⁶Fà intré an toa ca gnente dè ste ròbe abominàbij. S’it lo fase, ti midem it sarie destinà a lè stermini tanme lor. Aborìssje e detéstje, pèrchè tute cole ròbe-lì a son sota n’antèrdission⁶⁷.

8

Èl but èd la marcia d’Israel ant èl desert

¹Tùit ij comandament che mi ancheuj i l’hai dave, procureve d’ossereje pèrch’i peude vive, dventé ‘d bon nùmer e intré an possess dèl pais che Nosgnor a l’ha giurà ‘d deje ai vòstri antich. ²Arcòrd-te ‘d tut èl camin che ‘l Signor tò Dé a l’ha fate fé ant èsti quarant’ agn ant èl desert, pèr fete dventé ùmil e pèr butete a la preuva; pèr conòsse j’inclinassion èd tò cheur e vèdde s’it t’avrìe osservà o meno ij sò comandament. ³Donca, chiel a l’ha umiliate, a l’ha fate avèj fam, ma dòp a l’ha date da

64 7:9-10 cfr. Surtìa 20:5-6; 34:6-7; Nùmer 14:18; Deuteronòmi 5:9-10.

65 Let. “mangg-tje”, “consumeje”.

66 O “un trabucèt”. 7:12-16 cfr. Deuteronòmi 11:13-17.

67 O “consacrà a lè stermini”.

mangé la mana, che nì ti nì ij tò antich, i savie pa lòn ch’a l’era. A vorìa fete arconòsse che l’òm a viv nen mach ëd pan, ma ‘d tut lòn ch’a seurt da la boca ‘d Nosgnor⁶⁸. ⁴Ij tò vestì a son pa vnì frust, nì ij tò pé a son anflasse 'nt èsti quarant’ agn. ⁵Arconòss, donch, an tò cheur, che ‘l Signor, tò Dé, at sogeta a na disciplin-a l’istess che ‘n pare a disciplin-a sò fieul. ⁶Parèj, it l’has da guerné ij comandament dël Signor tò Dé, da marcé ant ij senté che chiel at mostra e respetelo⁶⁹.

Le tentassion ëd la tèra dla promèssa

⁷Èl Signor, tò Dé, at men-a ant un pais dru, un pais d’arian e ‘d surgiss, anté che d’aque dal pèrfond ëd la tèra a seurto fòra pèr le combe e le montagne; ⁸na tèra ‘d formènt e d’òrdi, e ‘d vigne, fié e pomgranà; un pais d’olivé che a fan d’euli e un pais d’amel; ⁹un pais andova ti ‘t mangeras pa ‘d pan rassionà e at mancherà gnente; un pais anté ch’a-i é pera ‘d fer, e che da soe montagne ‘t tireras fòra l’aram. ¹⁰Ti ‘t mangeras e ‘t saras arpatà, e ‘t benediras ël Signor tò Dé, an cost bel pais ch’a l’ha donate.

¹¹Anlora, pijte varda ‘d dësmentié ‘l Signor tò Dé, an guernand pa ij sò comandament, soe prescriission e soe lege che d’ancheuj it dago. ¹²It mangeras fin-a a ess-ne arpatà, it fabricheras ëd cà confortèivole e it-i staras; ¹³as multiplicheran ij tò strop ëd vache e ‘d feje; it ambaroneras d’argent e d’òr; it multiplicheras tuit ij tò beni. ¹⁴Vard-te anlora che tò cheur as ansuperbissa pa e ch’as dësmentia nen dël Signor, tò Dé, ch’a l’ha fate seurte dal pais d’Egit, la tèra anté ch’it j’ere në sc-iav. ¹⁵Chiel a l’ha mnate pèr èsto desert grand e afros, infestà ‘d serp velenose e dè scorpion; an èsta tèra sùita e sens’ eva, a l’ha fàit ësghicé d’eva dai ròch pì dur; ¹⁶an èsto medésim desert chiel a l’ha date da mangé la mana, che ij tò antich a conossìo pa. A l’ha fate passé d’aflission e a l’ha butate a la preuva pèrchè, a la fin, a vorìa fete dël bin⁷⁰! ¹⁷Anlora, quand ch’it t’avràs otnù tuta costa abundansa, pensa nen drinta ‘d ti che tut lolì ti t’avrà vagnalo con toa fòrsa e pr’ ël vigor ëd toe man.

¹⁸Ten bin da ment ch’a l’é ‘l Signor, tò Dé, col ch’a l’avrà date la fòrsa necessarià pèr oten-e costi beni, an guernand parèj l’ampegn ëd l’aleansa che chiel a l’ha stabilì, con giurament, con ij tò antich, pròpi com ancheuj as compiss. ¹⁹Tutun, s’it t’è dësmentie dël Signor, tò Dé, s’it vas dapress a d’àutri dio, s’it j’è rende l’adorassion, ancheuj i testimònio contra ‘d vojàutri ch’i andreve a meuire. ²⁰S’it ubidisse nen al Signor, vòst Dé, i dësparireve l’istess che le nassion che ‘l Signor a l’ha faje dësparì dè ‘dnans a voi.

9

La tèra dla promèssa a l’é ‘n don ëd Nosgnor

¹Scota, Israel! Ancheuj it ses a la mira ‘d passé ‘l Giordan pèr dësproprié ‘d nassion pì gròsse e pì potente che ti. Lor a vivo an sità formidabij, con ëd murajon ch’a toco ‘l cel. ²An tra ‘d lor a-i é ‘dcò d’Anachita, ch’a son na rassa ‘d gigant. It sas già lòn ch’as dis ëd lor: “Chi é-lo ch’a peul tni testa ai dissident d’Anach?”. ³Ora, venta ch’it sàpie, che d’ancheuj, ël Signor, tò Dé, at passerà anans, com un feu ch’a divora e ch’a dësbelà. A l’é chiel ch’a v’ha a sogetéje. Anlora ti ‘t j’è dësproprieras e ‘t j’è faras meuire ‘d pianta, com a l’ha promèttute ‘l Signor.

68 Cfr. Maté 4:4; Luca 4:4.

69 O “avèj timor ëd chiel”.

70 8:11-16 cfr. Osèa 13:5-6.

⁴Cand ch' èl Signor, tò Dé, a l'avrà taparà via coste nassion da 'dnans èd ti, pensa nen dintra 'd ti: "Nosgnor a l'ha acordame 'd conquisté sto pais-sì pèrchè mi i son portame da bin⁷¹". Se 'l Signor a scasserà sè nassion da 'dnans èd ti, a l'é pèrchè lor a son colpèivole. ⁵It intreras pa a pijene 'l possess èd sò pais èd lor pèrchè ti't sia giust o drit èd cheur. Èl Signor, tò Dé, taparerà via dè 'dnans a ti coste nassion pèrchè lor a son colpèivole: a l'é parèj che chiel a compirà 'l giurament ch'a l'ha fàit ai tò antich, a Abraham, Isach e Giacòb. ⁶Ch'it sapie bin che 'l Signor, tò Dé, at dà pa an proprietà sto pais dru pèrch' it lo mérite; an efet ti 't ses èd gent crapon-a.

Pëccà dël pòpol a l'Òreb

⁷Arcòrd-te - dèsmènt-lo mai - coma ch'it l'has provocà l'indignassion dël Signor, tò Dé, ant èl desert. Dal temp ch'it l'has chità l'Egit fin-a ch'it ses rivà a sto leugh-sì, ti 't ses sèmpèr arvirate contra 'd Nosgnor. ⁸A l'Òreb i l'eve provocà l'indignassion dël Signor, fin a la mira che, anrabià contra 'd vojàutri, chiel a vorìa feve dèspari dël tut. ⁹Mi i j'era montà an sla montagna pr' arsèive le tàule 'd pera dl'aleansa che Nosgnor a l'avìa stabilì con vojàutri. I son restà an sl' aut èd la montagna quaranta dì senza gnanca mangé o bèive⁷². ¹⁰Èl Signor a l'ha dame le doe tàule 'd pera, anté che la man divin-a a l'avìa scrivù tuit ij comandament che chiel a l'avìa dane da 'n mes dël feu, èl dì ch'a l'avìa assemblave ai pé dla montagna.

¹¹A la fin dij quaranta dì e dle quaranta neuit, èl Signor a l'ha dame le doe tàule 'd pera, le Tàule dl' Aleansa, ¹²e a l'ha dime: 'Àuss-te da sì e cala an tuta pressa, pèrchè tò pòpol a l'é pèrvertisse, pròpi coj-lì che mi i l'avìa faje seurte da l'Egit. A l'han fàit an pressa a dèstornesse da la stra ch'i l'avìa mostraje e a son fabricasse n'idol èd metal fondù. ¹³Nosgnor a l'ha peui giontaje: "L'has-tò vèddù coma ch'a l'é sto pòpol-sì? A l'é 'n pòpol èd crapon. ¹⁴Lass-me fé: mi i-j dèstruverai e i dèscancelerai sò nòm èd lor da sota 'l cel. Apres i farai 'd ti un pòpol pì grand e numeros ancora!"

¹⁵Anlora i son virame e i son calà da la montagna mentre ch'a l'era tuta na brasa. I l'avìa an man le doe Tàule dl' Aleansa. ¹⁶I l'hai beicà e, an efet, i l'avie comèttù un pëccà grev contra 'l Signor, vòst Dé: i l'avie fabricave un vailèt èd metal fondù. I l'avie fàit bin an pressa a scarté da la stra che Nosgnor a l'avìa mostrave. ¹⁷Anlora i l'hai ciapà le doe tàule e, con mie man, i l'hai sfracassaje a tèra dè 'dnans èd vojàutri.

Mosè a 'ntèrcèd dè 'dnans a Nosgnor

¹⁸Peui i son prostèrname con la front a tèra dè 'dnans al Signor e i son restaie quaranta dì e quaranta neuit senza mangé nì bèive, coma la prima vira, an ciamand pèrdon a Nosgnor per tuit ij pëccà ch'i l'avie comèttù: i l'avie ofendù 'l Signor con vòstra mala condòta e i l'avie provocà soa 'ndignassion. ¹⁹Mi medésim i j'era sbaruvame nen pòch⁷³ mach a pensé a lòn che 'l rigor èd Nosgnor a l'avria bin podù feve a la mira d'ardove a nen. ²⁰Fin-a contra Aron, Nosgnor a l'era motobin anrabiase, tant che chiel a vorìa felo meuire: an col moment-là i l'hai pregà 'dcò pèr chiel. ²¹Peui i l'hai ciapà 'l vailèt, cola ignomìnia ch'i j'ere fabricave, i l'hai falo torna fonde an sèl feu, pistalo an frise, fin-a a felo dventé 'd póer fin-a, e i l'hai campane la póer ant èl torent ch'a ven giù da la montagna.

71 O "mi i son giust".

72 Cfr. Surtia 24:18.

73 Cfr. Ebréo 12:21.

²²Ancora a Tabera⁷⁴, a Massa⁷⁵ e a Chibrot-ha-Tava⁷⁶, vojàutri i l'eve provocà l'indignassion ëd Nosgnor. ²³Cora che Nosgnor a l'ha vorsù feve chité Cades Barnea⁷⁷ an disend: 'Monté a pijé possess dël pais chi l'hai dave⁷⁸', vojàutri i seve arvirave⁷⁹ contra 'd sò comand, i l'eve pa chërdùje, nì scotà soa vos. ²⁴Vera, dal dì ch'iv conòsso, i seve sèmpèr èstàit arviros al Signor.

²⁵Donca, mi i l'hai pregà dè 'dnans a Nosgnor pèr quaranta di e quaranta neuit, ant ël pòst andova che mi i j'era prostèrname, pèrchè 'l Signor a l'avìa dit ch'a vorìa vòstra dèstruccion. ²⁶I l'hai pregà Nosgnor e i l'hai dije: "Signor Dé! Dèstrùv pa toa gent, e toa ardità ch'it t'has rëscatà pèr toa potensa, e che ti 't l'has tirà fòra da l'Egit con man fòrta. ²⁷Avìst-ne dij tò servent Abraham, Isach, e Giacòb; varda pa la durèssa dè sta gent, nì soa gramissia, nì sò pèccà. ²⁸A-i é, an efet, l'arzighe che coj dël pais da 'ndova ch'it t'has fane seurte, a diso: 'Èl Signor a l'é stàit pa bon a feje intré ant ël pais ch'a l'avìa promèttùje. A-j vorìa nen bin pèrdabon: a l'ha faje seurte da l'Egit pèr feje peui meuire an èsto desert'. ²⁹Tutun, lor a son tò pòpol, toa ardità, coj ch'it l'has faje seurte con gran fòrsa e con brass poderos".

10

Nosgnor a pèrdon-a sò pòpol

¹Anlora Nosgnor a l'ha dime: "Taja doe tàule 'd pera parèj dle prime, e monta an sla montagna pèr ancontreme. Fate 'dcò n'èrca 'd bòsch. ²Dzora dle tàule 'd pera i graverai ij comandament, j'istesse paròle ch'a-i ero an sle prime tàule, cole ch'it l'has s-ciapà; peuj it jë butras ant l'èrca".

³I l'hai, donca, fame n'èrca 'd bòsch ëd gasia e i l'hai tajà doe tàule 'd pera pròpi coma le prime. Peui i son montà an sla montagna con le doe tàule an man. ⁴Èl Signor a l'ha scrivuje ant le neuve tàule j'istesse paròle ch'a l'avìa scrivù an sle prime: ij des comandament che chiel a l'avìa dave da 'n mes al feu, ant ël dì ch'i j'ere stàit riunì an ciambreja ai pé dla montagna. Peui 'l Signor a l'ha damje. ⁵Antlora i son torna calà da la montagna, i l'hai butà le tàule drinta dl'èrca ch'i l'avìa fame, e ambelelè a son restà, com a l'avìa comandame Nosgnor.

⁶J'Israelita a son partì dai poss ëd Bene-Iacan pèr Mosera, ch'a l'é là andova ch'a l'é mòrtie Aron⁸⁰; chiel a l'é stàit sotrà ambelelà, e a l'é Eleasar sò fieul che a l'é sucedùje ant ël sacerdosì. ⁷Da là a son partì pèr Gudgoda, e da Gudgoda pèr Iotbata, tèra rica 'd cors d'eva. ⁸A l'é antlora che Nosgnor a l'ha separà da j'àutre la tribù 'd Levi⁸¹ pèr fideje costi ancàrich: trasporté l'èrca dl'aleansa 'd Nosgnor, acostesse a la presensa 'd Nosgnor pèr ufissié com ëd sacerdot, e pèrnunsié la benedission an sò nòm. Coj-lì a son ij sò 'ncàrich fin-a 'l dì d'ancheuj. ⁹A l'é per lòn che ij Levita a l'han pa 'rseivù n'ardità 'd tèra tanme ij sò frej: a l'é Nosgnor soa 'rdità 'd lor, precis coma a l'ha promèttù chiel istess, ël Signor, vòst Dé.

74 Cfr. Nùmer 11:3.

75 Cfr. Surtìa 17:7.

76 Cfr. Nùmer 11:34.

77 Cfr. Nùmer 13:25-14:38.

78 Cfr. Deuteronomi 1:21.

79 Cfr. Nùmer 13:31; Deuteronomi 1:26; Ebréo 3:16.

80 Cfr. Nùmer 20:28; 33:38.

81 Cfr. Nùmer 3:5-8.

¹⁰Për mi, i son restà an sla montagna pèr quaranta dì e quaranta neuit⁸², com anans. Èdcò sta vira Nosgnor a l’ha scotame e a l’ha ‘rnunsià a dèstruv-te. ¹¹Pi tard a l’ha dime: “Àlvte! Part e va a la testa ‘d costa gent, pèrch’ a peulo andé a pijé possess dèl pais ch’ l’hai giurà ai sò antich èd deje”.

Amor e ubidiensa

¹²“E ora, pòpol d’Israel, còs é-lo ch’as èspeta da ti èl Signor, tò Dé? Ch’it porte rispet al Signor tò Dé, ch’it marce ant ij sò senté, che ti ‘t jè veule bin e ch’it jè rende adorassion con tut èl cheur e con tuta l’ànima; ¹³ch’it osserve ij sò comandament e soe lege, cole che ancheuj it dago pèr tò bin.

¹⁴Varda: ij céj - senza dubi ij céj pì an àut - e la tèra, con tut lòn ch’a conten, a son dèl Signor, tò Dé.

¹⁵Tutun, mach ai tò antich Nosgnor a l’è tacasse e a l’ha vorsuje bin. Pèr motiv èd lor, da ‘n tra tuit ij pòpoj, a l’ha sernù ‘dcò vojàutri, ij sò dissident èd lor, com ancheuj i peude bin vèdde.

¹⁶Sirconcideve èl cheur, donch, e sie pa pì ‘d teston! ¹⁷Èl Signor, vòst Dé, a l’è ‘l Dé dij dé⁸³, e ‘l Signor dij signor. A l’è ‘l Dé grand, poderos e da tèmme, ch’a fà gnun-a distinsion an tra le pèrson-e e ch’as lassa pa suborné⁸⁴. ¹⁸Chiel a rend giustissia a l’orfelin e a le vidoe; a l’ha grinor èd ij foresté e a-j dà da mangé e da vestisse. ¹⁹Voreje bin ai foresté, da già che ‘dcò vojàutri i seve stàit èd foresté ant el pais d’Egit.

²⁰Porté rispet al Signor, tò Dé, e rendje l’adorassion mach a chiel. Sijne fedel. Fà ‘d giurament mach pèr sò nòm. ²¹Làuda mach chiel. A l’è chiel tò Dé, col ch’a l’ha fàit pèr ti coste euvre grande e portentose ch’it l’has contemplà con ij tò euj midem. ²²Cand che ij tò antich a son calà an Egit a j’ero mach èstanta pèrson-e⁸⁵, e ora ‘l Signor, tò Dé, a l’ha rendute tant numeros coma le stèile dèl cél⁸⁶.

11

Le lesson èd la stòria

¹Veuje bin al Signor, tò Dé e scota sèmper tuit ij sò precèt: soe lege, soe prescriission e ij sò comandament. ²Tnive an ment che adess i son nen an camin a parlé a vòstre masnà, ch’a conòsso pa nì ch’a l’han vèddù le lesson ch’a l’ha mostrave ‘l Signor, vòst Dé, soa grandèssa, soa man fòrta e sò brass poderòs: ³le marche e j’impreise ch’a l’ha compì contra ‘l Faraon, rè d’Egit e ‘d tut sò pais⁸⁷; ⁴lor a l’han pa vdù tut lòn ch’a l’ha fàit a l’armèja d’Egit con ij sò chèr èd guèra e ij sò cavaj, cand ch’a l’han corìje dapress e a son nià ant èl Mar Ross: Nosgnor a l’ha faje dèsparì fin-a al dì d’ancheuj⁸⁸; ⁵lòn ch’a l’ha fàit pèr vojàutri ant èl desert, fin-a ch’i seve rivà ambelessì; ⁶lòn ch’a l’ha fàit a Datan e a Abiram, fieuj d’Eliab èl Rubenita, cand che, an mes a tuta la gent d’Israel, la tèra a l’è dovertasse e a l’è ‘ngorgionassje, con soe tende e tuta la gent ch’a-j andasia dapress⁸⁹. ⁷A l’è con vòstri euj ch’i l’ave vèddù coste grand’ ampreise ‘d Nosgnor.

82 Cfr. Surtìa 34:28.

83 Cfr. 1 Timòt 6:5; Arvelassion 17:14; 19:16.

84 Cfr. At 10:34; Roman 2:11; Galat 2:6; Efesin 6:9.

85 Cfr. Génesi 46:27.

86 Cfr. Génesi 15:5; 22:17.

87 Cfr. Surtìa 7:8-12:13.

88 Cfr. Surtìa 14:28.

89 Cfr. Numer 16:31-32.

⁸I osservereve, donca, tuit ij comandament che ancheuj iv dago: lolì av renderà pì fòrt pèr conquisté 'l pais ch'i seve pront a intreje pèr pijelo an proprietà, ⁹e i podreve vive na longa vita ant èl pais che Nosgnor a l'ha promèttù ai vòsti antich e ai sò dissident: un pais anté ch'a scor làit e amel.

Nosgnor a rend drua la tèra

¹⁰Èl pais anté che adess i intre pèr pijene 'l possess, a l'é pa tanme 'l pais d'Egit da 'ndoa ch'i na seve surtì. Là, dòp d'avèj sèmnà, a ventava deje d'eva con èl pé⁹⁰ com a podria fesse con n'òrt. ¹¹Èl pais ch'i vade a pijene 'l possess, a l'é 'n pais èd montagne e 'd valade, bagnà da la pieuva dèl cél. ¹²Dè sto pais, èl Signor tò Dé as na pija soen e a lo vija dal prinsipi dl'anada fin-a la fin. ¹³S'i scoteve e s'i obidive ai comandament che 'ncheuj iv dago, se al Signor vòst Dé i-j veule bin e i-j rende l'adorassion con tut èl cheur e con tuta l'ànima, ¹⁴chiel, a sò temp, a farà vnì la pieuva dzora dij vòstri camp, la pieuva d'otogn e la pieuva dla prima, e i podreve avej 'd bon-e archeuite "d forment, èd vin e d'euli. ¹⁵A farà 'dcò chërse l'erba dij pra pèr vòstr bestiam, e i podreve mangé e arpateve.

L'ubidiensa diligenta ai comandament èd Nosgnor

¹⁶Pijeve varda 'd nen lasseve anciarmé: slontaneve pa da Nosgnor, rende nen l'adorassion a d'àutri dio, prostërneve pa dè 'dnans èd lor, ¹⁷dèsnò l'ira 'd Nosgnor as anviscarìa contra 'd vojàutri e chiel a sarerìa 'l cél tant da fene pì nen calé la pieuva. Antlora la tèra a porterìa pì nen sò frut e vojàutri i anderìe tòst a dèsparì da sto pais dru che chiel midem av na fà don⁹¹.

¹⁸Gravé, donca, an sèl cheur e an sl'ànima le paròle dij mè comandament; tacheje a vòstra man tanme na testimoniansa⁹², porteje tanme 'n bindel an sla front. ¹⁹Mostreje ai vòstri fieuj; parlene cand ch'i sie setà an vòstra ca, e coma ch'i marce pèr la stra, anans d'andé a deurme e cand ch'iv àusse dal let. ²⁰Scrivje an sij montant èd la pòrta 'd vòstre ca e an sle pòrte dla sità⁹³. ²¹Parèj ij dè 'd vòstra vita e 'd cola dij vòstri dissident as moltiplicheran an sla tèra che 'l Signor a l'ha giurà 'd deje ai vòstri antich; a saran tanme ij dè dij céj ch'a-i son èdzora dla tèra. ²²Buté an pràtica con diligensa tuit ij comandament ch'iv dago: volegee bin a Nosgnor, marcé an sij senté che chiel av mostra e fedej tnive bin èstrèit a chiel.

²³Antlora 'l Signor a scasserà da 'dnans a vojàutri e a dèsproprierà 'd nassion pì grande e potente che vojàutri. ²⁴A sarà vòstra tuta la tèra che ij vòstri pé a scarpiseran. Vòstr teritori as estendrà dal desert fin al Liban, e dal fium Eufràt fin al Mar Mediterani. ²⁵Gnun av podrà 'rziste: a fà nen andova ch'i andreve; èl Signor, vòst Dé, a farà tombé lè sparm e 'l teròr dè 'dnans a vojautri, pròpi coma ch'a l'ha fane la promèssa⁹⁴.

²⁶Vardé! Ancheuj i buto 'dnans a vojàutri la benedission e la maledission: ²⁷la benedission se vojàutri i ubidisse ai comandament dèl Signor, vòst Dé, che 'ncheuj iv dago; ²⁸la maledission s'i-j disubidisse e s'i scarte dal senté ch'iv mostro ancheuj, pèr andeje dapress a d'àutri dio ch'i l'eve pa conossù.

90 Con n a roa idràulica bogià dal pé.

91 11:13-17 cfr. Levitich 26:3-5; Deuteronomi 7:12-16; 28:1-14.

92 O "na marca".

93 11:18-20 cfr. Deuteronomi 6:6-9.

94 Cfr. Giosuè 1:3-5.

²⁹Cand che ‘l Signor, vòst Dé a l’avrà fave intré ant èl pais andoa ch’itvade pèr pijene ‘l possess, i l’ave da pronunsié la benedission an sël Mont Garisim e la maledission an sël Mont Ébal⁹⁵. ³⁰Coste doe montagne, as sà, as treuvo dè 'dlà dël Giordan, an sla stra dël tramont, ant èl pais dij Canané ch’a stasìo ant l’Àraba, an facia ‘d Ghilgal, da para dle Rol⁹⁶ ëd More. ³¹Pèrchè ch’i seve an camin ëd travèrsé ‘l Giordan pèr pijé ‘l possess dël pais che ‘l Signor, vòst Dé, av dà. Voi i na sareve padron e i-i stareve. ³²Vardé, donca, ‘d buté an pràtica tute le lege e le prescriission che ancheuj iv buto dè 'dnans.

12

¹Costi-sì a son le lege e le prescriission ch’i l’avreve da guerné e da buté an pràtica tuit ij dì ‘d vòstra vita, ant èl pais che ‘l Signor, èl Dé dij vòstr antich, av dà an proprietà.

Un santuari ùnich

²Dësblé dël tut ij santuari piassà ‘n sël cò dle montagne, an sij truch o sota ‘n chèich erbo sempeverd, anté che le nassion ch’i andreve a dësproprié a rendo l’adorassion ai sò dio. ³Fé droché ij sò autar, campé giù le colòne sacrà, brusé ij sò boschèt sacrà e dèstruve le stàtue dij sò dio. Che ‘d costi leugh a dèsparissa fin-a l’arcòrd⁹⁷.

⁴Cand ch’i rendereve l’adorassion al Signor, vòst Dé, i l’ave nen da imité lòn ch’a fan cole nassion⁹⁸. ⁵I l’ave, pitòst, da serché ‘l Signor, vòst Dé, ant èl pòst che chiel medésim a l’avrà sernù an tra tute vòstre tribù coma l’abitassion ch’a pòrta sò nòm. ⁶I portereve ambelelà vòstri olocàust e j’àutri sacrifici, vòstre décime⁹⁹ e contribussion¹⁰⁰, ij don ch’i l’avreve promèttù al Signor con un vot¹⁰¹, j’oferte volontarie e ij prim nassù dij vòstri strop gròss e cit. ⁷Ambelelà, a la presensa dël Signor, vòst Dé, i mangereve ij past sacrà e i fareve festa con vòstre famije, ringrassiand èl Signor, vòst Dé, ch’a l’ha benedì vòst travaj.

⁸I l’avreve pa da fé coma ch’i foma ambelessì ancheuj, doa tuit a fan coma che jè smija mej, ⁹pèrch’i seve ‘ncora nen intrà ant la tapa¹⁰² final, l’ardità ch’av dà ‘l Signor, vòst Dé. ¹⁰Cand ch’i travèrsereve ‘l Giordan e iv sistemreve ant èl pais che ‘l Signor, vòst Dé, av dà ‘n proprietà, chiel av acòrdà la sosta da tuit ij nemis ch’a-i son ant j’viron e i l’avreve na ca sicura. ¹¹Antlora i andreve al leugh che ‘l Signor, vòst Dé, a l’avrà sernù pèr ch’a pòrta sò nòm, èl leugh anté che chiel a l’ha

95 Coste doe montagne a son press èl sit antich ëd Sichem e la sità moderna ‘d Nablus. La valada ch’a-i è an tra ‘d lor a l’é tanme n’aren-a, n’anfiteatro, con ij fianch dla montagna tanme ij pòst da setesse. Col leugh a l’era sacrà pèrchè a l’era pròpi lì che Abraham a l’avìa butà soe tende e butà ‘n pé sò prim autar apress d’esse rivà a Canan (Génesi 12:26). Èdcò Giacòb a l’era stabilisse pèr vaire temp e a l’avìa scavà ‘n poss (Génesi 33:18-20; Gioann 4:5-7). Quand a la fin Giosuè e j’Israelita a l’avìo sogetasse Canan, a l’ero assemble a Sichem, coma ch’a l’avìa comandalo Mosè e a l’avìo anandìa na sirimònia ‘d conferma dl’Aleansa (Giosuè 8:30-35; 24:1,25). La metà dle tribù a l’era piasasse an sël Mont Garisim e l’altra metà an sël Mont Ebal. Antlora con un còro d’antifona lor a l’avìo sigilà soa fidelità ‘d lor a Nosgnor dèdnans a Giosuè e ai Levita ch’a stasìo sota ant la val (Giosuè 8:33; cfr. Deuteronomi 27:11-13). Cfr. Deuteronomi 27:11-14; Giosuè 8:33-35.

96 o “Pian-e”.

97 O èl nòm”. Cfr. Deuteronomi 7:5.

98 O “fé an n’altra manera”.

99 La décima part dij vòstri arcòlt.

100 A gionta “dle vòstre man”, le part dël frut ëd vòstr travaj.

101 O “oferte votive”.

102 O “l’arpòs”.

sernù dè steie, i-j presentreve j'oferte ch'iv comando: j'olocàust e j'àutri sacrifici, vòstre décime e contribussion, e tut lòn ch'a-i sarà 'd pì soasì dij don ch'i l'avreve promèttù a Nosgnor con un vot.
¹²Ambelelà, a la presensa dèl Signor, vòst Dé, i fareve festa con vòstri fieuj e fije, con vòstri servent e servente, e con ij Levita ch'a stan con vojàutri, lor ch'a l'han arseivù gnun-a porsion ëd vòstra ardità.

Èl leugh anté ch'a l'é da fesse 'd sacrifici

¹³Pijeve varda da smon-e ij vòst olocàust ant ëd pòst sacrà 'd vòstra sernìa. ¹⁴I l'ave da smonje mach ant ël leugh che 'l Signor medésim a l'ha sernù ant un-a 'd vòstre tribù: smonje lì ij vòst olocàust e fé tut lòn ch'iv comando. ¹⁵D'àutra banda, i podreve bin maslé e mangé la carn che mej av pias, a fà nen anté ch'i siè, coma che la bontà 'dèl Signor vòst Dé av provèdd. Tùit a na podran mangé, a fà nen ch'a sia pura o nen pura da la mira ritual, com i mange 'd dàim o 'd serv. ¹⁶Mach ch'i mange pa 'd sangh: ël sangh i l'ave da vèrselo pèr tèra, parèj dl'eva¹⁰³.

¹⁷Ant le sita andova ch'i steve, i podreve pa mangé le décime dèl forment, nì 'd vòst vin, nì 'd vòst euli, nì ij prim-nassù dij vòstri strop gròss e cit cabial, nì lòn ch'a l'é votiv e j'oferte volontàire, nì le contribussion arzervà dèl frut ëd vòstr travaj. ¹⁸Mangev-ne mach a la presensa 'd Nosgnor ant ël leugh che 'l Signor, tò Dé, a l'avrà sernù. Mangé là con ij tò fieuj e toe fije, con ij vòst servent e servente, e con ij Levita ch'a stan an vòstre sità. Fé festa a la presensa 'd Nosgnor, ringrassiandlo che vòst travaj a l'ha fave prosperé. ¹⁹Damentre ch'i vive an vòstra tèra, vardeve dal bandoné mai ij Levita.

²⁰Cand ch'èl Signor, tò Dé, a l'avrà slargà vòst territori¹⁰⁴ coma ch'a l'ha promèttù 'd fé e i l'avreve l'anvìa 'd mangé 'd carn, vojàutri i seve liber ëd mangé 'd carn tute vire ch'i veule. ²¹A podria desse che 'l leugh designà pr' ël cult - ël leugh che 'l Signor, vòst Dé a sern pèr ch'a-i sia onorà sò nòm - a sia tròp da leugn da vòstra ca. S'a l'é parèj, i peule maslé un chèich cap ëd bestiam, feja o crava che 'l Signor a l'ha dave, e i sareve liber ëd mangene la carn an vòstra sità, conform a lòn ch'i l'hai comandave. ²²Chicassìa, ch'a sia pur o nò da la mira sirimonial, a peudrà mangé 'd cola carn-lì, pròpi com i farie con na gasela o 'n serv. ²³Vardeve mach dal mangene 'l sangh, pèrchè 'l sangh a l'é la vita¹⁰⁵, e i l'ave pa da mangé la vita con la carn! ²⁴Donch, i në mangereve nen ëd pianta, ma i lo spantiereve pèr tèra, parèj dl'eva¹⁰⁶. ²⁵S'i fareve parèj, tut a 'ndrà bin a voi e ai vòstri dissident, pèrch' i l'avreve fàit lòn ch'a pias¹⁰⁷ a Nosgnor.

²⁶Porteve al leugh che 'l Signor a l'avrà sernù, e mach lì, tut lòn ch'i consacre o lòn ch'i smon-e an compliment d'un vot. ²⁷S'as trata d'olocàust, smon-e la carn e 'l sangh dzora dl'autar dèl Signor, vòst Dé. S'as trata 'd sacrifici 'd comunion, ël sangh a l'ha da esse vèrsà an sl'autar dèl Signor, vòst Dé, ma i podreve mangene la carn. ²⁸Osservé con diligenza tut lòn ch'iv comando, fé tut lòn ch'a-j pias al Signor, vòst Dé, e tut a 'ndrà bin a voi e ai vòstri dissident pèr sèmper.

103 Cfr. Génesi 9:4; Levitich 7:26,27; 17:10-14; 19:26; Deuteronomi 15:23.

104 O "a estend ij tò finagi".

105 Visadì, la vita a dipend da l'esistenza e da la circolassion dèl sangh.

106 Cfr. Levitich 17:10-14.

107 O "lòn ch'a l'é bon e giust dèdnans al Signor".

Le tràpole dla religion cananèa

²⁹Èl Signor, tò Dé, a farà dëspari¹⁰⁸ da ‘dnans a ti le nassion ch’it èstas pèr conquisté. Cand ch’i stareve an sò pais, apress d’aveje dësproprià, ³⁰e eliminaje da dnans a ti, vardte dal tombé ‘nt la tràpola d’imiteje o d’interesseve dij sò dio; ciamé gnanca coma lor a-j rendìo l’adorassion pèr fé l’istess èd lor. ³¹I deuve nen rende l’adorassion al Signor tò Dé èd la manera che j’àutre nassion a rendo l’adorassion ai sò dio, pèrchè lor, pr’ij sò dio, a fan d’assion detestabij che ‘l Signor a l’ha ‘n òdio. A son fin-a rivà a brusé ant èl feu ij sò fieuj e fije an sacrificàndje an onor èd soe divinità.

³²Vardé¹⁰⁹ ‘d buté an pràtica con diligenza tute le paròle dij comandament ch’iv dago senza gionteje o gaveje ‘d paròle¹¹⁰.

13

Idolatrìa e ‘d profeta fàuss

¹Se an mes a ti a seurt un profeta opura ‘n reveur¹¹¹ ch’at propon un segn o ‘n prodigi, ²se col segn o prodigi ch’a l’avìa dite, a rivèissa bin, ma che chiel at disa ‘dcò d’andeje dapress e ‘d rende l’adorassion a d’àutri dio ch’it l’has mai conossùje, ³ti daje nen da ment a le paròle ‘d col profeta o reveur. A l’è ‘l Signor, vòst Dé, ch’a veul buteve a la preuva pèr savèj s’i-j veule pròpi bin con tut vòst cheur e con tuta vòstra ànima. ⁴Vojàutri venta ch’i vade dapress mach al Signor, vòst Dé, ch’i-j pòrte rispèt, ch’i scote ij sò comandament, ch’i-j ubidisse, ch’i-j rende l’adorassion e ch’i-j reste fidej. ⁵Riguard a col profeta o reveur, peui, col-lì a l’avrà da esse condanà a mòrt, pèrchè a l’ha predicà d’arvireve¹¹² contra ‘l Signor, vòst Dé, col ch’a l’ha fave seurte dal pais d’Egit e ch’a l’ha riscatave da la tèra anté ch’i j’ere dè s-ciav. Col òm a vorìa mach ch’it chitèisse ‘d marcé an sèl senté che ‘l Signor, tò Dé, a l’avìa mostrate¹¹³. A l’è parèj ch’it l’avras da ranché via ‘l mal da ‘n mes a ti.

⁶Se tò frel, fieul èd tò pare, o fieul èd toa mare, opura tò fieul o toa fija, o toa cara fomna, o tò pì grand amis, at cissèissa an secret an disend. “Doma, rendoma l’adorassion a d’àutri dio¹¹⁴”, dio che ni ti, ni ij tò antich a conossìo, ⁷- èd divinità dij pòpoj ch’at èstan dantorn, ch’a sio davzin o lontan, opura dij pòpoj ch’a stan da na banda o da l’àutra dla tèra - ⁸ti, dije pa ch’a va bin, daje nen da ment. Abie gnun-a pietà o compassion èd chiel; a l’ha gnun-a giustificassion¹¹⁵: ⁹it l’has da felo meuire. Ch’it sie ‘l prim a tireje adòss na pera pèr masselo e che peui a lo fasa ‘dcò tut èl pòpol. ¹⁰t l’has da masselo a prassà, pèrchè a l’ha cercà ‘d portete lontan dal Signor, vòst Dé, col ch’a l’ha fave seurte dal pais d’Egit, da la tèra anté ch’i j’ere dè s-ciav. ¹¹Tut èl pòpol d’Israel, cand ch’a lo sentirà, a na sarà sbaruvà e, an mes a ti, gnun a tornerà a comètte na cativèria parià.

108 O “a sterminerà”.

109 Da 12:32 fin-a a 13:18 la numerassion ch’i seguitoma, conform a nòst test d’arferiment (la NET Bible) a l’è nen l’istessa del test ebràich (BHS). Da 14:1 la numerassion a torna a d’esse l’istessa.

110 Costa proibission a fortiss almanch doe vrità teològiche: (1) Cost’euvera ‘d Mosè a l’ha n’òrigin divin-a (visadi, a l’è ispirà da Nosgnor Dé) e, ‘d consequenza, a peul nen toleré d’alterassion; (2) cost’euvera a l’è completa coma ch’a stà (visadi, a l’è canònica). Cfr. Deuteronomi 4:2; Arvelassion 22:18-19.

111 O “un visionari”, “un ch’a fà ‘d seugn profètich”.

112 O “ch’a l’ha predicà l’apostasia”.

113 O “comandate ‘d fé”.

114 O “dio strangé”.

115 O “fà nen finta ‘d gnente”, “stèrmje pa”.

¹²S'as sent a dì, ant un-a dle sità che 'l Signor, tò Dé, at n afa don pèrchè it j'abite, ¹³che 'd gent pèrversa 'd tò pòpol a sio surtì d'an mes a vojàutri e ch'a l'abio tirasse darera 'd gent èd soa sità, disendije: "Andoma a rende l'adorassion a d'àutri dio che vojàutri i l'avie mai conossù, ¹⁴ti, vè prima a informete bin, anvéstiga e antérroga con diligensa. S'it treuve ch'a l'é pròpi parèj, ch'a sìa 'n fàit sicur e che cost'abominassion a l'è stàita pèrdabon comèttù an mes a vojàutri, ¹⁵buta a fil dè spa tuti j'abitant èd cola sità con tut lòn ch'a peul ess-je, comprèis èl bestiam. ¹⁶Fàit sòn, ambaron-a lòn ch'a-i resta dle speuje an mes èd la piassa, e peuj dà 'l feu a tuta la sità con tut lòn ch'a-i resta, e ch'a sìa parèj n'oferta an onor dèl Signor, vòst Dé. Che cola sità a resta sèmper an rovin-a, ch'a ven-a mai pì arcostruvìa. ¹⁷Tut a sarà da consideresse sota antèrdèt, pijne mai gnente pèr ti. Tut loli pèrch' a sìa pasìa l'ira afrosa dèl Signor, ch'a l'abia misericòrdia e compassion èd vojàutri e ch'av fasa multipliché, coma ch'a l'avìa bin promèttù 'd fé ai vòstri antich. ¹⁸A l'é parèj ch'i l'ave da fé ubidiensa al Signor, vòst Dé, an osservand tuit ij sò comandament ch'iv dago ancheuj pèr fé lòn ch'a l'é giust dè 'dnans a chiel.

14

Costumanse pagan-e proibè

¹Vojàutri i seve fieuj dèl Signor, vòst Dé: feve pa 'd scarificassion an sla pel, tosoneve pa ij cavèj an sla front cand ch'i feve deul¹¹⁶, ²pèrchè vojàutri i seve un pòpol consacrà al Signor, vòst Dé: èl Signor a l'ha sernuve d'an tra tuit ij pòpoj dla tèra pèr ch'i sie soa 'rdità soasìa¹¹⁷.

Carn pèrmèttùe e carn proibè

³I peude nen mangé lòn ch'a l'é proibì¹¹⁸. ⁴J'animaj ch'i peude mangé a son èsti-sì: èl beu, la feja, la crava, ⁵èl serv ross¹¹⁹, la gasela, èl cravieul, èl daim, l'àntilope, èl bisont e èl ciamoss, 6e tute j'àutre bestie ch'a rùmio e ch'a l'abio l'óngia forcù. ⁷Da costi animaj, contut, venta gaveje 'l gamel, la levr e 'l daman: lor a rùmio ma a l'han pa l'óngia forcù: considereje, donca, 'mpur. ⁸Parèj èdcò 'l crin, ch'a l'ha l'óngia s-ciapà ma ch'a rùmia nen, considerelo impur. Mangé pa la carn èd cole bestie, nì toché soe caròpe.

⁹An tra tute le bestie ch'a vivo ant l'eva, i podreve mangé coj che a l'han j'alètte da noé e le scaje; ¹⁰ma i podreve pa mangé coj ch'a n'han nen: considereje 'mpur. ¹¹I podreve mangé tuit j'osèj pur. ¹²Ma i podreve pa mangé costi-sì: l'òja, l'òja marin-a, èl voltor; ¹³èl farchèt èd montagna e minca sòrt èd farchèt ross; ¹⁴tute spècie 'd cornajass; ¹⁵jè struss, l'oloch, l'ochètta 'd mar e tute sòrt dè sparvié; ¹⁶èl duso, la sivìtola, l'ìbis, ¹⁷èl pelican, èl voltor bianch, èl cormoran; ¹⁸la sigògna e tute spècie d'airon, èl popù e la rata-volòira.

¹⁹I l'avreve da consideré 'mpur tute sòrt d'inset con j'ale: as nè mangeran pa. ²⁰Nopà tut lòn ch'a vòla e a l'é pur, i podreve mangelo. ²¹Mangé pa gnun-a bestia mòrta daspèrchila: i la dareve da mangé

116 Cfr. Levìtich 19:28; 21:5.

117 Cfr. Surtìa 19:5-6; Deuteronomi 4:20; 7:6; 26:18; Tito 2:14; 1 Pero 2:9.

118 O "lòn ch'a l'é abominàbil". La paròla ebraica תּוֹעֵב (to'evah, "proibìa; "detestabil") a descriv tut lòn che 'l Signor a considera n'abominassion da mangesse, pèrchè a l'ha quaicòsa 'd maléfich o ch'a l'é nen conform a sò caràter.

119 Èl tèrmin ebraich לְיָסוּד (l'ayyal) a peul arferisse a na sòrt èd cerv local.

pitòst al forèsté ch'a sarà drinta 'd vòstre sità, opura i podreve vendla a në strangé, pèrchè i seve na gent consacrà al Signor, vòst Dé. Fà mai cheuse 'n cravòt ant èl làit èd soa mare.

Prescrission riguard a le décime

²²I sareve pontuaj, minca n'ann, a dé la décima part èd ij vòstri arcòlt. ²³A la presensa dèl Signor, vèst Dé, ant èl leugh che chiel a l'avrà sernù pèr ch'a pòrta sò nòm, mangie la décima part èd vòst forment, èd vòst vin, èd vòst euli, e ij prim-nassù èd vòst cabial e 'd vòstr èstrop, pèrchè i vade a 'mprende pèr tuta la vita ch'i l'ave da avèj timor dèl Signor, vòst Dé. ²⁴Ma se 'l viage a dovèissa esse tròp longh pèr porté cole décime, e 'l pòst, che Nosgnor a l'avrà sernù pèr stabilìje sò nòm, tròp lontan da vojàutri, dòp che Nosgnor a l'avrà benedive, ²⁵vira cole décime an èdné, bùtje 'ndrinta na borsa, e con coj sòld an man, pòrtje al leugh che 'l Signor, tò Dé, a l'avrà sernù. ²⁶Ambelelà, devra coj sòld pèr caté lòn che toa ànima a veul: beu, feje, vin, bira, o d'àutr ch'iv n'ave anvìa, e dè 'dnans al Signor, tò Dé, mangia e fà festa con vòstra famija. ²⁷Nopà, chita nen èl Levita che as trovrà drinta 'd vòstre sità, pèrchè chiel a l'ha arseivù gnun-a porsion èd vòstra ardità.

²⁸Nen mach, ma a la fin èd tuit ij ters agn, ciapé tute le décime 'd vòstre intrade dèl ters ann; ²⁹peui fé rivé 'l Levita, ch'a l'ha pa part èd l'ardità con vojàutri; e 'l forèsté e l'orfanin e la viduala ch'a dovèisso trovesse drinta dle muraje 'd vòstra sità e ch'a peusso mangé e arpatesse. Parèj che èl Signor, vòst Dé, av benedirà an tute vòstre 'mprise¹²⁰.

15

La remission dij débit ant l'ann ch'a fà set

¹A la fin èd l'ann ch'a fà set, it faras la remission dij débit. ²It la faras an èsta manera-sì: minca creditor a 'rmètrà lòn ch'a l'ha 'mprèstà a sò pròssim; a lo pretendrà pa pì da sò avzin, l'é a dì da sò frel Israelita, pèrchè a l'é stàita proclamà: "la remission èd Nosgnor¹²¹". ³Tutun, it lo podras ancora pretendlo mach dal forèsté; ma tut lòn ch'at dev un tò frel Israelita, it l'has da condonèjlo. ⁴An mes a vojàutri a l'avran pa da essie dij pòver, dagià che 'l Signor, tò Dé, èd sicur at benedirà con bondosità ant èl pais ch'at don-a an ardità pèrchè 't na sie padron. ⁵A venta, contut, ch'it èscote pèrdabon èl Signor tò Dé e it j'obidisse con diligensa, butand an pràtica tuit ij comandament che 'ncheuj it dago. ⁶Èl Signor, tò Dé, at benedirà com a l'ha promèttute: it saras ti a pronté d'arzan a motobin èd nassion e it l'avras pa da manca 'd ciameje a lor èd prèstit; it saras ti a dominé dzora 'd tante nassion, ma lor at domineran pa.

⁷Cand ant un-a dle borgià dèl pais che 'l Signor, tò Dé, at don-a, a-i è 'n frel èbzognos, anduriss pa tò cheur e artira pa toa man da tò frel pì pòver. ⁸Al opòst, dovertje la man e prèstje generos lòn che chiel a n'ha da manca¹²². ⁹Vard-te ch'a-i sia nen an ti 'd cola gramissia ch'at pòrta a pensé: "A l'é davzin l'Ann èd la Remission dij Débit". Vard-te dal beiché tò frel Israelita con durèssa e ch'it jè daghe gnente. Chiel a crijerà a Nosgnor contra 'd ti e ti 't l'avrìe fàit un peccà. ¹⁰It l'has da prèsteje senza esitassion e senza mala veuja¹²³ pèrchè a l'é pèr lòn che 'l Signor tò Dé at benedirà an tute toe

120 14:22-29 cfr. Levitich 27:30-33; Numer 18:21.

121 שְׁמִטָּה לַיהוָה (shemittah la Adonai).

122 Cfr. Levitich 25:35.

123 O "senza che tò cheur a na sia sagrinà".

assion e an tut lòn ch' it fase. ¹¹An na maniera o n' àutra, a-i saran sèmper ëd pòver ant ël pais¹²⁴. A l' é pèr lòn ch' it comando ch' it doverte generos toa man ai tò frej israelita ch' a son ëbzognos e pòver an tò pais.

La liberassion dij s-ciav pèr débit

¹²Se tò frel ebreo, òm o fomna ch' a sia, pèr débit a l' é vendusse a ti tanme në s-ciav, at servirà pèr ses agn, ma ant l' ann ch' a fà set it l' has da deje andré soa libertà. ¹³Cand ch' it lo lasse liber da ti, a l' avrà nen da andess-ne a man veuide! ¹⁴Daje, nopà, cheicòsa dël tò strop, da toa èira e da tò tòrcc; faje part ëd la benedission dont ël Signor, tò Dé, a l' ha benedì ti. ¹⁵Arcòrd-te che ti midem it ses èstàit s-ciav an Egit, e 'l Signor, tò Dé, a l' ha liberate; pèr lòn d' ancheuj mi 't dago sto comandament. ¹⁶Ma se chiel a dovèissa dite: "I veuj pa andémne da ti", pèrch' a veul bin a ti e a toa famija e a stà bin ansem a ti, ¹⁷antlora ti it ciaperas na lesna, it-j faras un pertuss ant l' orja contra la pòrta, e chiel a sarà tò servent pèr sèmper: it faras ëdcò pèrparèj a toa servénta¹²⁵. ¹⁸Ch' at greva pa ël fàit ëd mandelo liber da ti, pèrchè a l' ha servite pèr ses agn, visadi, ël dopi dël temp d' un mersenari, e 'l Signor, tò Dé, at benedirà an tut lòn ch' it faras¹²⁶.

Ij prim-nà dle bestie

¹⁹Consacra al Signor, tò Dé, tuit ij primnà mas-cc: ch' a nassa da tò strop o an tò cabial, buta nen al travaj ël prim-nassù dla toa vaca e toson-a pa 'l prim-nà 'd toa feja¹²⁷. ²⁰It podras mangene ti e toa famija, dè 'dnans al Signor, tò Dé, tuit j'agn, ant ël pòst che ël Signor tò Dé a l' avrà sernù. ²¹S' a l' avèissa càiche difet, s' a fùissa sòp, bòrgno, o a l' avèissa d' àutri difet grev, a dovrà pa esse sacrificà al Signor tò Dé. ²²A ventrà mangelo drinta dle muraje 'd toa sità, e a podrà mangelo tant l' impur coma 'l pur, precis coma 't farie con la carn ëd la gasela o dël serv. ²³Contut, it në consumeras pa 'l sangh[8], ma it lo spantieras pèr tèra coma s' a fussa d' eva.

16

La festa 'd Pasca

¹Èl mèis d' Abib a l' é 'n mèis ëspécial ch' i l' eve da selebré an onor dël Signor vòst Dé con l' osservansa dla Pasca, pèrchè na neuit dël mèis d' Abib chiel a l' ha fave seurte da l' Egit. ²Ant ël leugh che Nosgnor a l' avrà sernù pèrch' a pòrta sò nòm, smon-e an sacrificissi la vîtima pascal an onor dël Signor, vòst Dé: a l' avrà da esse na bestia ciapà dal bestiam gròss o mnù. ³Ant ël past ëd Pasca, mangé nen ëd pan fèrmentà. Pèr set dì mange 'd pan sens' alvà¹²⁸, ël pan d' aflission¹²⁹ pèrchè an tuta pressa i l' eve dovù seurte dal pais d' Egit: an costa maniera vojàutri 'v n' avisreve dël di ch' i seve surtì dal pais d' Egit, pèr tut ël temp ëd vòstra vita. ⁴Pèr set dì e pèr tut vòst teritori, a l' avrà nen da vèdse d' alvà. Èd la carn sacrificà la sèira, cand ch' a riva la matin a l' avrà da restene nen. ⁵I

124 Cfr. Maté 26:11; March 14:7; Gioann 12:8.

125 La ferìa a l' avìa da esse na testimoniansa che cola pèrson-a a l' avìa pèr sèmper arnunsia a soa libertà. A peul desse che l' apòstol Pàul a 'ntendèissa quicòsa parèj, quand ch' a scrivià: "Da ora anans, che gnun am daga 'd fastidi, pèrchè i pòrto an mè còrp le marche dle ferije ch' a mostro ch' i apartnisso a Gesù Crist" (Gàlat 6:17).

126 15:12-18 cfr. Levitich 25:39-46.

127 Cfr. Génesi 9:4; Levitich 7:26-17; 17:10-14; 19:26; Deuteronomi 12:16,23.

128 מַצֵּה אֲפִיסִיּוֹן (matsòt).

129 O "èd miseria".

podreve pa sacrifiché la vîtima pascal ant na sità qualsëssa che ‘l Signor, vòst Dé, av darà, ⁶ma mach ant ël leugh che ‘l Signor, vòst Dé, a l’avrà sernù pèr ch’a pòrta sò nòm. Sacrifiché ambelelà la vîtima pascal ëd sèira, al calé dël sol, ant l’ora ch’i j’ere surtì da l’Egit. ⁷I la fareve cheuse e ‘v podreve mangela ant ël leugh che ‘l Signor, vòst Dé, a l’avrà sernù. Peui, a la matin, i podreve artorné a ca vòstra¹³⁰. ⁸Pèr ses dì mangé ‘d pan sens’ alvà; ël dì ch’a fà set a l’avrà da essie na radunansa santa ‘d ciusa an onor dël Signor, vòst Dé. Ant col dì lì i fareve gnun-a sòrt ëd travaj¹³¹.

La festa ‘d Pancòsta o dle Sman-e

⁹Conté set ësman-e ancaminand a conteje dal moment ch’as butrà man a la mëssòira pèr l’amson, ¹⁰peui i podreve celebré la festa dle Sman-e an onor dël Signor, vòst Dé. Pronté d’oferte volontàrie an proporsion ëd le benedission ch’i l’avreve arseivù dal Signor, vòst Dé. ¹¹Peui andé ‘nt ël leugh che ‘l Signor, vòst Dé, a l’avrà sernù pèr ch’a pòrta sò nòm; ambelelà, a la presensa dël Signor, vòst Dé, celebré la festa con ij vòstri fieuj e fiye, con ij vòstri servent e vòstre creade, con ij Levita e ij foresté ch’a l’han residensa an vòstra sità, con j’orfanin e le vidoe ch’a vivo an mes a vojàutri. ¹²Arcòrdeve ch’i j’ere stàit dè s-ciav an Egit: guerné e buté an pràtica costi decret¹³².

La festa dlè Bënne

¹³Al temp ëd l’archeuita ‘d vòstra èira e ‘d vòstri tòrcc, i selebrereve pèr set dì la festa dle Bënne. ¹⁴Feve la selebrassion con gòj ansem ai vòstri fieuj e fiye, con ij vòstri servent e creade, con ij Levita e ij foresté, j’orfanin e le vidoe ch’a l’han residensa an vòstra sità. ¹⁵Pèr set dì celebré la festa an onor dël Signor, vòst Dé, ant ël leugh che ‘l Signor, vòst Dé, a l’avrà sernù. Pien ëd gòj, ringrassié ‘l Signor, vòst Dé, ch’a l’avrà benedive an tuit ij vòstr arcòlt e an tuit ij vòstri travaj¹³³. ¹⁶Tre vire l’ann, tuti j’òm as presenteran dè ‘dnans al Signor, vòst Dé, ant ël leugh che chiel a l’avrà sernù, pèr la festa dij Pan sens’ Alvà¹³⁴, pèr la festa dle Sman-e¹³⁵ e pèr la festa dle Bënne¹³⁶. Che gnun as presenta dè ‘dnans a Nosgnor a man veuide, ¹⁷ma con d’oferte proporsionà a la benedission ch’a l’avrà arseivù dal Signor, vòst Dé.

Tribunaj locaj

¹⁸An tute le sità che ‘l Signor, vòst Dé, a darà a mincadun-a dle vòstre tribù, stabilissie ‘d giùdess e d’ofissiaj pùblich ch’a l’avran l’ancombensa ‘d giudiché con giustissia ij cas che la gent a-j porterà dè ‘dnans. ¹⁹Pèrvertì pa ‘l dirit nì sie parsial. Aceté pa ‘d bustarele, pèrchè ij present a sbòrgno j’euja fin-a dle pèrsone giudissiose e a compèrmëtto la càusa dij nossent¹³⁷. ²⁰Serché mach la giustissia. A l’é parèj ch’i vivreve ant ël pais che ‘l Signor, vòst Dé, av don-a, e i podreve ess-ne padron.

130 O “an toe tende”.

131 16:1-8 cfr. Surtìa 12:1-20; Levitich 23:5-8; Numer 28:16-25.

132 16:9-12 cfr. Levitich 23:15-21; Numeri 28:26-31.

133 16:13-15 cfr. Levitich 23:33-36; 39-43; Numer 29:12-28.

134 חַמַּטְסוֹת (hag hamatsòt).

135 חַשְׁבֻּוֹת (hag hashavuòt).

136 חַסוּחוֹת (hag hasuchòt).

137 O “le paròle dij giust”. Cfr. Surtìa 23:6-8; Levitich 19:15.

Pràtiche religiose proibìe

²¹Cand ch'i feve la dedicassion ëd n'autar an onor dël Signor, vòst Dé, piàntje nen aranda dj'erbo¹³⁸, coma për feve 'd boschèt sacrà. ²²E gnanca buté an pé 'd pilon sacrà¹³⁹, perchè 'l Signor, vòst Dé, a detesta cole ròbe-lì.

17

¹⁴“Sacrifiché pa al Signor, vòst Dé, gnun beu e gnun-a feja ch'a l'abia càiche difet o na tara, perchè lolì a sarìa n'abominassion pr' ël Signor, vòst Dé.

Process për idolatrìa

²Se an mes a vòst pòpol, drinta un-a dle sità ch'av dà 'l Signor vòst Dé, as trovèissa n'òm o na fomna ch'a fà lòn ch'a l'é mal a j'euj dël Signor vòst Dé e a trasgrediss soa aleansa, ³ch'a va a serve d'àutri dio e a-j rend l'adorassion¹⁴⁰, o al sol, o a la lun-a, o a lè strop dj'àster, combin che mi i l'abia proibìljo; ⁴s'i ven-e a savèjlo o ch'as na sent parlé, andé a pijene d'anformassion precise. S'a ven fòra ch'a l'é pròpi përparèj e che n'abominassion ëd na tal sòrt a l'é compisse an Israel, ⁵pòrté a le pòrte dla sità col òm o cola fomna colpèivol e ch'a sia massà a prassà. ⁶Për fé na condan-a a mòrt ëd n'acusà a l'avrà da avèje la deposission ëd doi o tre testimòni¹⁴¹; a l'é nen pro na testimoniansa sola¹⁴². ⁷Ij prim a tireje a còl ëd pere për masselo a l'avran da esse ij testimòni e peui ch'a lo fasa tut ël pòpol. A l'é parèj ch'i l'avreve da ranché via 'l mal da 'n mes a vojàutri¹⁴³.

Apel al tribunal dël Templi

⁸S'as treuva an vòstra sità na càusa tròp malfé da giudiché - s'as trata d'amassidi, na contestassion, ëd lesion o d'àutre ruse - antlora andé e monté al leugh che 'l Signor, vòst Dé, a l'avrà sernù.

⁹Ambelelà presenté ai sacerdot levita e al giùdes ch'a l'é an cària, e fane l'esposission ëd vòst cas. A saran lor a feve savej coma ch'a l'ha da arzòlv-se. ¹⁰I l'eve da fé precis coma ch'a l'han sentensià lor dal leugh sernù da Nosgnor; i l'avreve da fé tut conform a lòn che lor a l'avran mostrave. ¹¹Aceté la rëspòsta ch'a l'han dave, compisse la sentensa ch'a l'han pronunsià senza scarté nì a drita nì a mancin-a. ¹²Se cheidun, për presunsion, as n'ancalerà a scoté nen ël sacerdot ch'a ufissia dè 'dnans al Signor, vòst Dé, o s'a scota nen ël giùdes, a l'avrà da esse condanà a mòrt. A l'é parèj ch'i l'avreve da ranché via 'l mal da Israel. ¹³Ël pòpol, quand ch'a na sentirà parlé a na restrà sburdì, e gnun as n'ancalerà pì nen për l'avni d'avèj na tal arogansa.

Prescrission pr' ël rè

¹⁴Quand ch'i l'avreve pijà possess dël pais che 'l Signor, vòst Dé, av don-a e già i lo àbite, a peul desse ch'i vorereve avèj un rè tanme j'àutre nassion ch'a vè stan dantorn¹⁴⁴. ¹⁵Consacré rè col che 'l Signor, vòst Dé medésim a sern. I podreve pa consacré rè në strangé, un ch'a sia pa 'n vòst frel

138 Cfr. Surtìa 34:13.

139 Cfr. Levitich 26:1.

140 Cfr. Surtìa 22:20.

141 O “a l'avrà da esse la man dij testimòni”.

142 Cfr. Numer 35:30; Deuteronomi 19:15; Matè 18:16; 2 Corint 13:1; 1 Timòt 5:19; Ebréo 10:28.

143 Cfr. 1 Corint 5:13.

144 Cfr. 1 Samuel 8:5.

Israelita. ¹⁶Èl rè a l'avrà pa da avèj na cavaleria numerosa, nì a l'ha da fé torné 'l pòpol an Egit pèr pijene pì 'd cavaj¹⁴⁵; pèrchè Nosgnor a l'ha dive 'd torné mai pì pèr cola stra¹⁴⁶! ¹⁷Èl rè a l'avrà gnanca da avèj tante fomne pèrchè sò cheur parèj a së slontanerìa da Nosgnor; nì a l'ha da 'mbaroné d'òr o d'argent¹⁴⁷. ¹⁸Cand ch'a monterà an sèl tròno real, ch'as fasa scrive na còpia 'd costa Lege¹⁴⁸ pèr sò dovràgi ansima 'n ròtol, conform a l'original ch'a l'han ij sacerdot levitich. ¹⁹A lo tnerà dacant a chiel e a lo lesrà tuit ij dì 'd soa vita. A 'mprenderà parèj a avej timor dèl Signor, sò Dé e a butrà an pràtica ij precèt e ij decret ëd costa lege. ²⁰Ch'as chërda pa d'esse 'd pì che ij sò frej Israelita e ch'a scarta nen da costi precèt nì a drita nì a mancin-a. A l'é parèj che chiel e ij sò dissident a podran regné pèr tanti agn an Israel.

18

Disposission pèr ij sacerdot levitich

¹"Arcordeve che ij sacerdot levitich - visadì l'antrega tribù 'd Levi - a 'rseivran gnun-a porsion ëd tèra an tra j'altre tribù d'Israel. Lor a vivran dai sacrifici complet fàit a Nosgnor e dai prodòt ëd Soa ardità¹⁴⁹. ²Lor a l'avran an tra j'Israelita gnun d'altre ardità che Nosgnor midem, pròpi coma chiel a l'avìa dit¹⁵⁰.

³Sta-sì a l'é la part ëd competenza dij sacerdot, cola ch'ël pòpol a dovrà deje cand ch'a smonran ëd sacrifici, ch'a sia 'd beu o 'd feje: lor a daran ai sacerdot la spala, la ciabela e le buche. ⁴I l'avreve 'dcò da deje ai sacerdot le primissie 'd vòst forment, dèl vin giovo, ëd l'euli d'oliva e dla prima lan-a 'd vòstre feje, ⁵pèrchè Nosgnor a l'ha soasì la tribù 'd Levi, an tra tute j'altre tribù, pèr sté dè 'dnans al Signor vòstr Dé e servilo an sò nom an pèrmanensa.

⁶Fé cont che 'n Levita, pèrchè a-j pias parèj, a decida 'd tramudesse da soa borgà d'Israel (a-i fà pa 'ndoa ch'a viva) e ch'a vada a sté 'nt ël leugh che Nosgnor a soasiss pèr ël serviss divin. ⁷Chiel a podrà ufissié 'mbelelà 'nt ël nòm ëd Nosgnor sò Dé, giusta coma tuit j'altre sò compagn levita ch'a servo Nosgnor an col leugh-là. ⁸Chiel a podrà gòde¹⁵¹ dla porsion ëd soa competenza combin ch'a podrìa già 'rsèive l'agiut ëd soa famija¹⁵².

Disposission pèr ij profeta

⁹Cand ch'i sareve intrà 'nt la tèra che Nosgnor vòstr Dé av dà, fé bin atension a nen copié¹⁵³ ij costum arpugnant ëd cole nassion. ¹⁰Pèr esempi, vardeve dal sacrifiché vòstr fieul o vòstra fija coma

145 Cfr. 1 Rè 10:28; 2 Crònache 1:16; 9:28.

146 Cfr. 1 Rè 11:1-8.

147 Cfr. 1 Rè 10:14-22,27; 2 Crònache 1:15; 9:27.

148 La version greca Septuaginta ambelessì a l'ha "τὸ δευτερονόμιον τοῦτο" (to deuteronomion touto, "costa sconda lege"). A l'è da costa espression greca ch'i l'oma 'l nòm ëd cost liber, visadì "ël Deuteronomi" o "sconda lege".

Tutun, l'espression dèl test masoretich (MT) a l'é expression מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֶּה (mishneh hattorah hazzo't) e as la rend mej con "na còpia 'd costa lege". Ambelessì 'l tèmin תּוֹרָה (torah) probàbil ch'as arferissa mach al liber dèl Deuteronomi e pa nen a tut ël Pentateuch.

149 La produccion dla tèra dàita dal Signor a tut Sò pòpol.

150 Cfr. Nùmer 18:20.

151 O "mangé".

152 O "ch'a l'àbia a disposission ij rédit ch'a ven-o da la vèndita 'd sò patrimonni".

153 O "a nen amprende", "a nen imité".

dj'olocàust¹⁵⁴. E lassé nen che vòstra gent a pràtica la strologia, la mascaria¹⁵⁵, la gàbola o la negromansia¹⁵⁶, ¹¹o ch'a fasa 'd malifissi, ch'a 'nciarma jë spirit o ch'a ciama j'ànime dij mòrt¹⁵⁷.

¹²Nosgnor, an efet, a l'ha 'n ghignon chëcchëssia ch'a fasa 'd ròbe parèj. A l'é pròpi pèrché j'àutre nassion a l'han fàit d'abominassion parìa che Nosgnor a-j taparerà via da 'dnans a voi. ¹³Vojàutri i l'eve da esse senza rimpròcc dë 'dnans al Signor, vòst Dé¹⁵⁸. ¹⁴A son le nassion ch'i seve 'n camin a dësproprié ch'a ciamo consèj a 'd mascon e dë stròlogh, ma 'l Signor vòst Dé a l'ha nen dave l'autorisassion ëd fé ròbe parèj".

¹⁵Mosè a l'ha seguità a dì: "Nosgnor vòst Dé a farà seurte fòra d'an mes a voi, da 'n mes a vòstri compagn israelita, un profeta coma ch'i lo son mi: i l'avreve da scotelo¹⁵⁹. ¹⁶A l'é sossì ch'i l'eve domandà a Nosgnor vòst Dé cand ch'i j'ere radunave ai pé dël Mont Sinai. A Nosgnor vòst Dé i l'avie ciamaje 'd nen torna sente soa vos, o 'd vèdde col grand feu, pèr tëmme 'd meuire!". ¹⁷Anlora Nosgnor a l'ha dime: 'Lòn ch'a l'han dit a l'é giust'. ¹⁷Pèr lor i farai seurte d'an mes ai sò compagn israelita un profeta coma ti. I butrai mie paròle 'nt soa boca e chiel a dirà al pòpol tut lòn ch'a-j comando 'd dì. ¹⁹Col ch'a scota nen ij mëssagi che 'l profeta a proclama a mè nom a l'avrà da fé ij cont con mi¹⁶⁰. ²⁰Tutun, ël profeta ch'a dis ch'a parla a mè nòm, ma che lolì a l'é nen vera¹⁶¹ o ch'a parla a nòm ëd n'àutr dio, a dovrà esse condanà a mòrt.

²¹Peul d'esse ch'i domande drinta 'd vojàutri: 'Ma coma fom-ne a savèj se soe paròle a l'ha nen dije 'l Signor?'. ²²Se 'l profeta a dis ëd parlé 'nt ël nòm ëd Nosgnor, ma soa predission as compiss nen, lolì a veul di ch'a l'é nen èstàit Nosgnor a deje col mëssagi. Col profeta a l'ha parlà senza mia autorità e i l'eve pa da avejne tëmme".

19

Le sità d'arfugi

¹Ant ël moment che 'l Signor tò Dé, a l'avrà ësterminà le nassion, dont ël pais a l'é an camin ëd dete, e ti 't l'avras dëspossessaje e i të staras andrinta ëd soe sità e an soe ca, ²sern-te tre sità, an mes dël pais, che 'l Signor tò Dé, at dà an possess. ³Ti 't tniras soe stra an bon èstat, e ti it dividras an tre 'l teritòri che 'l Signor tò Dé at don-a n'ardità: sòn pèrchè tuti j'amassida a-j pseudo trové arfugi.

⁴Costa-sì a l'é la lege ch'a riguarda col ch'a-j scaperà pèr salvesse la vita se pèr dësgrassia a l'avrà massà cheidun sens' avèjne 'd nemicissia. ⁵Sto-sì a l'é 'l cas ëd l'òm che, con sò compagn, as na va 'nt la foresta pèr fé 'd bòsch e, an brandend un piolèt pèr campé giù na pianta, ël fer a jë scapa 'd man e a frapa sò amis e col-lì a va a meuire. Col ch'a n'é responsabil a peudrà 'rfugesse ant una 'd cole tre sità e as salverà la vita. ⁶Parej chiel a podrà schivié 'l vendicator dël sangh¹⁶² che, anfurìa, a-j corerà dapress e, arciapandlo an sla via, a podrìa bin masselo, bele se sto-sì a sia nen un cas ëd

154 O "sacrifissi complet".

155 Cfr. Surtìa 22:18.

156 Cfr. Levitich 19:26.

157 Cfr. Levitich 19:31.

158 Cfr. Maté 5:48.

159 Cfr. At 3:22; 7:37.

160 Cfr. At 3:23.

161 O "ch'i l'hai nen autorisalo".

162 גֹּאֵל הַדָּם (goel haddam), col ch'a l'ha mandat ëd fé giustissia an massand ël sassin.

condan-a a mòrt pèrchè, cand ch'a l'é capitaje la dësgrassia, a l'era nen an nemicissia contra soa vîtima. ⁷A l'é pèr lòn ch'it comando ch'it serne cole tre sità.

⁸Se 'l Signor tò Dé a slarga ij tò confin coma ch'a l'ha giuralo ai tò antich, at dara tuta la tèra ch'a l'ha fane la promèssa ai tò cè, ⁹ma a condission che ti 't guerne e pràtiche tùit ij comandament che mi 't prescivo d'ancheuj, an voréndje bin al Signor tò Dé e an seguitand sèmpe ij sò vieuj. A coste tre sità ti 't nè giunteras ancora d'àutre tre. ¹⁰Parèj, ant èl pais che 'l Signor, tò Dé at dà an ardità, a sarà pa vèrsà 'l sangh d'un nossent: ti 't saras pa responsabil ëd soa mòrt¹⁶³.

¹¹Ma se a-i j'ancàpita che n'òm anghignonà 'd sò pròssim as buta a l'avàit contra 'd chiel, a-j vòla a còl e a lo bat a mòrt, e peui as na scapa drinta un-a 'd coste sità, ¹²j'ansian ëd cola sità a lo andran a ciapé e a lo butran ant le man dël vendicator dël sangh, pèr ch'a lo peussa massé. ¹³Abie gnun-a compassion ëd col-lì: ranca via da Israel èl sassin d'un nossent, e antlora at andrà tut bin¹⁶⁴.

Ij confin ëd le proprietà

¹⁴Dèspiassa nen ij tèrmo dla proprietà 'd tò pròssim, cola ch'a sarà marcà¹⁶⁵ ant l'ardità ch'it arseivras ant èl pais che 'l Signor, tò Dé at dà.

Ij testimòni

¹⁵A l'é pa pro la testimoniansa 'd na sola pèrson-a pèr fé condané cheidun¹⁶⁶, qual ch' a sia 'l crimen o 'l peccà ch'a l'abia comèttù. La question a l'ha da esse definìa pèr la diciarassion ëd doi o tre testimòni. ¹⁶Se 'n testimòni fàuss a s'ausserà contra 'd cheidun pèr acuselò 'd manera pèrversa, ¹⁷anlora tùit e doi ij contendent as presenteran al templi dël Signor e a dèspiegheran èl cas ai sacerdot e ai giùdes ch'a sio an funsion an col moment-là. ¹⁸Ij giùdes a faran n'investigassion precisa: s'a 'rzulta che 'l testimoni a l'é fàuss e ch'a l'ha fàit na calunia contra sò frel Israelita; ¹⁹It l'has da aplicheje la pen-a che chiel a vorìa pèr sò frel. Ranca via 'l la pèrson-a grama da 'n mes a ti. ²⁰J'àutri, ch'a na sentiran parlé a n'avran tèmme, e gnun pèr l'avni a farà pì d'assion grame coma cole-lì. ²¹Abie gnun-a compassion dël colpèivol: vita pèr vita, euj pèr euj, dent pèr dent, man pèr man, pé pèr pé¹⁶⁷.

20

Régole pèr la guèra

¹Cand ch'i andreve a la guèra contra ij vòstri nemis, e ch'i vèdreve 'd cavaj e 'd chèr e n'armada pì gròssa che la vòstra, gnun-e tèmme 'd lor. Èl Signor, vòst Dé, ch'a l'ha tirave fòra dal pais d'Egit, a sta 'nsem a vojàutri. ²Cand ch'a vnirà 'l moment d'avzinessje pèr combate, ch'a ven-a anans èl sacerdot pèr parlé a le trope. ³A-j dirà: "Scota, Israel! Ancheuj i vade a combate ij vòstri nemis: dèscorageve pa, avèj gnun-e tèmme, sburdive pa, nì tèrmolé dè 'dnans ëd lor. ⁴Èl Signor, vòst Dé av compagna pèr combate a vòst favor contra ij vòstri nemis e pèr deve la vitòria".

¹⁶³ O "a-i sarà nen ëd sangh dzora 'd ti".

¹⁶⁴ 19:1-13 Giosué 20:1-9.

¹⁶⁵ O "coj ch'a l'avio piantà j'antich". Cfr. Deuterònmi 27:17.

¹⁶⁶ Cfr. Numer 35:30; Deuterònmi 17:6; Maté 18:16; Gioann 19:31; 2 Corint 13:1; 1 Timòt 5:19; Ebréo 10:28.

¹⁶⁷ Cfr. Surtìa 21:23-25; Levitich 24:19-20; Maté 5:38.

⁵Antlora j'ufissiaj a parleran al pòpol e a-j diran: "Chi é-lo col ch'a l'ha drissà na ca neuva e l'é pa 'ncora 'ninstallassie? Ch'as na vada, ch'as na torna a ca soa, pèr tèmma ch'a meuire e n'àutr a vada a steje. ⁶E chi è-lo ch'a l'àbia pianta na vigna, e a n'àbia pa ancora cujine 'l frut? Ch'as na vada, ch'as na torna a ca soa, dla tèmma che cheidun d'àutri a vada a cheuine la produccion. ⁷E chi ch'a l'é ch'a sia ampromèttusse con na fiya e ancora a sia pa mariasse? Ch'as na torna a ca soa, a fussa nen èl cas ch'a meuir ant èl combatiment e n'àutr as la maria".

⁸"E ij cap a 'ndran anans a parleje a la gent, e a-j diran: "Se a-i é cheidun ch'a sia tùmud e vil, ch'as na vada, ch'a torna a ca soa. Parèj a svilirà¹⁶⁸ pa j'àutri". ⁹Tòst che ij cap a l'avran chità 'd parleje a la gent, lor a nomineran j'ufissiaj pèr minca un-a dj'unità dl'armada.

¹⁰Cand ch'i rive a na sità pr' atachela, feje prima n'oferta 'd pas. ¹¹S'a rëspondo 'd manera pacifica e av doverto le pòrte, tuit ij sò abitant a saran da sogetesse tanme 'd vassaj a 'd prestassion forsà. ¹²S'a aceto pa 'd fe la pas con vojàutri e av diciara la guèra, i butreve cola sità sota assedi. ¹³Cand ch'èl Signor, vòst Dé, a l'avrà fatla casché an le man, i fareve passé a fil dè spa tuit j'òm ch'as treuvo ambeleli. ¹⁴Mach le fomne e le masnà a l'avran da esse rësparmià. E tute le bestie, tut lòn ch'a-i sarà an la sità, tut sò cabial, av restrà coma ladraria 'd guèra; i mangereve 'l botin ciapà dai vòst nemis, coj che 'l Signor, vòst Dé, a l'avrà date ant le man.

¹⁵Fé parèj con tute le sità lontan-e, ch'a son nen èd le nassion ch'av son dacant.

¹⁶Tutun, ant le sità dè sti popoj-sì, che 'l Signor, vòst Dé, av dà 'n proprietà, i l'eve da fene resté gnanca n'ànima. ¹⁷Vòtè a la dèstruccion j'Eté, j'Amorita, ij Canané, ij Perissita, j'Evita e ij Gebusé, coma che èl Signor vòst Dé a l'ha comandave 'd fé, ¹⁸Parèj av mostreran nen a imité le pràtiche abominèivole ch'a fan an onor dij sò dio, e i pechereve pa contra 'l Signor, vòst Dé.

¹⁹Cand che i sandreve na sità con l'assedi pèr vaire di, an sercand èd pijela, i dèstruireve pa dèl tut ij sò erbo a colp d'assul: i podreve mangene la fruta, ma senza tajé le piante. L'erba dla campagna é-la pa n'òm che ti 't l'àbie da assautela. ²⁰I podreve mach dèstrùve e tajé le piante che i sàpie nen esse erbo da fruta, e con lòn fabbriché d'euvre 'd fortificassion e d'assedi contra dla sità ch'av fà guera, fin-a che a sia sogioga.

21

Cas èd n'amassidi con n'amassida nen identificàbil

¹Cand ch'i sereve ant èl pais che 'l Signor, vòst Dé, av dà an possess, se cheidun a treuva ant un camp la vitima 'd n'amassidi e as sa nen chi ch'a l'abia massala¹⁶⁹, ²j'ansian e ij giùdes a l'han da seurte e mzuré vaire ch'a l'é dèscòst èl mòrt da le sità dj'anviron. ³Peuj j'ansian èd la sità la pì davzin-a 'd col cadàver a l'han da ciapé da jè strop na vailètta ch'a l'àbio mai fala travajé nì tiré sota 'l giov. ⁴A faran calé cola vaca giovna dacant a 'n rì d'eva 'd sorgiss, ant na comba ch'a sia mai stàita laurà o sèmnà¹⁷⁰. Là, dacant a col rì, a l'avran da s-ciapé 'l còl èd la vailètta. ⁵Peuj ij sacerdot levita as acosteran - pèrchè 'l Signor vòst Dé a l'ha sernuje pèr fé sò servissi, e pèr benedì a sò nòm. A toca a lor èd giudiché tute le ruse e tuit ij cas èd violensa. ⁶Tuti j'ansian èd la sità la pì davzin-a al cadàver as laveran le man an sla vailètta ch'a l'han s-ciapaje 'l còl ant la comba. ⁷Anlora a

¹⁶⁸ O "dla tèmma che 'l cheur dij sò frej a vado pa a slinguesse parèj dèl sò".

¹⁶⁹ O "frapalo".

¹⁷⁰ Tut sossì a parla 'd libertà da la contaminassion uman-a.

proclameran: “Nòstre man a l'han pa spantià sto sangh; nòstri euj a l'han pa vedulo massé.

⁸Nosgnor! Arprocia pa tò pòpol Israel, ch'it l'has riscatà, ch'a l'é nen responsàbil éd col sangh nossent ch'a l'é stàit vèrsà”. Anlora col sangh a-j sarà pèrdonà. ⁹A l'é parèj che i gavreve d' an mes a voi tut èl sangh nossent èspantià, cand ch'i fara lòn ch'a l'é giust a j'euj éd Nosgnor.

Mariagi con na pèrzonera

¹⁰Cand ch'it vade a la guèra contra ij tò nemis, e 'l Signor tò Dé at i-j fà vince e at fà ciapé 'd pèrzoné; ¹¹s'it dovèisse vèdde an tra 'd lor na chèich bela fomna ch'it veules pijé pèr mojà, ¹²it la peude mné andré a toa ca. A l'avrà da fesse tosoné la testa, tajé j'onge, ¹³dèsvestisse 'd lòn ch'a l'avìa acòl ant èl moment ch'a l'era stàita ciapà pèrzonera e ch'a staga an toa ca a piore sò pare e soa mare pèr un mèis antreggh. Apres éd lòn it podras cogiete con chila e ti tè vniras sò marì e chila toa mojà. ¹⁴Se peui a-i rivèissa che chila at pias pì nen, antlora it l'has da lassela andé anté ch'a veul. An tuit ij cas it podras pa vend-la ni tratela coma s'a fussa na s-ciava, dàit ch'it l'has già umiliala.

Dirit dèl prim-génit

¹⁵Butoma che n'òm a l'abia doe fomne, un-a ch'a-j veul bin pì che l'àutra¹⁷¹ e tute doe a-j dan éd masnà, dont èl prim-génit a l'é 'l fieul éd la fomna men-o amà. ¹⁶Ant èl dì ch'as faran le sparture dl'ardità, chiel a l'avrà pa da favorì 'l prim-génit éd la fomna ch'a-j veul bin da pì e pa nen èl fieul éd l'àutra fomna, ch'a sarìa bin èl prim-génit. ¹⁷A l'opòst, a l'avrà da arconosse coma prim-génit èl fieul éd la fomna men-o amà e a l'avrà da deje na porsion dobia 'd tut lòn ch'a l'ha, pèrché col fieul-là a l'é la primissia 'd sò vigor e a l'ha 'l dirit éd l'ardité.

Un fieul arviros

¹⁸Se n'òm a dovèissa avèj un fieul teston e arviros, ch'a scota nen sò pare o soa mare, e ij castigh ch'a-j dan pèr dissiplinelo a servo a nen, ¹⁹sò pare e soa mare a l'han da ciapelo e portelo a j'ansian a le pòrte 'd soa sità. ²⁰Antlora a l'avran da diciaré dè 'dnans a j'ansian éd la sità: “Nòst fieul a l'é na testassa, n'arviros, e a fà pa cas a lòn ch'i disoma - a l'é mach un galup e 'n ciocaton”. ²¹Antlora tuti j'òm éd la sità a l'avran da pijelo a prassà fin ch'a meura. A l'é parèj che as rancherà via la gramissia da 'n mes a vojàutri, e tut Israel a vnirà a savèjlo e a n'avrà tèmma.

Èl cadàver d'un ch'a l'é stàit pèndù

²²Se na pèrson-a a comètt un peccà ch'a lo renda degn éd la condan-a mòrt e a l'é giustissia, e i na pende 'l còrp a n'erbo¹⁷², ²³sò còrp a podrà pa resté tuta la neuit pèndù an sl'erbo¹⁷³, ma i l'avreve soen ch'a sia fàit sotré dl'istess dì, pèrché col ch'a l'é pèndù a l'é sota na maledission¹⁷⁴ éd Nosgnor. It deuve pa antamnè parèj èl pais che 'l Signor tò Dé at dà an ardità.

171 O “un-a ch'a-j veuj bin e l'àutra ch'a l'ha an òdio”.

172 As trata nen éd n'ampicura, ma dl'esposission d'un giustissia a n'erbo anté ch'a n'é fàit pende.

173 יָצַב-לָעָב (al 'ets) a n'erbo.

174 Maledission as dis: הַלְלָהּ (qelala). "Chi ch'a l'é pèndù a l'é maledì da Nosgnor" (בִּי קֵלְלָהּ שָׁלְחָהּ). L'apòstol Pàul an Galat 3:13 a l'rmarca che Crist, pèndù a na cros a l'ha ciapà chiel la maledission gropà a na tal esibission éd l'ira e dèl giudissi 'd Nosgnor.

Rispeté la ròba ‘d tò pròssim

¹S’it dovèisse adess-ne che ‘l beu o la feja ‘d tò frel Israelita a son pèrdusse, fà nen visa ‘d nen vèdd-lo¹⁷⁵; pòrtje ti andaré a tò frel. ²Se col-lì a l’è nen tò vzin, o ti ‘t sas nen chi ch’a sia ‘l padron èd cola bestia, pòrt-la a ca toa e ch’a staga da ti fin tant che sò padron a ven-a pr’ artirela: cand ch’a ven dàjla ‘ndré. ³Fà l’istess s’it treuve l’aso, la vestimenta, o qualsèssia còsa che tò frel a l’avèissa pèrdù e che ti ‘t l’abie trovala; fà pa visa ‘d nen. ⁴S’it vèdde l’aso o ‘l beu ‘d tò frel Israelita tombà an mes èd la stra, fà nen visa ‘d nen vèdd-lo: giutje a butesse torna ‘n pé¹⁷⁶.

Vàire prescrission

⁵Na fomna a deuv pa butesse acòl èd vèstì da òm, nì n’òm èd vèstì da fomna, pèrché chi ch’a fà ‘d ròbe parèj a l’è n’abominassion pr’ èl Signor, tò Dé.

⁶S’it ancapitèissa ‘d vèdde ‘n nì d’oslin pèr la stra, ch’a sia an s’ n’erbo o pèr tèra, e a-i son èd pipì o d’euv con la mare setà ‘nsima, pija pa la mare con ij cit. ⁷La mare lass-la andé e ti pija mach j’oslin. Fà sossì pèrchè tut at vada bin e ch’it l’abie vita longa¹⁷⁷.

⁸Cand ch’it fabriche na ca, bûtje na ringhera tut dantorn èd la trassa dèdzora, pèr nen rend-te responsàbil¹⁷⁸ èd la mòrt èd chi ch’a podrìa robateie sota.

⁹Sëmna pa toa vigna con dè smens èd géner diferent, dèsnò l’archeuita antrega, sia dla smens ch’it piante che la produccion èd la vigna, a na sarìa antamnà. ¹⁰Làura nen la tera con un beu e n’aso giò ansema. ¹¹Veste pa con èd lingerie ‘ntèrsua ‘d fij ‘d materiaj diferent, visadè metà ‘d lan-a e metà ‘d lin ansema¹⁷⁹. ¹²Fate quat ope ai quat canton èd tò mantel, col ch’at serv pèr quatete[6].

Èd lej riguard la dignità dla fomna

¹³Se n’òm as maria con na fomna e, apress d’avèj cogiasse con chila, a l’arfuda¹⁸⁰ ¹⁴acusandla d’indecensa e a la dèscreditèissa an disend: “Mi i son mariame con èsta fomna, ma ‘nt èl moment ch’i son cogiame con chila, i l’hai trovà ch’a l’era pa vèrgin!”. ¹⁵An ès cas-sì, èl pare e la mare ‘d cola giovna a l’avran da porté le preuve dla verginità ‘d chila pèr ch’a sio esaminà da j’ansian dla sità a la pòrta. ¹⁶Èl pare dla giovna ch’a disa a j’ansian: “Mi i l’avìa daje mia fija da marié a st’òm e chiel a l’ha arfudala. ¹⁷Pì ‘d lòn, chiel a l’ha acusala d’indecensa an disend: ‘I l’hai pa trovà toa fija vèrgin! Nopà vardé-sì le marche dla verginità ‘d mia fija¹⁸¹!”. Antlora a l’avrà da dèsdobié ‘l linseul dèdnans a j’ansian dla sità. ¹⁸J’ansian èd cola sità a deuvran ciapé ‘l prim òm e castighelo. ¹⁹A lo condaneran a paghé sent sicl d’argent an riparassion da deje al pare ‘d cola giovna, pèrchè ch’a l’ha

175 O “stèrm-te pa”.

176 22:1-4 cfr. Surtia 23:4-5.

177 Costi vers a l’han da fé con la preservassion èd le sors d’aliment pèr tante generassion d’Israelita. Apress èd Génesi 3, l’umanità a podìa bin mangé ‘d carn, ma a l’avìa da pijesse varda contra la dèstruccion dla sors èd la carn pr’ èl benefissi dle generassion a vni. Le bestie sarvaje, pr’ èl pòpol èd Nosgnor a l’ero ‘n don èd protein-e. Tante ‘d régole precise ‘d costa sòrt a l’ero pèr mostré al pòpol èd Nosgnor coma ch’a l’avìa da voleje bin, goerné e provèdde a soa sanità e chèrsua.

178 O “che ti l’abie da vèdde vèrsé ‘d sangh an toa ca”.

179 22:9-11 cfr. Levìtich 19:19.

180 Ch’a la veul pì nen.

181 Èl linseul dla prima neuit èd nòsse macià ‘d sangh.

rovinà l'arputassion ëd na vèrgin israelita. Chila a restrà sèmper soa fomna e a la podrà mai pì arpudié pèr tut ël temp ëd soa vita. ²⁰S'as treuva, contut, che l'acusa a l'era bin vera e che la giovna a l'era pèrdabon pa pì vèrgin, ²¹j'òm ëd cola sità a l'avran da porté cola giovna a la pòrta dla ca 'd sò pare e a l'avran da fela meuire a prassà, pèrchè chila a l'ha comèttù na còsa detestabil an Israel¹⁸² portandse tanme na bagassa damentre ch'a vivìa ant la ca midema 'd sò pare. A l'é parèj ch'a venta ranché vìa 'l mal da 'n mes a vojàutri.

²²Se n'òm a l'é ciapà a cogiesse con na fomna marià, tùit e doi a l'han da meuire, l'òm e la fomna. A l'é parèj ch'as ha da ranchesse vìa 'l mal da Israel.

²³Se na fija vèrgin a l'é ampromèssa, e n'òm, an trovandla an sità, as cogia con chila, ²⁴i l'eve da porté tùit e doi a la pòrta 'd cola sità e ch'a sio pijà a prassà fin-a ch'a meuiro: la fija pèrchè ch'a l'ha pa crijà 'n ciamand d'agiut ant la sità, e l'òm pèrchè ch'a l'ha violà l'ampromèttù 'd sò pròssim israelita. A l'é parèj ch'as ha da ranchesse vìa 'l mal da Israel. ²⁵Ma se l'òm a l'avèissa 'ncontrà la fomna ampromèssa an campagna e, fasendje violensa, a fussa cogiasse con chila, mach l'òm a l'avrà da esse condanà a mòrt. ²⁶Faje gnente a cola giovna: chila a l'ha comèttùe gnun-e colpe ch'a mérito la mòrt. Sto cas a l'é l'istess che se n'òm a tachèissa sò pròssim e a lo massa, ²⁷pèrchè l'òm a l'avìa trovala an campagna e bele s'a l'avèissa crijà gnun a l'avrà podù rivé pèr deje d'agiut.

²⁸Se n'òm a treuva na fija che 'ncora a l'é nen èstàita ampromèttù, as la pija e as cogia con chila, e a ven-o dèscurvì, ²⁹col òm a l'avrà da pagheje al pare 'd cola giovna cinquanta sicl d'argent e chiel a l'avrà da mariesse con chila, pèrchè ch'a l'ha dzonorala; nì a la podrà pì arpudié pèr tuta soa vita¹⁸³.

³⁰N'òm¹⁸⁴ a peudrà pa mariesse con na fomna ch'a sia stàita prima la fomna 'd sò pare, pèrchè lolì a porterìa dzonor a sò pare¹⁸⁵.

23

D'esclusion da la ciambrea dël pòpol

¹N'òm ch'a sia stàit castrà o ch'a l'àbia avù 'l pénis tajà a podrà pa esse amèttù ant la ciambrea 'd Nosgnor¹⁸⁶. ²Dla midema manera, a podrà pa intré ant la ciambrea 'd Nosgnor un bastard¹⁸⁷. E gnanca 'n sò dissident fin-a a la generassion ch'a fà des a-i podrà esse amèttù.

³J'Amonita e ij Moabita¹⁸⁸ a podran pa esse amèttù ant la ciambrea 'd Nosgnor, e lolì gnanca la generassion ch'a fà des dij sò dissident a-i na saran amèttù. A lo podran mai essie, ⁴pèrchè ch'a l'ero pa vnùite ancontra con pan e d'eva, an tò viage, ant ël moment ch'i surtìe d'Egit e pèr ël fàit che a l'avìo ciamà Balam, fieul ëd Beor, da Petor ant la Mesopotàmia, e a l'avìo daje 'd sòld pèr

182 הַלְּוָי (nvalah): quaicòsa ch'a pòrta 'd pregiudissi al bon nòm dl'antrega comunità israelita.

183 22:28-29 cfr. Surtìa 22:16-17.

184 Dal vers 22:30 fin-a al vers 24:1, scond nòstra Bibia d'arferiment i seguitoma na numerassion diferenta dal test ebràich.

185 Cfr. Levitich 18:8; 20:11; Deuteronòmi 27:20.

186 Sossì a l'avìa pa da fé con la discriminassion d'òm andicapà, ma che ant ël serviss religios dël Tabernacol, a diferensa 'd lòn ch'a fasìo ij pagan, mach d'òm complèt a podìo ufissié.

187 Na pèrson-a nassù a fòra d'un mariagi legitim. Èl "bastard" בְּרִיבָּרָה : a l'era 'l fieul ëd n'Israelita con un ch'a l'era nen ebrèu.

188 A l'ero ij dissident ëd Lot e 'd soe doe fije (cfr. Génesi 19:30-38) ch'a l'ero 'l frut d'un ansest. Tutun, coste doe nassion a l'avìo 'dcò mostrà d'avej gnun-a disposission a dé d'ospitalità a Israel (v. 4).

maledite¹⁸⁹. ⁵Ma 'l Signor vòst Dé a l'ha pa scotà Balam; nen mach, ma pèr voi a l'ha cambià la maledission an benedission, pèrchè 'l Signor vòst Dé av veul bin¹⁹⁰. ⁶Serché mai, pèr tant ch'i vive, la prosperità 'd lor, nì sò bin. ⁷Nopà l'Edomita, da già ch'a l'é vòst frel, i dovreve mai abominelo; e parèj gnanca l'Egissian, pèrchè it ses stàit òspite an sò pais. ⁸Ij fieuj che a-j nass-ran a lor, dla tersa generassion, a podran intré ant la ciambrea 'd Nosgnor.

Purèssa ritual dël campament

⁹Cand ch'i antrapijereve na campagna militar contra ij vòst nemis, vardeve bin dè schiné tut lòn ch'at podèissa rend-ve 'mpur¹⁹¹. ¹⁰S'a-i fussa an mes a voi cheidun ch'a sia vnùit impur pèr ëd polussion¹⁹² nuiteje, ch'a seurta dal campament e ch'a-i torna pa durant ël dì. ¹¹Cand ch'a rivrà la sèira as laverà con d'eva e a podrà torné al campament a l'ambrun-a dël sol. ¹²Èl còmod pèr fé ij tò bzogn it l'has da tnìlo fòra dal campament. ¹³An tò echipagiament, pòrta 'dcò na palèta e cand ch'i seurte a fé ij vòst èbzogn, feve na tampètta. Apress, quaté j'escrement con ëd tèra. ¹⁴Che parèj a-i sia gnun-a porcarìa an tò campament, ch'a l'ha da esse sant, pèr ch'a l'é 'l Signor, vòst Dé, ch'a na sta 'n mes. A l'ha da essie gnente ch'a-j fasa dèspiasì, pèrchè a l'é chiel ch'av libera e ch'av dà ij vòstri nemis ant le man; dèsnò chiel a podèissa bin andess-ne.

Ne s-ciav fugitiv

¹⁵Dejlo pa 'ndré a sò padron në s-ciav ch'a sia scapà e arfugiasse da voi. ¹⁶A podrà 'd sicur resté da voi, an vòst pais, ant ël leugh ch'i serne, ant un-a dle sità che chiel as treuva mej. Deje gnun-a molèstia!

Nò a la prostitussion sacra

¹⁷A gnun Israelita, òm o fomna ch'a sia, a l'é consenti 'd pratiché la prostitussion sacra¹⁹³. ¹⁸S'i l'eva da compì 'n vot, porté nen al templ dël Signor, vòst Dé, na paga da bagassa, o la paga d'un can, l'é a dì n'òm ch'as prostituiss. L'un-a e l'àutra pràtica a son ëd ròbe abominèvole pr'ël Signor, vòst Dé.

Ij préstit a 'nteresse

¹⁹It-j faras pa a tò frel Israelita ëd préstit a 'nteresse, nì ëd dné, nì ëd proviande, nì ëd tut lòn che as peul prestesse a 'nteresse. ²⁰A lè strangé it podras bin presteje a 'nteresse, ma nen a tò frel israelita; pèrche ël Signor tò Dé at benedissa an tut lòn ch'it faras, ant ël pais andova che të staghe pèr intré, pèr ess-ne padron¹⁹⁴.

189 Cfr. Nùmer 22:1-6.

190 Cfr. Numer 23:7-24:9; Neemia 13:1-2.

191 Èl contest, ambelessì, a rend ciàir ch'as trata nen ëd n'avertiment moral, ma 'd n'esortassion a schivié tut lòn ch'a podèissa dèsqualifiché l'Israelita da la partisipassion a d'atività religiose. Dè schivié d'assion grame as na parla an d'àutri leugh.

192 Polussion dè sperma o 'd porcarìa.

193 Cfr. Levitich 19:29.

194 23:19-20 cfr. Surtìa 22:25; Levitich 25:36-37; Deuteronomi 15:7-11.

Ij vot

²¹Cand ch’i feve ‘n vot al Signor, vòst Dé, i tardereve pa a compilo; pèrchè ël Signor, vòst Dé, av na ciamera d’ sicura cont, e i t sarìe colpèivoj d’un peccà¹⁹⁵. ²²S’iv asten-e da fé ‘n vot, it comètte gnun peccà, ²³ma, s’it na feve un, agisse conform al vot che i l’avreve fàit al Signor vòst Dé ‘d manera volontària.

Dirit ëd cheuje ‘d frut

²⁴Cand ch’it intre ant la vigna ‘d n’ àutr, it podras mangé tuta l’uva che t veule, ma it në butras pa ant toa cavagna. ²⁵L’istess, s’it passe pr’ el camp d’un àutr, it podras ciapé dè spì con la man, ma pa nen dovré na mëssoira pèr pijene.

24

Régole pr’ij mariagi

¹Cand n’òm ch’a l’ha pijasse na fomna, a l’ha mariala e consumà sò matrimòni, a l’è pì nen content pèr ch’a l’ha trovà an chila quaicòsa d vèrgognos, chiel a podrà pronté ‘n document ëd divòrsi¹⁹⁶, dejlo e mandela via da ca. ²Chila, cand ch’a sarà andass-ne, a podrà, s’a veul, dventé la fomna ‘d n’ àutr. ³Se lè scond mari ‘dcò a l’arfuda e peuj as divòrsia, a-j dà ij papé e a la manda via da ca, o se lè scond mari, ch’a l’avìa maridala, a meuir, ⁴a sò prim mari, ch’a l’era divorsiasse da chila, a l’è nen consentije ‘d maridela torna, pèrchè a l’è dventà ‘mpura da la mira ritual. Mariela torna a sarìa n’abominassion a j’euj ëd Nosgnor. It l’has da nen profané con un peccà parèj ël pais che ‘l Signor, tò Dé, at dà an ardità.

⁵Se un a l’è mariasse da pòch, a l’è nen obligà a ‘ndé soldà, nì a podrà esse caria d’ àutri servissi pùblich. Ch’a sia dispensà da qualsëssa prestassion pèr n’ann; ch’a resta a soa ca e ch’a fasa sté contenta la fomna ch’a l’ha marià.

Lege riguard ai gagi

⁶Gnun a podrà pijé an gage na pera ‘d mulin, ni cola dzora, ni cola ‘d sota, pèrchè a sarìa coma pijé pèr garansia ij mojen ëd la vita midema.

Sequestr ëd pèrson-e

⁷S’as dëscheuvr che cheidun a l’ha sequestrà un dij sò frej israelita pèr rendlo në s-ciav o vend-lo, ël rapitor a l’avrà da meuire¹⁹⁷. Ranché via ‘l mal da ‘n mes ëd vojàutri.

195 Cfr. Nùmer 30:1-6; Maté 5:33.

196 O “d’arpudi”. Cfr. Maté 5:31; 19:7; March 10:4.

197 Cfr. Surtìa 21:16.

La lebra

⁸Cand ch'a seurto ëd maladië dla pel¹⁹⁸, fà bin atension d'osservé con deuit j'istrussion dij sacerdot levita; procura 'd fé tut conform a lòn ch'i l'hai comandate¹⁹⁹. ⁹Arcòrd-te 'd lòn che 'l Signor tò Dé, a l'ha fàit a Miriam²⁰⁰ ant ël viage, dòp d'esse surti d'Egit.

D'àutre istrussion riguard ai gagi

¹⁰Cand ch'it fas n'ampréstit qualsëssìa a n'àutr, intra pa a soa ca për pijene ti cheicòsa për garansìa. ¹¹It l'has da stet-ne fòra e la pèrson-a ch'it jë fase n'amprestìt at porterà lòn ch'at smon-a an garansìa. ¹²Se cola pèrson-a a l'é pòvra e at da 'n garansìa sò mantel, tenlo mach fin-a che chiel a vada a deurma. ¹³Dajlo andré l'ora ch'a cala 'l sol, perchè chiel a peussa deurma con sò mantel tanme na coerta. Chiel at benedirà e 'l Signor, tò Dé, a tnrà cont dla bon-a assion ch'it l'has fàit²⁰¹.

Ij pòver a son da rispetesse

¹⁴Crasa pa 'd travaj 'n giornalié pòver e bzognos, ch'a sia n' tò frel israelita o 'n foresté ch'a sta ant na sità 'd tò pais. ¹⁵It l'has da deje soa paga ant ël di midem ch'a l'ha travajà, anans ch'a cala 'l sol, perchè soa vita a dipend da lòn. An difet, chiel a crijerà a Nosgnor e ti 't sarìes colpèivol d'un pëccà²⁰².

Responsabilità pèrsonaj

¹⁶As faran pa meuire ij pare për colpa dij fieuj; nì as butrà a mòrt ij fieuj për motiv dij pare: mincadun a podrà esse condanà a mòrt mach pr' ij crimen che chiel istess a l'ha comëttù²⁰³.

Mzure an favor dij pòver

¹⁷A l'han pa d'esse violà ij dirit d'un foresté o dj'orfanin. Pijé pa për garansìa d'un préstìt la vesta 'd na vidoa. ¹⁸Arcòrdeve che vojàutri medésim it j'ere dë s-ciav an Egit e che 'l Signor, vòst Dé, a n'ha liberave. A l'é për lòn ch'it comando 'd buté an pràtica coste prescrission²⁰⁴.

¹⁹Cand ch'it fase la mësson ëd vòst camp, s'i dësmentie 'd cheuje dë spi, torna pa 'ndré për pijeje. Lasseje për jë strangé, j'orfanin e le vidoe. ²⁰L'istess, cand ch'i spërte j'uliv, arpassa nen ij branch na sconda vira. Lassé lòn ch'a-i resta pr'ij foresté, j'orfanin e le vidoe. ²¹Cand ch'i feve la vëndumia, ràpola pa j'asinej ch'i lasse 'ndré, ma lassèje pr' ij forësté, j'orfanin e le vidoe²⁰⁵. ²²Arcòrdeve che vojàutri i j'ere dë s-ciav an Egit. A l'é për lòn ch'iv comando 'd buté an pràtica coste prescrission.

198 O "la lebra".

199 Cfr. Levitich 13:1-14:54.

200 Cfr. Numer 12:10.

201 24:10-13 cfr. Surtìa 22:26-27.

202 24:14-15 cfr. Levitich 19:13.

203 Cfr. 2 Re 14:6; 2 Crònache 25:4; Ezechiel 18:20.

204 24:17-18 cfr. Surtìa 23:9; Levitich 19:33-34; Deuteronomi 27:19.

205 24:19-21 cfr. Levitich 19:9-10; 23:23.

25

Aplicassion ëd na sentensa

¹Ant ël cas ëd na contèisa, che ij doi contendent as presento dè 'dnans al giùdes e ch'a sio giudicà: ël nossent a sarà diciarà giust²⁰⁶ e 'l colpèivol a sarà condanà. ²Se 'l colpèivol²⁰⁷ a mérita d'esse batù, ël giùdes a lo farà dèstende për tèra e batù dè 'dnans a chiel con un nùmer ëd colp proporsionà a soa colpa. ³Tutun, as podrà deje nen pì che quaranta bòte²⁰⁸, dèsnò, s'a l'é patlà pì che 'd lòn, tò frel Israelita a podrà perde ai tò euj²⁰⁹ soa dignità²¹⁰.

Èl beu ant l'èira

⁴Buta pa ël musel al beu²¹¹, antramentre ch'a bat ël gran.

Èl drit d'avèj na dissendenza

⁵Se 'd frej a stan ansema, e un ëd lor a meuir senza fieuj, la fomna dël mòrt a andrà pa a mariesse fòra dla famija a n'òm forèsté; ma sò cugnà andrà da chila e as la pijerà për fomna, an fasend anvers ëd chila sò dovèj da cugnà²¹². ⁶Èl primnà che chila a l'avrà, a farà torna vive ël nòm dël frel mòrt, parèj che sò nòm a dèsparissa pa d'Israel²¹³. ⁷Ma se st'òm a s'arfuda 'd marié soa cugnà, costa-sì as presentrà a la pòrta da j'ansian e a dirà: "Mè cugnà as arfuda 'd fé arvive 'l nòm ëd sò frel an Israel, chiel a veul nen compì anvers ëd mi sò dovèj da cugnà". ⁸Anlora j'ansian ëd soa sità a lo ciameran e a-j parleran. Se col òm a pèrsist an disand: "I veuj nen mariela", ⁹anlora la cugnà a s'avzinerà a chiel e, dè 'dnans a j'ansian, a-j gavrà na sandola dai pé e a jè spuverà an faccia, an disend coste paròle: "Pèrparèj venta fé a l'òm ch'as pija nen soen ëd la lènea genealògica 'd sò frel!". ¹⁰An col cas-lì an Israel, la famija 'd col òm a porterà 'l nòm: "La famija dël dèscassà"²¹⁴.

Èd gest proibì durant na rusa

¹¹Cand che doi òm a rusò an tra 'd lor, se la fomna d'un ëd lor, për salvé sò marì da l'àutr ch'as bat, as acòsta a l'avversari e a lo ambranca për le pudende²¹⁵, ¹²taije la man. Àbie gnun-a compassion ëd chila.

206 O "giustificà". Sossì a l'é amportant për ès-ciairì la significassion dël termin teologich "giustificassion", ch'a veul dì, ant ël contest legal, "diciaré giust", nen "rende giust". A l'é na diciarassion, na sentensa.

207 O "èl gram".

208 "Quaranta bòte" a l'era 'l nùmer massim ëd colp ch'as podìa deje o con na vèrga (cfr. Surtìa 21:20) o con un foèt fàit con ëd coram. Ant ël temp dël Testament Neuv, ël massim a l'era 'd trenta-neuv colp (2 Corint 11:24).

209 O "an pùblich".

210 O "a resterìa dzonorà". Cfr. 1 Corint 9:9; 1 Timòt 5:18.

211 Le bes-cie 'dcò a l'han da esse tratà con rispet (cfr. Deuteronomi 22:6-7; Proverbi 12:10), Sto vers a l'é stàit mensionà da l'apòstol Pàul an arferiment al drit dij minister cristian d'arsèive soa paga (cfr. 1 Corint 9:9; 1 Timòt 5:18) conform al prinsipi d'antèrpretassion rabbinica "dal pì cit al pì grand": se lolì a l'é giust për ij beu, a l'é 'd sicur ëdcò giust pr'ij travajeur.

212 Costa-sì a l'é la lej ch'a l'é ciamasse "dël levirat" (dal latin për cognà).

213 25:5-6 cfr. Maté 22:24; March 12:19; Luca 20:28.

214 25:7-10 cfr. Rut 4:7-8.

215 O "part dlicà", genitaj. Lolì a sarìa n'atentat a soa abilità riprodutiva, ch'a l'é sacrà.

Onestà ant ël comersi

¹³Ten pa ‘nt toa borsa doi pèis diferent: un pì gross e un pì cit. ¹⁴Ten pa ‘ntècà doi mzure diferente: un-a pì granda e un-a pì cita. ¹⁵It l’has da avèj ‘d pèis precis e giust, dè mzure precise e giuste. A l’è parèj ch’it podras avej na vita longa an sla tèra che ‘l Signor, tò Dé, at dà; ¹⁶pèrchè ‘l Signor, tò Dé, a-j pija ‘n ghignon tute sòrt d’ambrojon, tuti coj ch’a comètto d’angustisse²¹⁶.

Condan-a dj’Amalechita

¹⁷Arcòrdeve ‘d lòn che a l’han fave j’Amalechita, cand ch’i surtìe da l’Egit, ¹⁸A j’ero vnùit a vòst rëscontr pèr la stra, e da darera, dòp ch’i j’ere passà a l’han atacà vòst séguit; cora che ti ‘t j’ere svers e strach: a l’han pa avù timor ëd Nosgnor. ¹⁹Donch, ant ël moment che ‘l Signor tò Dé a l’avrà dave d’arlass, an liberànd-ve da tuit ij vòstri nemis dj’anviron, dël pais che ël Signor vòst Dé a stà pèr deve an ardità, i l’ave da dèscancelé la memòria dj’Amalechita da sota ‘l cél: dèsmientiélo pa²¹⁷!

26

Oferta dle primissie e confession ëd fede

¹Cand ch’i sareve intrà ant ël pais che ‘l Signor, vòst Dé, av dà an ardità e ch’i sareve stabilive ambelelà coma vòstra proprietà, ²pijé na part ëd le primissie ‘d tuit ij frut ch’i cheujereve da la tèra che ‘l Signor, vòst Dé, av dà, butje ant na cavagna e andé ant ël leugh che ‘l Signor, vòst Dé, a l’avrà sernù pèrch’ a pòrta sò nòm²¹⁸.

³Ansilà iv presentreve al sacerdot ch’a sarà an fonsion an coj di-là, e i jè direve: “I diciaro ancheuj dè ‘dnans a Nosgnor, mè Dé, ch’i son intrà ant ël pais che Nosgnor a l’avìa promèttù ai nòstri antich”. ⁴Èl sacerdot a arseivrà la cavagna da vòstre man e a la butrà dè ‘dnans a l’autar ëd Nosgnor, vòst Dé.

⁵Peuj, a la presensa ‘d Nosgnor, vòst Dé, i direve sossì: “Mè antich²¹⁹, Giacòb, a l’era n’arameo ramingh²²⁰, ch’a l’era andàit a sté coma ‘n foresté an Egit con soa famija. A j’ero nen vaire, ma an Egit lor a son diventà na nassion granda, fòrta e numerosa. ⁶J’Egissian a l’han maltratane, a l’han crasane e a l’han obligane a fé ‘d travaj grev. ⁷Antlora i l’oma suplicà Nosgnor, ël Dé dij nòstri antich, ch’an giutèissa, e chiel a l’ha scotà ij nòstri crij e a l’ha vèddù ij nòstri sagrin, nòstre pen-e e nòstra opression. ⁸Parèj Nosgnor a l’ha fane seurte da l’Egit con man fòrta e con bras poderos, con dij gran segn e ‘d prodigi an mes al grand èspavent dij nòstri nemis. ⁹A l’a portane an sè leugh-sì e a l’ha dane sto pais, un pais andoa ch’a scor ëd làit e d’amel. ¹⁰A l’è pèr lòn ch’ adess i pòrto coste primissie dij frut ëd la tèra che ti, ò Signor, it l’has dame”.

Peuj, lassé la cavagna an presensa ‘d Nosgnor, e prostërneve dè ‘dnans a chiel. ¹¹Apress ëd lòn i podreve andé a fé festa e a arlegreve pèr l’abondansa che Nosgnor, vòst Dé, a l’ha acordà a vojàutri e a vòstra famija. Spartiss cola bon-a ròba ‘dcò con ij Levita e con ij foresté²²¹ ch’a stan con vojàutri.

216 25:13-16 cfr. Levitich 19:35-36.

217 25:17-19 cfr. Surtìa 17:8-14; 1 Samuel 15:2-9.

218 Èl leugh che Nosgnor a l’ha destinà pèr l’adorassion e la preghiera, ël templi. Cfr. Surtìa 23:19.

219 O “mè pare”.

220 O “vagabond”, “vagant”.

221 O “imigrant”.

Orassion damentre ch'a së smon-o le décime

¹²Minca tre agn, a sarà l'ann ëd le décime. Antlora i l'avreve da buté da banda la décima part ëd vòst arcòlt e ch'a sia a disposission dij Levita, dij foresté, dj'orfanin e dle vidoe, përchè a l'àbio pro da mangé an vòstre sità²²².

¹³Peuj diciaré dë 'dnans a Nosgnor, vòst Dé: “I l'hai nen goernà an mia ca gnente ‘d lòn ch'a t'é consacrà. I l'hai butalo a disposission dij Levita, dij foresté, dj'orfanin e dle vidoe, tal com it l'avie comandame. I l'hai violà gnun ëd costi tò comandament, nì i l'hai dësmentiaje. ¹⁴I l'hai mangià gnente dla décima mentre ch'i portava ‘l deul, i l'hai nen consumane cand ch'i j'era an ëstat d'impurità ritual, nì i l'hai smonùla ai mòrt. I l'hai scotà Nosgnor, mè Dé; i l'hai compì tut lòn che ti, Signor, it l'avie comandame. ¹⁵Ora, varda mach dal cél, dal leugh sant anté ch'it éstas, e benediss Israel, tò pòpol, e sto pais-sì ch'it l'has dane, coma ch'it l'avie promëttù ai nòstri antich; un pais andoa ch'a scor ëd làit e d'amel”.

Apel a scoté ij comandament ëd Nosgnor

¹⁶“Ancheuj ël Signor, tò Dé, av comanda dë scoté costi decret e coste prescriission, ëd compìje e ‘d buteje an pràtica con tut vòst cheur e con tuta vòstra ànima. ¹⁷Ancheuj i l'ave diciarà che ‘l Signor a l'é vòst Dé. I l'ave promëttù d'andeje dapress ai sò senté, dë scoté ij sò decret, ij sò comandament e soe prescriission, e ‘d fé tut lòn che chiel av dis²²³. ¹⁸Nosgnor a l'ha fàit ch'iv'angage a d'esse sò pòpol, soa ardità preferìa, tal coma a l'avìa promëttuve, e i compireve tuit ij sò comandament²²⁴. ¹⁹S'i fase lolì, chiel av veul feve pì grand an dignità, fama e glòria che tute le nassion che chiel l'ha creà. Chiel a veul ch'i sie un pòpol consacrà a chiel, ël Signor, tò Dé, tal com a l'avìa promëttuve”.

27

Istrussion për la granda Ciambrea litùrgica

¹Mosè e j'ansian d'Israel a l'han daje costi órdin al pòpol. A l'han dije: “Guerné tuit ij comandament che ancheuj iv dago. ²Èl di che i passereve ël Giordan për intré ant ël pais ch'ël Signor vòst Dé av dà, drissé 'd gran' pere e deje la biaca 'd caussin-a; ³peui scrìve dzora tute le paròle 'd costa lege, cora ch'i sareve passà për rivé a la tèra che 'l Signor vòst Dé av dà, tèra andova làit e amel a scoro, coma che 'l Nosgnor Dé dij vòst antich, a l'ha promëttuve. ⁴E ant ël moment ch'i passeras ël Giordan, drissé an sël mont Ebal coste pere, coma che mi 'v comando, e arissje 'd caussin-a. ⁵E ambelelà it butras an pé pr' ël Signor vòst Dé, n'autar che ël fer a l'àbia pa travajalo. ⁶Për fabbrichelo, i podreve mach dovré ‘d pere nen travajà. Dzora ‘d cost autar i smonreve d'olocàust al Signor vòst Dé²²⁵, ⁷e 'dcò ëd sacrifici ëd comunion: mangg-ne là la carn, an fasend festa an onor dël Signor, vòst Dé. ⁸Scrìvie ansima a costi ròch, an manera bin ciàira, tute le paròle 'd costa lege²²⁶.

⁹Peui, Mosè, compagnà dai sacerdot levita, a l'ha parlà parèj a tuta la gent d'Israel: “Sté ciuto e scoté, Israel: d'ancheuj i seve vnùit a d'esse ‘l pòpol dël Signor, vòst Dé. ¹⁰I scotreve la vos dël Signor vòst Dé e i butreve an pràtica ij sò comandament e soe lege, che d'ancheuj mi iv dago.

222 Cfr. Deuteronomi 14:28-29.

223 O “scoté soa vos”.

224 Cfr. Surtìa 19:5; Deuteronomi 4:20; 7:6; 14:2; Tito 2:14; 1 Pero 2:9.

225 27:5-6 cfr. Surtìa 20:25.

226 27:2-8 cfr. Giosué 8:30-32.

¹¹An col midem di Mosè a l'ha daje st'ordin a la gent an disendje: ¹²"Le tribù ch'i dirai a l'han da benedi 'l pòpol an sël Mont Garisim quand ch'i passereve 'l Giordan: Simeon, Levi, Giuda, Issacar, Giusep e Benjamin²²⁷. ¹³E coste àutre tribù a l'han da sté an sël Mont Ebal pèr pronunsié le maledission: Ruben, Gad, Aser, Zabulon, Dan e Neftali".

Dódes maledission

¹⁴Ij Levita a l'avran da parlé e a diran ad àuta vos a tuti j'òm d'Israel²²⁸.

¹⁵"Ch'arsèiva na maledission chi ch'as fà n'idol ëscurpì o fondù, euvra d'òm, che 'l Signor a detesta, e a l'adòra dè scondion!". E tut ël pòpol a rëspondrà: "Àmen!"

¹⁶"Ch'arsèiva na maledission chi ch'a dèspresia sò pare o soa mare²²⁹". E tut ël pòpol a rëspondrà: "Àmen!"

¹⁷"Ch'arsèiva na maledission chi ch'a dèspiassa le borne dla proprietà 'd sò vzin²³⁰". E tut ël pòpol a rëspondrà: "Àmen!"

¹⁸"Ch'arsèiva na maledission chi ch'a fà perde la stra a 'n bòrgno²³¹". E tut ël pòpol a rëspondrà: "Àmen!"

¹⁹"Ch'arsèiva na maledission chi ch'a viòla ij dirit dij forèsté, dj'orfanin e dle vidoè²³²". E tut ël pòpol a rëspondrà: "Àmen!"

²⁰"Ch'arsèiva na maledission chi ch'as cogia con un-a dle fomne 'd sò pare²³³; pèrchè lolì a sarìa nè dzonor grev pèr sò pare²³⁴". E tut ël pòpol a rëspondrà: "Àmen!"

²¹"Ch'arsèiva na maledission chi ch'as cogia con na bestia²³⁵". E tut ël pòpol a rëspondrà: "Àmen!"

²²"Ch'arsèiva na maledission chi ch'as cogia con soa seure da part ëd mare o 'd pare²³⁶". E tut ël pòpol a rëspondrà: "Àmen!"

²³"Ch'arsèiva na maledission chi ch'as cogia con soa mare-madòna²³⁷". E tut ël pòpol a rëspondrà: "Àmen!"

²⁴"Ch'arsèiva na maledission chi ch'a massa sò pròssim dè stèrmà!". E tut ël pòpol a rëspondrà: "Àmen!"

²⁵"Ch'arsèiva na maledission chi ch'as lassa soborné e a sassin-a 'n nossent!". E tut ël pòpol a rëspondrà: "Àmen!"

227 Cfr. Deuteronomi 11:29; Giosué 8:33-35.

228 Cfr. Surtìa 20:4; 34:17; Levitich 19:4; 26:1; Deuteronomi 4:15-18; 5:8.

229 Cfr. Surtìa 20:12; Deuteronomi 5:16.

230 Cfr. Deuteronomi 19:14.

231 Cfr. Levitich 19:14.

232 Cfr. Surtìa 22:21; 23:9; Levitich 19:33-34; Deuteronomi 24:17-18.

233 Cfr. Levitich 18:8; 20:11; Deuteronomi 22:30.

234 Let "...pèrchè a àussa la coverta 'd sò pare!"

235 Cfr. Surtìa 22:21; Levitich 18:23; 20:15.

236 Cfr. Levitich 18:9; 20:17.

237 Cfr. Levitich 18:17; 20:14.

²⁶“Ch’arsèiva na maledission chi ch’a osserva pa ij comandament ëd costa lege e a-j buta nen an pràtica²³⁸!”. E tut ël pòpol a rëspondrà: “Àmen!”.

28

Promësse ‘d boneur

¹S’it ëscote e ‘t ubidisse al Signor, tò Dé, s’it ‘t bute an pràtica con deuit tùit ij sò comandament che ‘ncheuj it dago, anlora ‘l Signor, tò Dé a farà che ti, Israel, it sie superior a tute le nassion ëd la Tèra. ²Tute coste benedission a caleran dzora ‘d ti an bondansa s’it faras ubidiensa al Signor, tò Dé. ³It saras benedì ant la sità e benedì an campagna. ⁴A saran benedì ij tò fieuj, ël frut dij tò camp e ‘l frut ëd tò strop; a saran benedì ij part ëd toe vache e lòn ch’a nass da toe feje. ⁵A saran benedì con l’abondansa toe cavagne e toe erche pastòire. ⁶It saras benedì ant ël moment ch’it intre e cand ch’it seurte²³⁹. ⁷Ij tò nemis at atacheran²⁴⁰ ma ti ‘t jë butras an derota; at atacheran da na diression, ma lor a scaperan da ti pèr set d’àutre! ⁸Ël Signor, tò Dé, a farà che soa benedission at compagna ant ij tò grané e an tut lòn ch’it antraprendras. Vera, chiel at benedirà ant la Tèra ch’a l’é an camin a dete.

⁹S’it fase ubidiensa ai comandament dël Signor, tò Dé, e s’it vade dapress a soe pianà, ël Signor a farà ‘d ti un pòpol consacrà a chiel, conform a sò giurament. ¹⁰Antlora ëd gent da tut ël mond²⁴¹ a ‘rconoss-ran ch’it ses ël pòpol dël Signor²⁴² e at portran rispèt²⁴³. ¹¹Ël Signor a multiplicherà ‘l nùmer dij tò fieuj e dle bestie ch’a nasso ant ij tò strop, a rendera bondos ij tò arcòlt ant la tèra ch’a l’ha promettù ai tò antich, la tèra ch’a l’avrà date. ¹²Ël Signor a doverterà ‘l cél, anté che chiel a goerna ‘l tesòr ëd la druensa: cand ch’a na sarà ‘l temp, a na farà calé la pieuva dzora dij tò camp e a benedirà tut lòn ch’it antraprende²⁴⁴. It saras ti a d’ampresté ‘d sòld a vaire gent, e ti ‘t l’avras mai da ciameje a lor. ¹³Ël Signor at butrà a la testa dle nassion e mai a la coa ‘d lor; ti ‘t na restras dzora e mai ‘d sota. Lolì a sarà l’arzultà ‘d toa ubidiensa ai comandament dël Signor, tò Dé, coj che ‘ncheuj it dago pèrchè ch’it jë bute an pràtica. ¹⁴Dëstorn-te pa ni a mancin-a nè a drita da tut lòn ch’it comando; vaje nen dapress a d’àutri dio pèr adoreje²⁴⁵.

Le dësgrassie ch’a rivrà adòss a coj ch’a scoto pa Nosgnor

¹⁵Ma se ti të scote pa ‘l Signor, tò Dé e ‘t pijes nen soèn ëd buté an pràtica tùit ij sò comandament e decret che ‘ncheuj it dago, at cascheran adòss tute coste maledission-sì e it na saras crasà.

¹⁶It saras maledì ant la sità e maledì ant ij camp. ¹⁷Toa cavagna e toa èrca pastòira a saran maledìe. ¹⁸A saran maledì ij frut ëd tò sen e ‘l frut ëd toa tera, ij part ëd toe vache e lòn ch’a nass da toe feje. ¹⁹It saras maledì ant ël moment ch’it intre e cand ch’it seurte. ²⁰An tut lòn ch’it antraprendras, ël Signor at manderà la maledission, la costèrnassion, le mnasse, fin-a ch’it saras dësterninà dël tut, già ch’it ses comportate mal an chitand-me. ²¹Ël Signor at manderà la pestilensa, ch’at farà scassé

238 Cfr. Galat 3:10.

239 A l’é n’espression ebraica pèr tuta la vita e soe atività.

240 O “che a s’alveran contra ‘d ti”.

241 O “tùit ij pòpoj dla tèra”.

242 O “che ti ‘t pòrte ‘l nòm dël Signor”.

243 O “a l’avran tèmme ‘d ti”.

244 O “ël travaj ëd toe man”.

245 28:1-14 cfr. Deuteronomi 11:13-17.

da la tèra ch'it ses an camin d'intrene pèr pijene 'l possess. ²²At farà patì 'd consonsion²⁴⁶, èd frev, d'anfiassion, d'infession, dè spa²⁴⁷, èd mascaron²⁴⁸ e 'd ruso ch'as tacheran a còl a ti fin-a ch'it na meuire. ²³Dzora 'd toa testa, èl cél a dventerà tanme d'aram, e la tèra, sota ij tò pé, a sarà tanme 'd fer. ²⁴Al pòst èd pieuva, èl Signor a farà calé dzora dij tò camp èd sabia e 'd pòer, fin-a a toa dèstrussion.

²⁵Èl Signor a farà che ij tò nemis at buto an derota. It j'atacheras da na diression, ma ti 't na scapras pèr set d'altre. Tùit ij regn d'èl mond, cand ch'a lo vèdran, a saran pijà da lè sbaruv pèr lòn ch'at ancipitrà. ²⁶Toe caròpe a vniran èd carn da mangé pèr tuit j'osej d'èl cel, e pèr le bestie feroze dla tèra, e gnun a-j darà fastidi.

²⁷Èl Signor at fraperà dl'ólciola, coma ch'a l'era capitaje a j'Egissian, con tumor, rogn e con lè scabi che gnun a podrà arsanetne. ²⁸Èl Signor at fraperà 'd matarià, dè sborgnament e 'd costernassion èd cheur²⁴⁹. ²⁹Ti 't n'andras anans a taton an pien mesdì tanme 'n bòrgno ant lè scur²⁵⁰. Lòn ch'it antraprendras a l'avrà pa 'n bon ésit. An toa vita it saras dèsfutà e derobà, e gnun a vnirà a giutete. ³⁰S'it faras d'ampromèttiure con na fija, n'altre a andrà a cogesse con chila; s'it fabricheras na ca, t'andras pa a steie; it pianteras na vigna e d'altre a n'è godran èd sò frut. ³¹Dè 'dnans èd ti a masran ij tò beu, ma ti it na mangeras pa la carn. It vèdras coma ch'at ròbo tò borich e it lo vèdras mai pì; ij tò strop a cascheran an man d'èl nemis, e a-i sarà gnun ch'at dèsfenda. ³²Ij tò fieuj e toe fije a saran dàit coma dè s-ciav a 'n pòpol forèsté. A lo vèdran ij tò euj tut èl dì, ma 't podrà feje gnente. ³³Un pòpol ch'it gnanca conossie a rivrà e as mangèrà ij frut èd toa tèra e 'd tò travaj; lor at dèsfuteran e at maltrateran pr' èl rest èd toa vita. ³⁴It èvniras mat pèr motiv èd tut lòn che ij tò euj a vedran. ³⁵Nosgnor at colpirà 'd n'ólciola malègna ai tò ginòj, e ansima a toe cheusse, dal che ti 't podrà pa ess-ne varì: da la pianta dij pé fin-a dzora dla testa.

³⁶Èl Signor at farà andé an deportassion ansem al rè ch'it l'avras sernù, fin-a al pais d'un pòpol che n'è ti e n'è ij tò antich i conossie. Ambelelà it l'avras da rende l'adorassion a d'altre dio ch'a son mach d'idoj ed bòsch e 'd pera. ³⁷Tut lolì a la mira ch'it dventras n'ogèt èd maravija e 'd dèstorna an tra tuit ij popoj che 'l Signor a l'avrà mnate a steie ansema.

³⁸Ti 't camperas motobin dè smens an tò camp, ma 't na cheuieras mach na misèria, pèrchè j'aliòstre, s-ciodù 'l gran, a lo sbroleran e a lo broteran. ³⁹It pianteras èd taragne, it-j coltiveras, ma 'l vin it lo beivras pa, it andras nen a cheujne l'uva, pèrchè 'l verm a lo rusierà tut. ⁴⁰It ètniras d'olivé pèr tut èl pais, ma 't podrà pa fete d'euli pèr pèrfumete pèrchè ij tò oliv a pèdran sò frut. ⁴¹It l'avras èd fieuj e 'd fije, ma a resteran pa ij tò, pèrchè ch'as n'andran pèr dventé dè s-ciav. ⁴²N'armeja èd bòje a vasterà ij tò erbo e 'l frut èd toe tèra. ⁴³A chèrserà 'l podèj dij forèsté ch'a stan an mes a ti, mentre che ti 't n'avras sèmpèr èd men-o. ⁴⁴A saran lor a prontete 'd sòld, ma ti 't n'avras nen pro da prèsteje a lor. Lor a saran ij prim e ti lè pnass.

⁴⁵E tute coste maledission a vniran dzora 'd ti, e at pèrseguiteran, e at arciapran, fin-a toa dèstrussion: pèrchè ti 't l'avras pa ubidì a la vos d'èl Signor tò Dé, pèr guerné ij tò comandament e ij

246 O "tubercolosi".

247 O "èd sèccura".

248 O "niela", "carbóncl": maladia dle granaje.

249 O "confusion dla ment", "conturbament", "spavent" (יִרְאוּ).

250 Cfr. Isaia 59:9-10.

sò statut ch'a l'ha date. ⁴⁶Coste maledission a saran pèr ti e pèr ij tò dissident, na marca e 'n portent pèr sèmpèr.

⁴⁷Se ti 't l'avras pa servì 'l Signor, tò Dé, con gòj e con bon cheur cand che ti 't noàve ant l'abondansa, ⁴⁸it l'avras da serve ij nemis che 'l Signor at manderà contra, an mes a la fam, a la sèj, la nudità, e a la scarsèssa 'd tut: at butran un giov èd fer an sèl còl, fina a toa dèstrussion. ⁴⁹Èl Signor a farà bogé contra 'd ti na nassion da leugn, dai finagi ij pì lontan èd la Tèra, lesta parèj èd n'òja che a sè svanta, na nassion ch'it na capisse pa la lenga, ⁵⁰un pòpol dur ch'a l'avrà pa rèsguard pèr la pèrson-a dèl vej, e che a l'avrà gnun-a misericòrdia pèr le masnà. ⁵¹Col pòpol a mangerà 'l frut èd toe bestie, e 'l frut èd toa tèra, fin-a che ti 't sie sterminà. At lasran gnente, nì forment, nì vin, nì euli, nì ij bocin èd toe vache, nì ij babero èd toe feje, fin-a che it sie ruvinà. ⁵²Nen mach, ma sto pòpol a t'assiederà an tute toe sità, fin-a che toe muraje le pì àute e le pì fòrte, andova che ti it l'avie butà tuta toa fiusa, a saran drocà an tut èl pais che èl Signor tò Dé a l'avrà date. ⁵³L'assedi dèl nemis a sarà tant dur che pèr vive it l'avras da mangé 'l frut ed tò sen, la carn dij fieuj e dle fiye che 'l Signor, tò Dé, a t'avìa acordate. ⁵⁴L'òm pì rafinà e dlicà d'an tra 'd vojàutri a vaiterà d'un euj malegn sò frel, soa fomna medésima e ij fieuj ch'a-j resto. ⁵⁵A vorerà pa fé part a d'àutri èd la carn dij sò fieuj, ch'a na mangèrà pèr chiel, lòn ch'a-j restrà da mangé durant l'assedi e an mes èd la misèria che 'l nemis a l'avrà fàit èd toe sità. ⁵⁶L'istess a farà la fomna pì rafinà e dlicà d'an tra 'd voi, ch'a l'avrà gnanc' ancalasse 'd buté pèr tèra la pianta dij sò pé, pèrché ch'a l'era csì dlicà e tèmrosa; chila a beicherà con d'euj stòrt sò marì bin-amà, sò fieul e soa fija. ⁵⁷Chila a sè stèrmerà da lor per mangé dè scondion la plassenta surtìa da chila e fin-a le masnà ch'a partorirà, nen vorènd-ne fé part con lor durant l'assedi e ant le streitèsse dont ij tò nemis a l'avran strensute an tute toe sità²⁵¹.

⁵⁸S'it sèrcheras pa 'd buté an pràtica tuit ij comandament èd costa lege, ch'a son èscrivù an cost liber, an avend tèmma 'd cost nòm glorios e tremend dèl Signor tò Dé; ⁵⁹antlora Nosgnor a colpirà ti e toa fijolansa apress èd ti, con èd maleur strasordinari, con èd maladiè malègne e ostinà, èd flagej gròss e pèrsistent. ⁶⁰A farà ch'at tombo adòss tute j'epidemie che tanta pau at fasìo an Egit, e it na dësferas mai. ⁶¹At farà 'dcò rivete acòl, fin-a a dèsterminete, ògni sòrt èd maladiè e 'd piaghe gnanca nominà ant èl liber èd costa lege. ⁶²E vojàutri i restereve an pòchi, dòp ch'i j'ere stàit tanme le stèile dèl cél, visadì 'd bon nùmer; pèrché i l'avreve pa ubidì a la vos dèl Signor tò Dé. ⁶³L'istess che 'l Signor a l'avìa piàsì èd feve dèl bin e 'd moltiplicheve, chiel a l'avrà piàsì èd dësbleve e anienteve. I sareve rancà via da la Tèra ch'i seve an camin èd pijene 'l possess.

⁶⁴Èl Signor at èsbardlerà an tra tute le gent, da 'n canton a l'àutr èd la Tèra; e ambelelà ti it serviras d'àutri dio, che nì ti nì ij tò grand a l'avìo mai conossù: d'idoj fàit èd bòsch e 'd pera. ⁶⁵Ancora, ti 't l'avras gnun arlass an tra cole nassion-là; fin-a la pianta dij tò pé a s'arlamerà nen, pèrché Nosgnor at darà un cheur tramblant, langor a j'euj e arlià d'ànima. ⁶⁶At tnrà la vita pendù a 'n fil; neuit e d'it tèmoleras èd pau: it vivras mai sicur. ⁶⁷La matin it diras: "Eh, a fùssa già sèira!"! E nopà la sèira 't diras: "Chi 'm fara-lo vèdde la matin?" pèr l'angossa ch'a sarà an tò cheur, e pèr lè sparm che tò euj a vedran. ⁶⁸Èl Signor at farà torné n'Egit pèr tèra e pèr mar, pròpi pèr la stra ch'a l'avìa dite: "It la vedras mai pì!". Ambelelà voi vè smonreve s-ciav e servente pèr ij vòstri nemis, senza gnanca trovè cheidun ch'av cata.

251 Cfr. 2 Re 6:28-29; Lamentassion 4:10.

Lòn che Nosgnor a l'ha fàit pèr Israel

¹Coste-sì²⁵² a son le clàusole dl'aleansa che 'l Signor a l'ha comandaje a Mosè 'd fé con j'Israelita cand ch'as trovavo ant ël teritori 'd Moab, oltra l'aleansa ch'a l'avìa già stabilì con lor an sl'Òreb²⁵³.

²Mosè a l'ha convocà 'l pòpol d'Israel e a l'ha dije: “Vojàutri medésim i l'eve vèddù la manera che, ant la tèra d'Egit, Nosgnor a l'ha tratà 'l Faraon, soa cort e tüt sò pais. ³I l'eve podù vèdde con ij vòstri euj midem le preuve dure che chiel a l'ha faje passé e ij gran' segn e prodìs che Nosgnor a l'ha fàit. ⁴Nosgnor, contut, fin-a 'l dì d'ancheuj, a l'avìa pa dave 'n cheur pèr comprende, nì d'euj bon a vèdde, nì d'orije bon-e per èscoté. ⁵Pèr quarant'agn i l'hai mnave pr' ël desert senza che a sio frustasse vòstre vestimente e vòstre sàndole. ⁶E s'i l'eve pa mangià 'd pan nì beivù 'd vin o d'àutre beivande alcòliche, a l'é pèrchè i comprendèisse che mi, ël Signor, i son vòst Dé.

⁷Apress, i seve riva fin-a a ambelessì. Sicon, rè d'Esbon²⁵⁴, e Ogh, rè ëd Basan²⁵⁵, a son surtì dè 'dnans ëd nojàutri pèr fene la guèra, e noi i l'oma batuje. ⁸I soma fasse padron ëd sò teritòri e i l'oma dailo n'ardità ai Rubenita, ai Gadita, e a la mesa tribù ëd Manasse²⁵⁶. ⁹Ora, donca, guerné le clàusole 'd costa aleansa e buteje an pràtica: a l'é parèj ch'a seurtirà bin tut lòn ch'i antraprende.

La promèssa dl'Aleansa

¹⁰D'ancheuj, vojàutri i steve tuti dè 'dnans al Signor vòst Dé: ij cap ëd vòste tribù, ij vòstri ansian, ij vòstri prinsipaj, e tuit j'òm d'Israel; ¹¹vòstre masnà, vòstre fomne, e tuti jè strangé ch'a son an mes ëd vòst campament, da vòst meisdabòsch a col ch'a tiro d'eva pèr vojàutri.

¹²Ancheuj i seve ambelessì pèr intré ant l'aleansa dël Signor, vòst Dé, ant la promèssa granda che 'l Signor, vòst Dé, a pija con voi ¹³èd feve sò pòpol e d'esse chiel vòst Dé, precis coma ch'a l'ha fane la promèssa e coma ch'a l'ha giurà 'd fé ai vòst antich Abraham, Isach e Giacòb. ¹⁴Mi, ël Signor, i faso nen costa aleansa, costa promèssa granda, mach con vojàutri, ¹⁵coj ch'a son d'ancheuj ambelessì dè 'dnans al Signor, nòst Dé, ma 'dcò con tuti coj che 'ncheuj a son ancora pa nen con nojàutri²⁵⁷. ¹⁶An efet, voi i seve bin coma ch'i soma stàit ant ël pais d'Egit, e coma ch'i soma passà an mes a diverse nassion, che vojàutri i l'eve dèstraversà, ¹⁷e i l'eve vèddù soe abominassion, e sò idoj scaros ëd bòsch e 'd pera, d'argent e d'òr.

¹⁸Pijeve varda che a-i sia pa an tra 'd vojàutri, nì òm, nì fomna, nì famija, nì tribù ch'a vada a dèstorné ancheuj sò cheur dal Signor nòst Dé, pèr andé a serve ij dio ëd coste nassion: gnun-e rèis an tra 'd voi che a pòrta tòssi e bonmé²⁵⁸. ¹⁹E ch'a vada pa a riveje cheidun che, an sentend le paròle ëd costa promèssa granda, as buta an sël gust ëd dì: “I l'avrai bin-esse, 'dcò s' am lasso guidé da mè cheur ostinà e pèrvers, parèj coma che la bondosità dl'eva a fasa sparì la suitin-a”. ²⁰Nosgnor a arfudrà ëd pèrdoneje; l'ira 'd Nosgnor e soa gelosìa a s'anvischeran antlora contra 'd col òm-là, e dzora 'd chiel as poseran tute le maledission ch'a son ëscrivùe an ës liber e Nosgnor a scancelerà sò

252 I seguitoma ambelessì la numerassion dla NET Bible.

253 Óreb a l'é n'àutr nòm dël mont Sinai.

254 Cfr. Nùmer 21:21 -30.

255 Cfr. Nùmer 21 :31-35.

256 Cfr. Nùmer 32:33.

257 A peul desse ch'a sio le generassion ancora nen nassùe dël pòpol ëd Nosgnor.

258 Cfr. Ebréo 12:15.

nòm da sota 'l cél. ²¹Nosgnor a lo separerà da tute le tribù d'Israel pèr sò maleur e pèr tute le maledission sansionà da l'aleansa scritta an ès lìber ëd la Lege.

Nosgnor a mantnirà lòn ch'a l'ha mnassà

²²Cand le generassion ch'a vniran, ij vòst dissident e ij forèsté ch'a rivran da 'd tèra lontan-e, a vèdran la malora dè sto pais e ij maj che 'l Signor a l'avrà frapaje, a diran: ²³“Sórfo, sal, suitin-a a l'é an tuta la tèra, a-i sarà pa pì dè smens, nì a gicherà pa, gnanca un fil d'erba a podrà chërse; a sarà parèj ëd lòn che a l'era rivaje a Sòdoma e Gomora²⁵⁹, d'Adma e Zeboim che Nosgnor an soa ira e sò furor a l'avìa dèstrovù!” ²⁴Tute le nassion a ciameran: “Pèrchè 'l Signor ha-lo tratà pèrparèj ès pais? Pèrchè tanta severità?” ²⁵Antlora a-j rëspondran: “A l'é pèr motiv ch'a l'han chità l'aleansa dël Signor ël Dé dij sò grand, cola ch'a l'avìa fàit con lor cand che a l'ha faje seurte dal pais d'Egit. ²⁶Pèrchè a son andass-ne, e a l'han renduje l'adorassion a d'àutri dio, e a son prostèrnassje dè 'dnans, dè 'dnans a divinità ch'a l'avìo mai prima conossù, e che chiel a l'avìa pa daje an sòrt. ²⁷A l'é pèr lòn che l'ira 'd Nosgnor a l'é anviscasse contra 'd col pais, e a l'ha faje casché a còl tute cole maledission ëscrivùe an cost lìber. ²⁸Èl Signor, con tut l'ardor ëd soa ira, a l'ha rancaje via da soa tèra 'd lor e a l'ha faje andé ant na tèra forèsta, e là a vivo 'ncora 'ncheuj”.

²⁹Lòn ch'a l'é stermà a l'é dël Signor nòst Dé; ma lòn che a l'é arvelà a l'é pèr nojàutri e pèr ij nòstri fieuj pèr sèmpe, pèrche i peusso pratiché tute le paròle ëd costa Lege.

30

N'apel a artorné a Nosgnor

¹Cand ch'as compiran an voi tute coste benedission o maledission ch'i l'hai nunsiaive, e, dzurtut, cand ch'i sareve an mes a le nassion anté che 'l Signor, vòst Dé, a l'avrà dësbergiairave, i l'ave da fene na bela riflession ansima. ²Se, an col temp-là voi e vòstri fieuj i artorne al Signor vòst Dé, e s'i-j ubidisse con tut vòst cheur e con tuta l'ànima a tuit ij comandament ch'i l'hai dave ancheuj, ³antlora 'l Signor vòst Dé av darà andré tut lòn ch'a l'ha gavave. A l'avrà misericòrdia 'd voi e a cheujerà torna ansema vòstra gent da tute le nassion anté ch'a l'avìa dësbergiairala. ⁴Bele s'i fusse stàit bandì ai confin ëd la tèra, ël Signor, vòst Dé, a vnirà fin-a là a sercheve pèr feve artorné, ⁵pèr feve intré ant ël pais ch'a l'era dij vòstri antich, e voi i sareve torna padron ëd cola tèra. Antlora iv rendrai prosper e numeros fin-a da pì ch'ij vòst antich!

⁶Èl Signor, vòst Dé, a cambierà²⁶⁰ vòst cheur e ij cheur dij vòst dissident, parèj che voi i vorereve bin al Signor, vòst Dé, con tut ël cheur e con tuta l'ànima, e voi i peusse vive. ⁷Èl Signor, vòst Dé, a farà tombé tute së mnasse²⁶¹ dzora dij vòst nemis ch'av l'avìo an ghignon e av pèrseguitavo. ⁸Voi tornereve a scoté la vos dël Signor e 'v compireve tuit ij comandament che ancheuj iv dago.

⁹Èl Signor, vòst Dé, av farà avèj na bon-a riussìa an tut lòn ch'i butreve man a fé. Av darà tante masnà e motobin ëd bestiam, e vòstra tèra a l'avrà na produccion bondosa, pèrchè 'l Signor a l'avrà, n'àutra vira, l'anvìa ëd rend-ve content coma ch'a l'avìa fàit con ij vòstri antich. ¹⁰Èl Signor vòst Dé a l'avrà piassì ëd voi s'i scoteve soa vos e s'i ubidisse ai sò comandament e ordinanse, coma ch'a son

259 Cfr. Génesi 19:24-25.

260 O “sirconsidrà”.

261 O “maledission”.

èscrite an ès liber ëd la Lege, e pèrchè ch'i sareve artornà al Signor, vòst Dé, con tut ël cheur e con tuta l'ànima.

La sèrnia an tra la vita e la mòrt

¹¹Për vojàutri, costa Lege ch'iv dago ancheuj a l'é nen tròp malfé, nì a l'é fòra da vòstra portà. ¹²A stà pa an cél, tant da leugn che voi i l'abie da ciamé: “Chi mai podrà-lo monté an cél pèr andé a pijela parèj ch'i la podoma sente e ubidije?”. ¹³A stà gnanca da l'àutra banda dël mar, tant da leugn che voi i l'abie da ciamé: “Chi ch'a podrà mai travèrsé 'l mar parèj ch'i la podoma sente e ubidije?”. ¹⁴Nò, costa paròla av èstà motobin dacant, a l'é a la man; a l'é an sij vòst làver e an vòst cheur, parèj ch'i peude feje ubidiensa²⁶².

¹⁵Steme bin a sente! Ancheuj iv dago na sèrnia an tra la vita e la mòrt; an tra la prosperità e la dësgrassia. ¹⁶Ancheuj iv comando ëd voreje bin al Signor, vòst Dé, e dè scoté ij sò comandament, ordinanse e prescrission. S'i feve parèj, i vivreve e i sareve fosanant, e 'l Signor vòst Dé a benedirà voi e la tèra ch'i seve an camin a intreje e andeje al possess. ¹⁷Contut, se vòst cheur a së slontan-a da chiel e voi iv arfude dè scoté, se voi 'v lasse anciarmé a rendje l'adorassion e servissi a d'àutri dio; ¹⁸ancheuj iv nunsio ch'i andreve sicur a la pèrdission. I vivreve pa nen na bon-a e longa vita ant la tèra che adess, passà 'l Giordan, i-i intreveve pèr andeje al possess. ¹⁹Ancheuj i pijo 'l cél e la tèra coma 'd testimòni contra 'd vojàutri ch' iv buto dè 'dnans na sèrnia an tra la vita e la mòrt, an tra la benedission e la maledission. O se mach voi 'v sernèisse la vita pèr vive, voi e vòstra dissendenza! ²⁰Veuje bin al Signor, vòst Dé, scotelo e sije fidel: an chiel voi i trovreve la vita, e 'l Signor av acorderà motobin d'agn pèr podèj abité an ès pais, col ch'i l'avìa promèttuje ai vòst antich, a Abraham²⁶³, a Isach²⁶⁴, e a Giacòb²⁶⁵.

31

Giosué, sucessor ëd Mosè

¹Mosè a l'ha 'ncora adressaje coste paròle a tuta la gent d'Israel. ²A l'ha dije: “Mi ancheuj i l'hai sentevint agn e i peus pa pì andé e vnì coma ch'i veui; nen mach, ma Nosgnor a l'ha dime: Ti 't travèrsras pa pì ël Giordan²⁶⁶. ³Èl Signor medésim, tò Dé, at passerà 'dnans e a dësblerà dè 'dnans a ti tute le nassion ch'a-i é da l'àutra banda dla riviera pèrchè ti 't peude ocupene ij sò teritòri. Giosué a l'é col ch'a l'ha da passete anans, coma che Nosgnor a l'ha dit. ⁴Èl Signor a farà con coste nassion lòn ch'a l'ha fàit con Sicon e Ogh, re dj'Amorita, e con ij sò teritòri, ch'a l'ha dësblaje²⁶⁷. ⁵Èl Signor a-j butrà an vòstre man: i l'eve da trateje precis coma chiel a l'ha comandate. ⁶Donca, sie fòrt e decis, gnun-e tèmme; esse pa viliach 'èdnans ëd lor, pèrchè a l'é 'l Signor tò Dé ch'a marcia con ti: at chiterà nen e t'abandonerà pa”.

⁷Anlora Mosè a l'ha mandà a ciamé Giosué e a l'ha dije a la presensa 'd tuta Israel: “Sie fòrt e decis, pèrchè 't saras ti a fé intré cost pòpol ant ël pais che Nosgnor a l'ha promèttù ai sò antich. Ti it na

262 30:12-14 cfr. Roman 10:6-8.

263 Cfr. Génesi 12:17.

264 Cfr. Génesi 26:3.

265 Cfr. Génesi 28:13.

266 Cfr. Nùmer 20:12.

267 Cfr. Nùmer 21:21-35.

faras la spartission an tra j'Israelita. ⁸A sarà Nosgnor midem a marcé 'dnans a ti e a a starà 'nsema a ti, chiel at chiterà mai nì at abadonerà^{268!}".

Letura solen ëd la Lege minca set agn

⁹Peuj Mosè a l'ha butà pèr ëscrit costa Lege e a l'ha dàjla ai sacerdot levita ch'a pòrto l'Èrca dl' Aleansa 'd Nosgnor e a tuti j'ansian d'Israel. ¹⁰Mosè a l'ha daje cost órdin: "Èd set agn an set agn²⁶⁹, al temp precis dl'ann dël condon dij débit, a la festa dle Bënne²⁷⁰, 11ant ël moment che tut Israel a sarà vnùit a presentesse dë 'dnans al Signor tò Dé, ant ël pòst che chiel a l'avrà sernù, ti 't faras la letura 'd costa Lege a vos àuta. ¹²Cònvoca 'l pòpol - òm, fomne e masnà, e 'dcò ij foresté ch'a stan an toe sità. Parèj a podran ëscoté e amprende d'avèj timor dël Signor vòst Dé, e as pijeran varda 'd buté an pràtica tute le paròle 'd costa Lege. ¹³Èdcò ij vòstri fieuj, che ancora a la conòsso nen, a scoteran e a 'mprendran d'avèj timor dël Signor vòst Dé, tuit ij dì 'd vòstra vita ant ël pais ch'i l'avreve 'l possess, na vira ch'i sareve dèdlà dël Giordan.

Israel a sarà pa fidel al Signor

¹⁴Nosgnor a l'ha dit a Mosè: "Èl dì 'd toa mòrt as avzin-a. Manda a ciamé Giosuè e presenteve tuit e doi a la Tenda dël Rëscontr. Ambelelà i darai ij mè órdin. Anlora Mosè e Giosuè a son presentasse a la Tenda dël Rëscontr. ¹⁵Nosgnor a l'é manifestasse an na colòna 'd nìvole, ch'a l'é fèrmasse a l'intrada dla Tenda. ¹⁶Nosgnor a l'ha dije a Mosè: "Cand ch'it meureras e 't giontras ai tò grand²⁷¹, ës pòpol as prostituirà andand dapress ai dio foresté ch'a son ant ël pais andova ch'a stan pèr intré. Am chiteran e a s-ciapran l'aleansa che mi i l'avìa fàit con lor. ¹⁷Col di-lì, mia ira as anvischerà contra 'd lor. Mi i j'abandonerai, i stèrmerai mè visagi da lor, e lor a dventran la pijàita d'àutre nassion, a-j cascheran a còl ëd maleur e d'afflission. Col dì lor a comprendran che coste dësgrassie a son vnùje a còl pèrchè mi, sò Dé, i sarai pa pì an mes ëd lor. ¹⁸Vera, col dì i stèrmerai da lor mè visagi pèr tut ël mal ch'a l'avran comèttù virand-se anvers a d'àutri dio.

¹⁹Ora, scrive costa càntica, e fala amprende a j'Israelita, pèrchè costa càntica am sia 'd testimoniansa contra 'd lor. ²⁰Cand ch'i fareve intré cost pòpol ant ël pais ch'i l'hai promèttù ai sò grand, un pais ch'a cola 'd làit e d'amel, e chiel a na mangerà ij frut fin-a a ess-ne arpatà e a vnirà grass, lor as dèstorneran anvers a d'àutri dio pèr adoreje. Am arfuderan e a s-ciaperan mia aleansa. ²¹Antlora, quand a-j tomberan a còl vaire maleur e angosse, costa càntica a sarà na testimoniansa ch'a j'acuserà, pèrchè a sarà pa dësmentià dai sò dissident. I conòsso ij but ch'a l'han an ment prima 'ncora 'd feje intré ant ël pais ch'i l'hai promèttuje con sarament.

²²Col di-lì, donca, Mosè a l'ha scrivù costa càntica e a l'ha mostràila a j'Israelita. ²³Peui Nosgnor a l'ha comandà a Giosuè²⁷², fieul ëd Nun: "Sìe fòrt e decis, pèrchè ti 't faras intré Israel ant ël pais ch'i l'hai promèttù. Mi i sarai con ti.

²⁴Finì ch'a l'avìa Mosè dè scrive dzora d'un ròtol tute le paròle 'd costa Lege, ²⁵a l'ha comandà ai Levita ch'a pòrto l'Èrca dl' Aleansa 'd Nosgnor: ²⁶"Pijé cost liber ëd la Lege e butelo dacant ëd l'Èrca dl' Aleansa dël Signor, vòst Dé: a sarà na testimoniansa contra 'd vojàutri. ²⁷I conòsso tò

268 Cfr. Giosuè 1:5; Ebréo 13:5.

269 Cfr. Deuteronomi 15:1.

270 Cfr. Deuteronomi 16:13-15.

271 Lét. "it cogeras ansem ai tò grand", "ti tè staghe pèr andurmite con ij tò grand".

272 Cfr. Giosuè 1:6.

caràter arviros e ch'it ses un teston. Se fin-a ancheuj, antramentre ch'i vivo ancora an tra 'd vojàutri, i seve stàit arviros contra 'd Nosgnor, tant pì i lo sareve dòp ch'i sarai mòrt! ²⁸Convoché, donca, ambelessì dacant èd mi, tuti j'ansian e ij cap èd vòstre tribù: i veuj feje sente le paròle 'd costa càntica. I pijerai 'l cél e la tèra coma 'd testimòni contra 'd lor. ²⁹I sai pro bin che apress mia mòrt, iv pèrvertireve e i vè slontanereve dal senté ch'i l'avìa dive d'andeje dapress; a la fin i sareve frapà da la dësgrassia pèrchè ch'i fareve lòn ch'a ofend Nosgnor e i lo fareve 'ndigné 'd vòstra condòta". ³⁰Anlora Mosè a l'ha faje sente a tuta la ciambreja d'Israel le paròle 'd costa càntica dal prinsipi a la fin.

32

Càntica 'd Mosè

¹Spòrze j'orije, vojàutri ij céj: mi i veuj parlé; che la tèra a staga a sente le paròle 'd mia boca! ²Mia dotrin-a a stisserà tanme 'd pieuva, mè parlè a calerà tanme 'd rosà, tanme dè sgrondà d'eva an sl'erba mòla dël pra, coma na sbrinciada an sl'erba pen-a nà. ³Pèrchè i proclamrai 'l nòm èd Nosgnor: Dèje glòria a nòst Dé! ⁴Chiel a l'é la Ròca, soa euvra a l'é fàita a la pèrfession; tute soe vie a son èd giustissia. Chiel a l'é 'n Dé fidèl e senza cativeria; chiel a l'é bon e giust.

⁵Sò pòpol a l'é nen èstaje fedel, a l'han pa comportasse com a l'han da comportesse ij sò fieuj: collì a l'é sò pèccà 'd lor; a son na generassion pèrversa e busiarda²⁷³. ⁶Pèrparèj arpaghes-to Nosgnor, gent fabiòca e senza sust? É-lo pa chiel èl pare ch'a l'ha create, ch'a l'ha fate e stabilite? ⁷Avist-ne dij di dël temp d'antan, tenje a ment j'agn èd le generassion passà. Ciàmje a tò pare e at lo farà savèj, ij tò grand at lo diran.

⁸Ant èl moment che 'l Pì-Àut a dasìa a le nassion soa 'rdità 'd lor e a separava j'un da j'àutri ij fieuj d'Adam, chiel a stabilìa ij finagi 'd minca nassion conform al nùmer dla ciambrea dël cél²⁷⁴, ⁹pèrchè lòn ch'a toca a Nosgnor a l'é sò pòpol; a l'é Giacòb²⁷⁵ soa 'rdità. ¹⁰Nosgnor a l'ha trovalo ant èl desert²⁷⁶, ant un gerbi d'uché solengh. A l'ha sircondalo, anlevalo, guernalo²⁷⁷ tanme 'l lumet dij sò euj. ¹¹Parèj èd n'òja che a vija dzora èd soa nià, ch'a vòla dzora dij sò nassù, chiel a l'ha dèspiegà j'ale e a l'ha pijàlo, a l'ha aussalo ansima a sò plumagi. ¹²Mach Nosgnor a l'ha guidalo; Nosgnor a l'ha guidalo da sol, a-i j'era gnun dio strangé con chiel. ¹³Chiel a l'ha falo monté an sj'auteur èd la tèra e a l'ha daje pèr noritura ij frut èd la campagna, a l'ha faje tasté l'amel da la rochera e d'euli da le pere 'd priòch; ¹⁴fior èd làit èd vaca e làit èd feja, ansema con la grassa dij babero, moton èd Basan e boch, fior èd farin-a e formènt e sangh d'uva, che it beivìe mossant.

¹⁵Ma Iesoron²⁷⁸ a l'é dventà tègg e a tirava 'd càuss; ti 't ses dventà grass e gròss, it ses ampinite! Peuj a l'ha 'rpossà èl Dé che a l'avìa crealo, a l'ha dèspresià la Ròca 'd soa salvèssa. ¹⁶A l'ha fàit dventé gelos Nosgnor con èd dio forèsté, con èd divinità neuve ch'a son èstaje presentà, a l'han

273 O "stòrta".

274 O "dij fieuj èd Nosgnor", l'é a dì j'àngel. Nosgnor a l'ha delegà la giurisdission èd le nassion a le armade dj'àngel (cfr. Daniel 10:13-21) e a l'é arzervasse pèr chiel Israel, ch'a lo governa dirèt. D'àutri a volto "dij fieuj d'Israel". Cfr. At 17:26.

275 O "ij fieuj 'd Giacòb", Israel.

276 O "tèra desolà".

277 O "istruilo".

278 "Jesurun" a l'é 'n tèrmin d'afession ch'a deriva da יָשָׁר (yashar, "esse drit"). As arferiss a Israel (o Giacòb) ant na situassion ideal, con na "dritura" causà da l'agiùt èd Nosgnor, pì che da ij sò sfòrs èd lor.

anviscà soa ira con d'idoj arbutant. ¹⁷A l'han smonù 'd sacrificissi a demòni ch'a son pa Dé²⁷⁹, a 'd dio che a conossìo nen, èd divinità neuve rivà da pòch, che ij vòstri grand savìo gnanca chi ch'a fusso. ¹⁸Ti 't ses dësmentiate dla Ròca ch'a l'ha generate; a l'é scapate da la ment èl Dé ch'a l'avìa butate al mond.

¹⁹Nosgnor a l'ha vëddù tut sossì e a l'ha faje conòsse tut sò dëspressi, pèrchè ij sò fieuj e soe fije a l'han falo anrabié 'd brut. ²⁰A l'ha dije: "I-i jè stërmerai mè visage: i vedrai cola ch'a sarà soa fin. A son na generassion pèrversa, a son fieuj pa fidèj. ²¹A l'han fame vnì gelos con èd divinità fàusse²⁸⁰; a l'han fame 'nrabié con èd dio ch'a son nèn²⁸¹; parèj i-j farai dventé gelos èd na gent ch'a l'é nen un pòpol²⁸²; con na nassion meusi 'd comprendònio i-j farai anrabié.

²²Mia rabia a l'ha anviscà 'n feu ch'a brus-rà fin-a al fond dël mond dij mòrt²⁸³; a dvorerà la tèra e ij sò prodòt, a 'nvischerà le fondassion dle montagne. ²³I-j fraperai con èd dësaster a baron, i dovrerai contra 'd lor tute mie flece. ²⁴A vniran déboj pèr la fam, dvorà da la frev e da 'n contacc mèr. I manderai contra ij dent èd le bes-cie con èl tòssi dij serpent. ²⁵Da fòra, la spa a-j gavrà ij fieuj, d'andrinta a-i sarà lè sparm a masseje. Andran a meuire ij giovo e le giovne, ij puparin e ij vej²⁸⁴.

²⁶I disìa: "I veuj feje a tòch. I veuj fé che la gent as dësmentia fin-a che lor a esistìo. ²⁷Ma i l'hai tèmma dl'arogansa dij sò nemis, lè sbaluch dij sò aversari, ch'a podrìo dì: "A l'é nòstra man ch'a l'ha butaje an derota; a l'é pa Nosgnor ch'a l'ha fàit tut sòn!". ²⁸A son na gent èd gnun-a savièssa e a-i é pa d'anteligensa an lor. ²⁹Se mach a fusso tant savi da 'ntendlo e ch'a comprendèisso lòn ch'a-j càpita!". ³⁰Coma podrìa-ne n'òm da sol èscassene mila 'd lor o mach doi fene scapé desmila? É-lo nen pèr èl fàit che soa Ròca a l'ha venduje, ch'èl Signor a l'ha chitaje? ³¹Pèrchè la ròca dij sò dio a l'é pa nen tanme la Ròca ch'i l'oma nojàutri: ij nòstri nemis a lo san pro! ³²Soa vis èd lor a l'é dël such èd Sòdoma, dle taragne 'd Gomora. Soa uva a l'é tòssi e a l'ha le rape mèr. ³³Sò vin a l'é velen èd serpent, tòssi amassida èd vipre. ³⁴"É-lo pa costì ch'a l'é stèrmà aranda 'd mi", a dis Nosgnor, "É-lo pa cacètà an tra ij mè tesòr? ³⁵I na farai arvangia²⁸⁵ e i-j la farai paghé ant èl temp ch'ij sò pé a sghijeran, pèrchè èl di èd soa ruin-a²⁸⁶ a l'é davzin e sò destin a press a rivé". ³⁶Nosgnor a farà giustissia èd soa gent²⁸⁷ e a l'avrà misericòrdia dij sò servent; cora ch'a vedrà dësparì tute soe fòrse 'd lor e a sarà pa pì restaie nì s-ciav nì liber. ³⁷Antlora a dirà: "Dova son-ne ij sò dio, la Ròca andov' a trovavo sosta, ³⁸coj ch'a mangiavo la grassa dij sò sacrificissi, ch'a beivìo èl vin èd soe libassion? Ch'a s'àlvo adess e ch'av giuto, ch'a sio vòstra sosta!".

³⁹"Arconòss-lo donca, ch'i son col ch'i son," a dis Nosgnor, "e ch'a-i è gnun d'àutri che mi. I son mi ch'i faso vive e ch'i faso meuire; i colpisso e i varisso e gnun a peul arziste a mè podej²⁸⁸". ⁴⁰Pèrchè i àusso la man anvers al cél e diso: 'Sicur coma ch'i vivo pèr sèmper, ⁴¹i molerai mie lòsne tanme dè spa e mia man a 'ncaminerà 'l giudissi, i farai arvangia dij mè aversari, i-j la farai paghé ai mè nemis ch'am han an òdio. ⁴²Mie flecie a saran cioche 'd sangh e mia spa as pasturerà 'd carn e dël

279 Cfr. 1 Corint 10:20.

280 Cfr. 1 Corint 10:22; Roman 10:19.

281 O "van", "veuid".

282 Cfr. Osea 1:9; 2:23; Roman 10:19.

283 O "dl'infern".

284 O "coj dai cavèj gris".

285 Cfr. Roman 12:19; Ebréo 10:30.

286 O "dël giudissi".

287 Cfr. Salm 135:14.

288 O "liberé da mia man".

sangh ëd caròpe e përzoné, dle teste dij prinsi nemis!’⁴³Argiojì, vojàutre le nassion²⁸⁹, përsa soa gent, përchè chiel as pijerà arvangia dël sangh dij sò servitor; adrëss-rà la vendeta contra dij sò aversari e a farà la redension ëd soa tèra e soa gent²⁹⁰”.

⁴⁴Donca, Mosè a l’è vnùit con Giosué fieul ëd Nun, e a l’ha declamà dè ‘dnans al pòpol tute le paròle ëd costa càntica. ⁴⁵Quand che Mosè a l’ha chità ‘d declamé tute coste paròle a tuti j’Israelita, ⁴⁶a l’ha dije: “Guerné da bin ant ël cheur²⁹¹ tute coste paròle che mi i pijo a testimòni d’ancheuj contra ‘d vojàutri. I l’ave da comandé ai vòstri fieuj ëd guerneje, an butand an pràtica tute le paròle ëd costa Lege. ⁴⁷A l’è pa na paròla a dzoneus përchè ch’a l’è vòstra vita! S’i vivreve conform a costa paròla i podreve gòde ‘d tanti dì an sla tèra che voi i andreve a pijé ‘l possess na vira ch’i l’avreve travërsà ‘l Giordan.

Anunsi dla mòrt ëd Mosè

⁴⁸Col midem di, Nosgnor a l’ha parlaje a Mosè, e a l’ha dije: ⁴⁹“Monta ‘nsima a costa montagna dj’Abarim, dèdzora dël mont Nebo, ant ël pais ëd Moab, an facia a Gérico, e vàita ‘l pais ëd Canan ch’i don-o an proprietà a j’Israelita. ⁵⁰Ti it meureras an sla montagna andova ch’it ses montà, e it saras torna unì ai tò, parèj d’Aron tò frel, mòrt an sla montagna d’Òr e giontasse ai sò grand. ⁵¹Tùit e doi i l’ave comëttù n’infidelità contra ‘d mi an mes dël pòpol d’Israel, a j’ave ‘d Meriba-Cades, ant ël desert ëd Sin, pr’ ël motiv che voi i l’ave nen arconossù mia santità²⁹² an mes a j’Israelita. ⁵²A l’è mach da lontan ch’it vedras ël pais, ma ‘t podras pa intreie an cost pais ch’i dago a j’Israelita²⁹³”.

33

Mosè a benediss le tribù d’Israel

¹Anans ëd meuire, Mosè, l’òm ëd Nosgnor, a l’ha benedì j’Israelita. ²A l’ha dije: “Nosgnor a l’è rivà dal Sinai, a l’è spontà tanme ‘l sol da Seir, a l’ha fàit vèdde tut sò splendrior dal mont ëd Paran, a l’è rivà compagnà dai desmila àngej ‘d soa cort dël cél²⁹⁴ e con soa man drita a l’ha mandaje ‘l feu ‘d na Lege. ³Chiel përdabon a-j veul bin al pòpol; tùit ij sò àngej sant a son an sò podej. Lor a stan astà ai tò pé pr’ arsèive soe istrussion²⁹⁵. ⁴Mosè a l’ha ‘rmëttune na Lege, n’ardità përsa la ciambrea ‘d Giacòb. ⁵Nosgnor a regnava dzora Iesoron, quand ij cap dël pòpol a son riunisse, le tribù d’Israel a son assamblasse an ciambrea.

⁶Ch’a viva la tribù ‘d Ruben, ch’a dësparissa mai, bele s’a l’è nen tant numerosa.

⁷Përsa la tribù ‘d Giuda, Mosè a l’ha dit: “Nosgnor! Scotà ‘l crij ëd Giuda e falo ‘rtorné a sò pòpol. Che so podèj a sia grand, e giùtlo contra ij sò nemis.

289 Cfr. Roman 15:20.

290 Cfr. Arvelassion 19:2.

291 O “tnì a ment”.

292 O “manifestà mia santità”.

293 32:48-52 cfr. Numer 27:12-14; Deuteronomi 3:23-27.

294 O “sant”.

295 O “toe paròle”.

⁸Për la tribù ‘d Levi, a l’ha dit: “Ti, Signor, it l’has fidaje ij tò Urim e Tumim²⁹⁶ ch’a pèrtoco a n’òm ch’a l’è sant²⁹⁷ apress ch’it l’has butalo a la preuva a Massa²⁹⁸ e questionalo a le sorgiss ëd Meriba²⁹⁹. ^{9A} l’ha dije a sò pare e soa mare: “I savoma nen chi ch’a sia³⁰⁰. A l’han pa arconossù ij sò frej e a l’han ignorà ij sò fieuj pèr guardé toa paròla e vije pèr toa aleansa. ¹⁰Lor a mostreran a Giacòb toe ordinanse e a Israel toa Lege. Lor a smonran d’ancens d’odor agreàbil e d’olocàust dzora dij tò autar. ¹¹Nosgnor! Benediss ël ministeri dij Levita³⁰¹ e aceta tuta l’euvra ‘d soa man ëd lor. Frapa a j’organ vitaj³⁰² chicassìa a-j taca, e tuti coj ch’a-j j’han an òdio, parèj ch’a pseudo pa pì alvesse”.

¹²Për la tribù ‘d Benjamin a l’ha dit: “Che ‘l bin-amà ‘d Nosgnor a viva an tuta securèssa con chiel, pèr ch’a lo guerna pèr tut ël temp, e che ‘l Pì- Àut a lo pòrta ‘n fàuda”.

¹³Për la tribù ‘d Giusèp a l’ha dit: “Che Nosgnor a benedissa sò pais con ij don ëd la rosà dël cél e dj’aque ch’a stan sota dla tèra; ¹⁴con ij don dl’arcòlt portà da la lus dël sol e dal ciàir ëd la lun-a³⁰³; ¹⁵con le primissie dle montagne antiche e l’arcòlt portà da le colin-e eterne; ¹⁶con ij don ëd la tèra e ‘d tut lòn ch’a-i viv³⁰⁴, e ‘l favor ëd col ch’a parlava dal busson sfiamant³⁰⁵. Che la benedission a sia na coron-a pèr la testa ‘d Giusèp, an sla front ëd col ch’a l’è stàit consacrà an mes ai sò frej. ¹⁷Onor a Giusèp, ël prim tòr nassù da lè strop ëd Nosgnor! Ch’a peuda deje ‘d cornà a tuit ij pòpoj da ‘n cap a l’àutr ëd la tèra. Ij sò còrn a son ij milanta ch’a son naje a Efraim, e ij mila ‘d Manasse”.

¹⁸Për le tribù ‘d Zabulon e d’Issacar, a l’ha dit: “Argiojiss, Zabulon, quand ch’it vade an campagna; e Issacar quand ch’i reste andrinta a toe tende. ¹⁹A ciameran ëd pòpoj a la montagna; ambelelà lor a smonran ëd sacrificissi che Nosgnor a-j aceta; pèrchè l’òr a godran da la bondosità dij mar, e dle richèsse stèrmà sota la sabia”.

²⁰Për la tribù ‘d Gad a l’ha dit: “Ch’a sia benedì Nosgnor ch’a dà a Gad un teritòri bin grand. Tanme na leonèssa a na farà soa abitassion. Chiel a atacherà soe pijaite e a na dèstacherà testa e piòte. ²¹A l’ha sernune pèr chiel la mej porsion, la part ch’a speta al comandant cand ch’a son riunisse ij cap dël pòpol. Chiel a l’ha compì ij propòsit giust ëd Nosgnor e soe decision an favor d’Israel”.

²²Për la tribù ‘d Dan a l’ha dit: “Dan a l’è ‘n leonèt ch’a sauterà fin-a a Basan”³⁰⁶.

²³Për la tribù ‘d Neftali a l’ha dit: “Neftali! Pijite toa sodiffassion dai favor ëd Nosgnor; lass-te arpatete, che chiel at veul benedì; pijite ‘l possess dël mar e dël Meridion!”.

²⁴Për la tribù d’Aser, a l’ha dit: “Benedì a sia Aser an tra ij fieuj ëd Giacòb, preferì an tra ij sò frej! Che chiel a peussa mojà sò pé ant l’euli d’oliva. ²⁵Le sbare ‘d toe pòrte a son fàite ‘d fer e ‘d bronz. Ti’t guernas toa fòrsa pèr tuta la vita”.

296 Cfr. Surtìa 28:30; Levitich 8:8; Nùmer 27:21; 1 Samuel 28:6.

297 O “fidej”.

298 Cfr. Surtìa 17:7.

299 Cfr. Nùmer 20:13, 24; Salm 106:32.

300 Cfr. Surtìa 32:25-29.

301 O “ij sò beni”

302 Let. “ai ren”, o “a le gambe”.

303 O “da j’arcòlt ëd l’ann e dij frut che minca mèis a madura”.

304 O “ëd soa pienèssa”.

305 Cfr. Surtìa 3:3.

306 Cfr. Giudè 18:27-28.

Làuda e benedission general

²⁶Iesoron! A-i é gnun ch'a sia parèj ëd tò Dé! Chiel a cavalca pr' ël cél pèr ëvnì a giutete, a cavalca 'n sle nivole con majestà granda. ²⁷Ël Dé etern pèr ti a l'é na sosta, at sosten-o ij sò brass etern. Chiel a l'ha scassà 'd nemis dè 'dnans a ti, e a l'ha comandate dè stermineje! ²⁸Ël pòpol d'Israel a viv an tuta securèssa; l'adoss ëd Giacòb gnun a-j dà gena ant na tèra 'd gran e 'd vigne, rigà da la rosà distilà dël cél. ²⁹Israel! Che 'd goj ch'it l'has! Chi ch'a l'é parèj ëd ti, gent salvà da Nosgnor? Chiel at guerna tanme në scù, chiel a l'é la spa ch'as àussa an àut. Ij tò nemis as sugetran a ti, e ti jè scarpiseras a còl!

34

La mòrt ëd Mosè

¹Antlora Mosè a l'é montà dal desert ëd Moab an sël Mont Nebo, ansima a la colin-a 'd Pisga, cola ch'a l'é dè 'dnans ëd Gérico. Nosgnor a l'ha faje vèdde tut ël pais, da Ghilead fin-a a Dan, ²tut Neftali, la tèra d'Efraim e 'd Manasse, tuta la tèra 'd Giuda fin-a al mar ëd ponent, ³ël Neghev e la pian-a dla val ëd Gérico, la sità dle palme da dàtoj, fin-a a Zoar.

⁴Nosgnor a l'ha dije: "Costa-sì a l'é la tèra ch'i l'hai promëttuje a Abraham³⁰⁷, Isach³⁰⁸ e Giacòb³⁰⁹, quand ch'i l'hai dije: "Tut sossì i lo darai a toa dissendenza". I l'hai fàilo vèdde, ma ti it j'intreras pa".

⁵Anlora Mosè, ël servitor dël Signor, a l'é mòrt ambelelà, ant la tèra 'd Moab, coma che Nosgnor a l'avìa dije. ⁶A l'han sotralo 'nt la tèra 'd Moab, davzin a Bet-Peor, ma gnun fin-a al di d'ancheuj a sà anté ch'a sia 'd precis cola tomba.

⁷Mosè a l'avìa sent e vint agn quand ch'a l'é mòrt, ma a s-ciairava ancora bin e soa vitalità a l'era nen vnuje meno. ⁸J'Israelita a l'han fàit dël deul pèr Mosè tranta di 'nt ël desert ëd Moab, e peui ij di 'd deul pèr Mosè a son rivà a la fin.

Iscriission sepolcral ëd Mosè

⁹Ora Giosuè, fieul ëd Nun, a l'era pien dè ëspirit ëd sapiensa, pèrché Mosè a l'avìa 'mponuje le man, e j'Israelita a lo scotavo e a fasìa pròpi lòn che Mosè a l'avìa comandaje.

¹⁰An Israel a l'é pì nen seurtì un profeta tanme Mosè, ch'a l'avèissa conossù Nosgnor facia a facia³¹⁰.

¹¹A l'ha fàit tuit ij segn e ij miràcoj che Nosgnor a l'avìa mandalo a fé 'nt ël pais d'Egit, dè 'dnans al Faraon, a tuit ij sò servidor e al pais antreggh. ¹²E a l'ha dimostrà fòrsa granda e na potensa da fé 'mpression dè 'dnans a tut Israel.

307 Cfr. Génesi 12:7.

308 Cfr. Génesi 26:3.

309 Cfr. Génesi 28:13.

310 Cfr. Surtìa 33:11.

Tàula

Deuteronòmi.....	1
1.....	1
Prim discors ëd Mosè.....	1
Órdin ëd partensa.....	1
Mosè a nòmina ij giùdes dël pòpol.....	1
Esplorassion ëd la tera dla promëssa.....	2
Arvira dël pòpol.....	2
Castigh ëd la prima generassion.....	2
2.....	3
Israel a gira d'antorn ai teritòri d'Edom, Moab e Amon.....	3
Conquista dël regn ëd Sicon.....	4
3.....	5
Conquista dël regn d'Ogh.....	5
Spartiura dël teritori 'd Galad.....	5
Mosè a intrarà pa an la tèra dla promëssa.....	6
4.....	6
Ël don ëd la lege.....	6
L'arvelassion a l'Òreb.....	6
Ël privo dl'idolatrìa.....	7
Nosgnor a l'ha sernù sò pòpol.....	8
Sità d'arfugi ant la Transgiordània.....	8
Contest e introduccion a l'Aleansa.....	8
5.....	9
Ij Des Comandament.....	9
Mosè, mediator an tra Nosgnor e 'l pòpol.....	10
6.....	11
Esortassion a tense ai prinsipi dl'Aleansa.....	11
Israel a l'ha nen da dësmentiesse 'd sò Dé.....	11
7.....	12
Israel a l'é 'l pòpol ëd Nosgnor.....	12
Nosgnor a l'é fedel a soa aleansa.....	12
Israel a l'ha nen da avèj tèmma.....	13
8.....	13
Ël but ëd la marcia d'Israel ant ël desert.....	13
Le tentassion ëd la tèra dla promëssa.....	14
9.....	14
La tèra dla promëssa a l'é 'n don ëd Nosgnor.....	14
Pëccà dël pòpol a l'Òreb.....	15
Mosè a 'ntèrcèd dë 'dnans a Nosgnor.....	15
10.....	16
Nosgnor a përdon-a sò pòpol.....	16
Amor e ubidiensa.....	17
11.....	17
Le lesson ëd la stòria.....	17
Nosgnor a rend drua la tèra.....	18
L'ubidiensa diligenta ai comandament ëd Nosgnor.....	18
12.....	19
Un santuari ùnich.....	19

Èl leugh anté ch'a l'é da fesse 'd sacrificiss.....	20
Le tràpole dla religion cananèa.....	21
13.....	21
Idolatria e 'd profeta fàuss.....	21
14.....	22
Costumanse pagan-e proibè.....	22
Carn pèrmèttùe e carn proibè.....	22
Prescrission riguard a le décime.....	23
15.....	23
La remission dij débit ant l'ann ch'a fà set.....	23
La liberassion dij s-ciav pèr débit.....	24
Ij prim-nà dle bestie.....	24
16.....	24
La festa 'd Pasca.....	24
La festa 'd Pancòsta o dle Sman-e.....	25
La festa dlè Bènne.....	25
Tribunaj locaj.....	25
Pràtiche religiose proibè.....	26
17.....	26
Process pèr idolatria.....	26
Apel al tribunal dël Templi.....	26
Prescrission pr' èl rè.....	26
18.....	27
Disposission pèr ij sacerdot levìtich.....	27
Disposission pèr ij profeta.....	27
19.....	28
Le sità d'arfugi.....	28
Ij confin èd le proprietà.....	29
Ij testimòni.....	29
20.....	29
Régole pèr la guèra.....	29
21.....	30
Cas èd n'amassidi con n'amassida nen identificàbil.....	30
Mariagi con na pèrzonera.....	31
Dirit dël prim-génit.....	31
Un fieul arviros.....	31
Èl cadàver d'un ch'a l'é stàit pèndù.....	31
22.....	32
Rispeté la ròba 'd tò pròssim.....	32
Vàire prescrission.....	32
Èd lej riguard la dignità dla fomna.....	32
23.....	33
D'esclusion da la ciambrea dël pòpol.....	33
Purèssa ritual dël campament.....	34
Ne s-ciav fugitiv.....	34
Nò a la prostitussion sacra.....	34
Ij préstit a 'nteresse.....	34
Ij vot.....	35
Dirit èd cheuje 'd frut.....	35
24.....	35

Régole pr'ij mariagi.....	35
Lege riguard ai gagi.....	35
Sequestr ëd përsone.....	35
La lebra.....	36
D'atre istrussion riguard ai gagi.....	36
Ij pòver a son da rispetesse.....	36
Responsabilità përsone.....	36
Mzure an favor dij pòver.....	36
25.....	37
Aplicassion ëd na sentensa.....	37
Ël beu ant l'èira.....	37
Ël drit d'avèj na dissendenza.....	37
Ëd gest proibì durant na rusa.....	37
Onestà ant ël comersi.....	38
Condan-a dj'Amalechita.....	38
26.....	38
Oferta dle primissie e confession ëd fede.....	38
Orassion damentre ch'a së smon-o le décime.....	39
Apel a scoté ij comandament ëd Nosgnor.....	39
27.....	39
Istrussion për la granda Ciambrea litùrgica.....	39
Dódes maledission.....	40
28.....	41
Promësse 'd boneur.....	41
Le dësgrassie ch'a rivrà adòss a coj ch'a scoto pa Nosgnor.....	41
29.....	44
Lòn che Nosgnor a l'ha fàit për Israel.....	44
La promëssa dl'Aleansa.....	44
Nosgnor a mantirà lòn ch'a l'ha mnassà.....	45
30.....	45
N'apel a artorné a Nosgnor.....	45
La sèrnia an tra la vita e la mòrt.....	46
31.....	46
Giosué, sucessor ëd Mosè.....	46
Letura solen ëd la Lege minca set agn.....	47
Israel a sarà pa fidel al Signor.....	47
32.....	48
Cànica 'd Mosè.....	48
Anunsi dla mòrt ëd Mosè.....	50
33.....	50
Mosè a benediss le tribù d'Israel.....	50
Làuda e benedission general.....	52